

Academia Bârlădeană

Anul XXVI, 4(85), Trimestrul 4, 2021

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:

C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

N. N. Tonitza, *Case sub zăpadă*, 1933

„...înainte de ajun s-au așternut văzduhurile pe ninsoare; de altfel, după cârdurile de ciori cari se'nvârtejiau abia cârâind, se cunoștea că vremea merge spre schimbare...

Două zile și două nopți s-au cernut fulgi mari în cea mai desăvârșită liniște... Gardurile de cătină abia se mai văd, copacii stau încărcăți și casele par'că se'nădușă sub necumpănita lor povoară albă care crește mereu. Drumurile nu se mai cunosc...

«Dă, Doamne, să ningă, să ningă mereu, să ningă așa și mâni și poimâni și răspoimâni...»

Tudor Pamfile, *Sărbători*

CUPRINS

• 1 Decembrie	3	Zâna Tămășanu, <i>Per aspera ad astra...</i>	19	• Poezii:	
• Academia Bârlădeană. Întemeietorii. Centenar Tudor Pamfile		• Pledoarie pentru școală. Aniversări:		Adrian Voica	31
Tudor Pamfile, <i>Sărbători</i>	4	Marian Tetiva, <i>Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”</i>	20	Ioana Dor	32
Tudor Pamfile, <i>Sara lui Sf. Andrei</i>	5	Daniela Horoiță Jitcă, <i>175</i>	21	Mirela Chicoș	32
Șt. Andronache, <i>Centenarul Tudor Pamfile la Tecuci și Țepu</i>	7	Corina Dimitriu-Panaiteșcu, <i>„Când îngrijești un pacient întâi trebuie să fii om și după aceea medic”</i>	22	George Cioroiu	32
Ștefan Andronache, <i>„La vadurile Nistrului”, un deziderat editorial neîmplinit al lui Tudor Pamfile</i>	8	Tatiana Bradu, <i>Liceul Pedagogic din Bârlad - 150 ani de istorie</i>	23	Teodor Oancă	33
• Cezar Ivănescu 80		Elena Popoiu, <i>Pedagogi(c)a...</i>	24	Vasile Manole	33
Theodor Codreanu, <i>Cezar Ivănescu: intrarea în canonul literar (II)</i>	9	Elena Monu, <i>Așa s-a născut o școală bârlădeană: Liceul de Fete</i>	25	• Proză	
Cezar Ivănescu <i>recunoscut pe pământul maicii sale</i>	12	Marcel Proca, <i>Școala Gimnazială „Iorgu Radu”. 100 de ani</i>	25	Teodor Oancă, <i>O soluție de avarie</i>	34
Cezar Ivănescu, <i>De profundis</i>	12	Elena Popoiu, <i>Bibliotecii</i>	28	• Istorie și critică literară	
• Simion Bogdănescu 70		Simion Bogdănescu, <i>Fragment de ochire lungă</i>	28	Eugen Ionescu, <i>N. N. Tonitza</i>	35
Elena Popoiu, <i>Simion Bogdănescu 70</i>	13	Elena Petriman, <i>Personalități de pe Valea Zeletinului: Sorana Țopa (1898–1986)</i>	29	Mircea Coloșenco, <i>Eugen Ionescu, dublu debut în presă: poet și comentator de artă</i>	36
Theodor Codreanu, <i>„Nordul infinit” al poeziei</i>	14	• Un poem de...		St. Horațiu, <i>Vicențiu Donose, între romanul istoric și realismul magic</i>	39
Valeriu Stancu, <i>Dăltuind veșnicii din cuvinte</i>	15	Alexandru Popescu Prahovara	31	Ion Todor, <i>Hortensia Papadat-Bengescu – 145 de ani de la naștere</i>	41
Teodor Pracsu, <i>Simion Bogdănescu - Delir după Rahmaninov</i>	18			• Medalion literar	
				Aristotel Pilipăuțeanu, <i>Arc peste timp</i>	44
				• Lumea, lumile...	
				Marian Rotaru, <i>Constantin Chifane Drăgușani</i>	
				Serghei Coloșenco, <i>Întrezăriri - 10</i>	48

VIAȚA ACADEMIEI

Vineri, 17 septembrie 2021, la Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena din Cimitirul Eternitatea, s-a desfășurat comemorarea Preotului Remus Ștefănică, care ar fi împlinit anul acesta 70 de ani. Momentul important al ceremoniei a fost lansarea volumului *Preotul Remus Ștefănică. O viață închinată lui Hristos*, autoare prezbitera Lucreția Ștefănică. Invitată de familia preotului omagiat, Elena Monu a emoționat asistența cu informații inedite din viața părintelui, între care susținerea Academiei Bârlădene după anul 1990 și tenacitatea cu care a luptat pentru a obține de la autoritățile locale spațiul necesar pentru protejarea Bisericii Domnești al cărei paroh a fost până la pensionarea timpurie.

În zilele de **30 septembrie-2 octombrie 2021**, s-a desfășurat la Iași cea de-a XXIII-a ediție a Simpozionului Național și Internațional „Monumentul, tradiție și viitor”. În seara zilei de 2 octombrie, la Mănăstirea Frumoasa, proaspăt restaurată cu fonduri europene, Elena Monu a susținut, comunicarea „Casa Costachi Epureanu – Emandi”.

Duminică, 17 octombrie 2021, la monumentul familiei din Cimitirul Eternitatea, Școala Gimnazială „Principesa Elena Bibescu” și Academia Bârlădeană au organizat pomenirea Principesei Elena Bibescu (1855–1902), marea pianistă, fiica lui Manolache Kostaki Epureanu, personalitate marcantă a istoriei moderne a României, Prim-ministru al Țării în 1870 și 1876. Căsătorit cu Maria Sturdza, a avut 3 copii: Ecaterina, Elena și Ioan. Căsătorită cu Prințul Alexandru Bibescu, Elena a avut salon artistic la Paris, pe care l-a frecventat și George Enescu. Principesa l-a susținut pe tânărul artist și, foarte important, în februarie 1898, Enescu și-a lansat aici *Poema Română*. Realizat înainte de anul 1911, monumentul funerar al familiei Kostaki Epureanu a fost făcut la comanda nepoților săi, fiii Principesei, Emanuel și Anton. În perioada comunistă, monumentul s-a degradat iar bustul lui Epureanu a fost furat.

Preotul Adrian Țapu și Elena Monu în fața monumentului familiei Kostaki Epureanu.

Inscripția de la baza monumentului.

De Ziua Națională a României, la împlinirea a 103 ani de la înfăptuirea Marii Uniri și a 100 de ani de la nașterea Regelui Mihai, aducem prinos de recunoștință Regalității făuritoare a Statului Național Român Unitar. Întemeierilor istorice pe care le datorăm Monarhiei, călăuzite de principiul *Nihil sine Deo*, li se adaugă Cuvântul scris al Majestăților lor, alcătuind un *Testament spiritual viu*, menit să înfrunte trecerea timpului și să răspundă nevoii noastre firești de a ne recupera memoria, recunoaște istoria și îndeplini idealurile conștiinței naționale...

Ferdinand I al României (24 august 1865 - 20 iulie 1927), Rege al României din 10 octombrie 1914 până la moartea sa. Binemerită numele de „Întregitorul”, „Ferdinand cel Loial”.

La 18 noiembrie 1918, la întoarcerea în București, îi spune generalului Berthelot:

Când am luat moștenirea întemeietorului României moderne, am făgăduit înaintea reprezentanților națiunii că voi fi bun român; cred că m-am ținut de cuvânt. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită a fost răsplata și astăzi pot spune cu fruntea senină: față de Dumnezeu și de poporul meu am conștiința curată.

Maria, Regina României (1875-1938), personalitate exemplară prin devotamentul față de țară. În timpul Primului Război Mondial, a înfruntat tifosul sau gripa spaniolă, îngrijind și încurajând răniții și soldații, pentru care este *Mama Regina*, *Mama răniților* sau *Regina-soldat*. La Conferința de Pace de la Paris, a fost demnă și ascultată ambasadoare a țării, impresionând prin puterea de convingere, spre a obține recunoașterea visului istoric al românilor.

O, țara mea, nu contează prin ce nenorociri ai trecut până acum și nici prin câte o să mai treci! Prin flacără trebuie să treacă oțelul înainte să devină o sabie tăioasă. Păstrează-ți credința neclintită și speră în continuare; ești cu atât mai măreață din cauza necazurilor tale și a felului în care le-ai înfruntat și meriți, cu atât mai mult, să învingi!

Te binecuvântează, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută. (Testament, 1933)

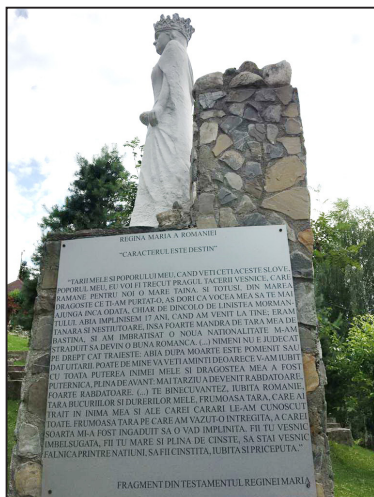

Mihai I (1921-2017) ar fi împlinit 100 de ani. Rege al României între 20 iulie 1927-8 iunie 1930, și între 6 septembrie 1940 - 30 decembrie 1947. Obligat de comuniști să abdice, a trăit 43 de ani de exil, îndurați între umilința de a fi izgonit și fericirea de a-și iubi Țara. Revanșe simbolice în fața potrivnicilor istoriei i-au fost: primirea triumfală pe care i-au făcut-o românii, în aprilie 1992, cu trecerea pe sub Arcul de Triumf și, pe 25 octombrie 2011, omagierea în Parlamentul României, la împlinirea vârstei de 90 de ani. Cuvântul său? Ce lecție pentru români!

Coroana regală nu este un simbol al trecutului, ci o reprezentare unică a independenței, suveranității și unității noastre... Coroana a consolidat România prin loialitate, curaj, respect, seriozitate și modestie... Independența Țării și Unirea noastră s-au petrecut în monarhie. Carol I și Ferdinand s-au născut în afara României, dar s-au dovedit buni patrioți...

Indiferent de opțiunile pe care le avem pentru prezent și viitor, trebuie să ne păstrăm Memoria... Dar nu vom avea viitor dacă nu avem curajul să privim trecutul... Lumea de mâine nu poate exista fără morală, fără credință și fără memorie...

Stă doar în puterea noastră să facem țara statornică, prosperă și admirată în lume. Nu văd România de astăzi ca pe o moștenire de la părinții noștri, ci ca pe o țară pe care am luat-o cu împrumut de la copiii noștri. Așa să ne ajute Dumnezeu!

În anul 1919, apărea la Bârlad revista *Florile Dalbe*, una din primele publicații literare ale României postbelice. Personalitate uimitoare prin anvergura preocupărilor și investiriilor sale, Tudor Pamfile a fost, pentru revistă, deopotrivă întemeietor și autor: a publicat aici 14 nuvele și schițe. 90 de ani mai târziu, în 2009, la inițiativa Elenei Monu, Academia Bârlădeană a scos ediția anastatică a revistei.

La comemorarea centenarului morții unuia dintre fondatorii săi, Academia Bârlădeană i-a dedicat marelui folclorist un cuprinzător spațiu în revista sa nr. 84/2021 și continuă evocarea în numărul de față. Din povestirile apărute în *Florile dalbe*, am ales-o, pe prima, cea mai potrivită momentului de ajun al Sfintei Sărbători a Nașterii Domnului care se apropie. Îi alăturăm *Sara lui Sf. Andrei*,

TUDOR PAMFILE

SĂRBĂTORI

Mărica lui Dumitru Arțar ar fi putut spune cu drept cuvânt că-i rămasă vădană, fără nici un sprijin pe lumea asta a tuturor năcazurilor. De șapte săptămâni și patru zile nu mai știe nimic de el; toată lumea scrie pe-acasă, toți se închină cu sănătate pentru sfintele sărbători ale Crăciunului și își dau vești unii pentru alții, numai el, Dumitru, par'că a intrat în cele mai nepătrunse tainițe ale pământului: nici nu vine, nici nu scrie, nici pe altul nu'ndeamnă să'nșire două vorbe legănate...

– Doamne soro – zice Catrina lui Simion către alta: auziși? Dumitru Măricăi, de șapte săptămâni și patru zile n'a mai dat semne de viață...Și Mărica nu vede cer, nu vede pământ... Ce să fie!...

– Măi, măi, măi! ...– se miră cealaltă, strâmbându-și buzele...

–Așă, soro!...Se dă în vânt! Acu, zice Mărica: Unde poate să fie? Și nu-și poate da, soro, cu părerea de loc, muierea asta, care primea mai dăunăzi răvaș după răvaș și mergea pe la câte trei, pe la câte patru știitori să i le deslege și să i le cetească; și se umfla muierea'n umeri și să fălia și spunea tuturor că i-a scris Dumitru, c'o dorește nespun, că i-i dor de copil, că'ntreabă de vite, și de neamuri, și de toate...

Și cealaltă surată mai totdeauna își închidea cu viclesug câte un ochiu și zicea:

–Așa-i de asta!...Am auzit și eu că nu-i mai scrie...A fi murit, soro, ce crezi! Ce, e mare greu să moară omul? Vine un poznaș de glonț ca o muscă bázâitoare, îl atinge și trece... Gata...Și creștinul, să fie el cât bradul, se prăvale și ș'ășterne ca un mort, să putrezească cine știe sub care mal...

Așa vorbeau vecinele...

Și Mărica trecea pe lângă dânsele cu ochii plecați. Nici ziua bună nu da; și nici răspuns la vorbele lor; Mărica nu mai știa pe unde calcă...

Veniau Sărbătorile!... Degeaba veniau!...Degeaba!...

Casa Măricăi râdea: pereții văruiți, brăile trase, prispa lipită, fereștile scliptoare!... Degeaba râdea casa Măricăi!... Va porni părintele Vasile cu ajunul și va veni și pe la ea; și va începe de pe la poartă să cânte! Degeaba va veni și va cânta vestindu-i Nașterea Domnului!...

«Ce-mi trebuie mie Sărbători!... Hm! Sărbători!... El, să fie! Unde-i, unde-i el? »

Dar îndată își trăgea sama, își frângea trupul ca și când ar fi căutat să s'ascundă de vederea cuiva, își ridică privirea spre icoană, se'nchina și zicea:

–Doamne iartă-mă!

Mărica n-a putut înțeleg nimic nici din scrisoarea lui

Toader Caramici, venită cu câteva zile mai înainte.

Toader Caramici era cu Dumitru mai mult de cât ca un frate. Să se fi întâmplat ceva lui Dumitru, Doamne ferește, lui Toader i s'ar fi prăbușit pământul sub picioare; dar, vezi, Toader scrie de toate și despre toți câți au fost și-au mai rămas acolo după luptele de la Fata-moartă, scrie cum a venit și i-a văzut regele, cum a stat de vorbă cu dâșii, cum i-a'ntrebat de una și de alta și cum au spus soldații c'o duc bine cu toate celea, numai cât mâncare și straie sunt și nu prea...Și scrie Toader: «Răspunde-mi, draga mea, în grabă, să știu: fost-au Muscali pe la noi prin Ipotești? Și stat-au mult pe-acolo?... Da nevasta lui Marincea și-a lui bietul Răducanu s'au mângâiat, sărmanele?...»

Și despre ea, despre Mărica, nimic...

S'auziră pași mărunți, femeia se repezi la ușă, dar nu era nimeni. Mărcuț al ei se'n torcea de la școală; turbată, cuprinse copilul în brațe, îl ridică în sus, îl sărută să-i rupă obrazii și-l întrebă:

–Mărcuț! Ce zici tu: când vine tata?...Spune tu!...

Copilul se uită sperios, și neștiind ce însemna sbucnirea aceea năprasnică a mamei sale, rămase mut, măsurându-i cu mirare adâncul privirelor sale turburate...

*

Mărcuț era aproape de opt ani. Anul trecut școala rămase închisă, dar acum venise în sat un domn bătrân și învățăturile porniseră; domnul cel bătrân striga la catalog, spunea ce-avea de spus pentru mâni, scotia îndată monitorul la masă, îi puneă văruguța în mâni, striga la copii tremurându-și degetul, își îndesa căciula pe urechi și pleca la primărie. Băeții știa:

« Domnul are o lecuță de treabă la telefon ».

Ca niște uli, săriau peste bănci, și întocmiți în cete-cete, pe la colțuri, pe la sobă și pe după tablă, săltau în slavă subreda podeală a școlii. Înceau colindele, să le deprindă bine, să meargă fără greș... Cei mărunți ascultau fericiți... Mărcuț și cu alți trei de sama lui, vecini în partea de pe vale a satului, cântau într-un ungher, în tindă, cele patru colinde: « Bună sara la fereastă », « Ce corăbii văd pe mare », « Zis-a maica Sfânta Vineri » și « Fost-am vrednic și-am făcut puțuri reci în câmpuri seci ». Cântau veseli, își înălțau obrazii îmbujorați de frig, își clătinau căpușoarele, cântau, cântau...până când s'auziau pocnături de vargă în masă. Monitorul îi striga la rugăciune.

Domnul ieșea de la primărie și pleca în sat, cu oamenii. Copiii săriau la cărți, unul zicea în grabă «tatăl nostru» și ca o

furtună năvăliau spre ușă, țipând, mânănd înainte cu umerii, până umpleau cele trei uliți din fața școlii. Acasă vor mânca pe fugă și îndată, prin ocoale, pe după șurele de paie, vor porni din nou cântările, și le vor ține până târziu, când foamea și amurgul vor sfărâma cetele și vor trimite copiii pe la casele lor.

*

Cu două zile înainte de ajun s-au așternut văzduhurile pe ninsoare; de altfel, după cârdușurile de ciori cari se'nvârtețeau abia cârâind, se cunoștea că vremea merge spre schimbare. Dar semnul era bun:

«Vom avea an rodos; omățul la Crăciun, se știe, este semn de sloată».

Două zile și două nopți s-au cernut fulgi mari în cea mai desăvârșită liniște... Gardurile de cătină abia se mai văd, copacii stau încărcăți și casele par'că se'nădușă sub necumpănita lor povoară albă care crește mereu. Drumurile nu se mai cunosc.

Mărica stă la fereastă:

«Nu mai umblă popa cu ajunul, cât e lumea!»; și îndată o cuprindia bucuria.

Era mai bine așa, că nu mai venia părintele Vasile cu gloata lui de cântăreți. Ce putea să-i răspundă ea, când părintele Vasile ar fi întrebat-o, după cântare, de una, de alta de Dumitru, de tăcerea lui!...

«Dă, Doamne, să ningă, să ningă mereu, să ningă așa și mâni și poimâni și răspoimâni...»

Îi râdeau luminile ochilor...

Mărcuț o văzu în ziua aceea, și repede sări de lângă coasta cuptorului:

–Se potolește ninsoarea, mamă?...Putem porni deseară cu colindul?...

Dar întrebarea aceasta a fost deajuns; furtuna puse stăpânire pe sufletul femeii:

–La dracu'!, strigă ea sălbatecă; și apucând pe copil de-o mână, îi făcu vânt spre ușă...

*

Pe la prânz fulgii sporesc dar par mai mărunți, tot mai deși și mai fărâmați, până când pânzișul lor, ca o perdea prinsă în mână, se îndepărtează spre apus. Îndată ies vrăbiile din streșini și umplu satul cu ciripitul lor subțire, ciorile țipă înecate în creștetul nucilor, și cerul își descoperă întinsul lui

de mare liniștită pe care va pluti veselei soarelui. Oamenii sbucnesc din case și părintele Vasile prinzându-și poalele antereului în brâu, pornește cu ajunul, înfruntând troianul și mânia dulăilor.

«Nu se poate să rămână poporul așa; nu se poate să vină Sfintele sărbători ca'ntr'un sat de păgâni...»

E greu, dar părintele Vasile e om voinic; pe unde n'a avut cine svârli omățul în lături, părintele Vasile și cu ceata lui de cântăreți, rupe troianul și trece de la casă la casă, desprinzând porțile.

–Oleacă să fie ziua mai mare, dascăle..., zice părintele Vasile.

–Da, să fie ziua mai mare...

–De-acu, vremea asta nu se mai strică, dascăle...

–Nu se mai strică, părinte.

De cătră gară veni un șuier:

–Auzi, umblă încă drumul de fier, dascăle...

–Umbă, părinte...

Și ceata părintelui mâna mereu tăind necurmat ulițele în pieziș, trecând de pe una pe alta, până când într'amurg, ajunge în vale.

–Să zorim, cât se mai vede, dascăle...

–Să zorim, părinte.

Când au luat-o spre ograda Măricăi, părintele Vasile a auzit dupăiri din urmă. Alergând, o femeie, ca o nălucă, trece pe lângă părintele Vasile și sare la poartă strigând:

–Poftim, părinte, poftim...

Și femeia pieri în casă.

Din ograda veni a două chemare:

–Poftim, părinte!

Părintele Vasile se strecură pe poartă; își adună iarăș sprincenile lui stufoase, căută să pătrundă întunericul și se opri din nou.

Și strigă părintele Vasile de- odată luminat:

–Dumitre! Tu ești Dumitre?...Ce faci?...

–Iaca, sărutăm dreapta...Mulțămim lui Dumnezeu... fac oleacă de pârție pentru băet. Ne pune pe foc, să-i facem cărare...se duce și el în sara asta cu colindul...

Ferestrele se luminaseră. Părintele Vasile și dsacălii își dreseră glasurile și începură cu toții să cânte voioși: «Nașterea ta Hristoase, Dumnezeuul nostru!... »

TUDOR PAMFILE

SARA LUI SF. ANDREI *

„...Lângă un pod stricat era o casă părăsită. Toader se vâră într-însul, spre a se mai oploși de frigul ce-i intrase în oase, se așază pe niște paie și dinții îi începu a clănțâni, genele i se prind una de alta și de abia mai putea răsufla. Peste puțin timp adormi greu.

Deodată Todirel, înspăimântat, sare din locul unde dormea, drept în picioare, la huietul unor tropote ce le auzi, și vede o roată mare de oameni împrejurul lui, un huiet grozav și niște glasuri miorlăitoare. Când ia sama mai bine, vede o bătălie mare împrejurul lui, în care se scărmanau o mulțime de bărbați și de femei, cu capul ca de om, cu părul roș, la trupuri goi, picioarele de cai și cu cozi mari, care se încolăceau în jurul trupurilor lor. Fiecare avea în mână câte o coadă de mătură, o cociorbă sau o frigare, cu care se băteau unii pe alții,

alungându-se, când afară, când în casă, când peste casă.

–Pieriți, dracilor! strigă Toader spăriat și voind a fugi de-acolo.

–Stai! strigă toate dihaniile cele într-un glas, ești în mâna noastră!

Și deodată îl apucară de de subsuori și începură a-l purta în mijlocul bătailor, și-l aruncau mereu în sus și-n jos, când într-o parte, când în într-alta.

Apoi se ridicară cu toții spre cer, purtând și pe Toader prin înălțimea nouriilor, iar în urma lui se zări o mare arșiță de foc, în care se jucau diferite dihanii, capre, porci, bursuc, lupi și tot felul de fiare sălbatică. Apoi iarăși cu toții se lăsară spre pământ și se opriră la o moară părăsită, în care se auzea o hodorăgeală grozavă.

O masă mare era întinsă în mijlocul șurii, iar pe ea un săcriu în care era lungit un mort. Când intrară dihăniile și cu Toader, mortul începu a se înroși și a se mișca, până ce sări în picioare. Și se începu apoi o bătaie cruntă.

Una câte una cădeau dihăniile celea de pumnii și bușiturile ce le dădea mortul, până la cea din urmă, care se părea a fi căpitanul lor și cu care mortul avea să se lupte mai crunt: dar la urma urmei căzu și căpitanul.

După asta, mortul se apropie de Toader și începu a-i zice blând:

–Băiete, să nu ai nici o teamă, că eu nu sunt strigoii, ci-s om ca și tine. Toader rămase mai mort decât toți morții.

–Nu te teme, adăugi iar mortul, și eu sunt unul ca și tine, care eram să pic în ghearele acestor strigoii: am fost și eu adus aici ca și tine, așezat în cel sicriu în care mai văzut, de patru ani acuma, fără să știe nimeni de mine. În fiecare sară a Sfântului Andrii mă trezeam din somn și eram nevoit să mă bat cu iești gărgăuni, cari voiau să-mi sugă tot sângele din mine: și azi, fiindcă ai fost și tu aici, vederea ta m-o îmbărbătat și am înfrânt pe strigoii. Dar în curând are să vie o babă farmăcătoare, care de te-ai afla aici, te-ar face în mii de bucăți și ți-ar fierbe oasele într-un cazan cu smoală. Închide dar ușa și stai în colțul casei.

Mortul luă o ulcică, o înturnă cu gura în jos și o vârî în horn.

Un țipăt groaznic se auzi în afară și un vălătuc mare începu a se izbi de toți pereții și ușile: și apoi intră în horn și începu a se zbate în fundul ulceleii din vatră.

– Costache, Costache! Dă-mi drumul în casă, că nu ți-oi face nimica, bolborosii glasul care se înțelegea că vine din ulcica pe care mortul o întoarse cu fundul în sus. –Ehe-hei, babă cloanță! Fugi, fugi, că-ți frig oasele, strigă Costache, vârând o frigare în horn.

În vreme cât se muncea cu frigarea, deodată se auzi cântarea cucușului.

–Am scăpat, am scăpat, strigă Costache mortul, deschizând ușa și trăgând pe Toader afară.

Trezindu-se din spaima ce-l cuprinsese. Toader se văzu în oglinda casei lui, împreună cu cel ce-l scăpase.

–De-acu, cu ce te-aș putea mulțumi, omule, zise Toader către tovarășul lui, că de la grea primejdie m-ai scăpat.

–Cu ce să mă mulțamești, cu alta, decât doar să-mi dai inima ta să sug dintr-înșă trei picături de sânge, să-mi mai înprospătezi viața, care era cât pe ce să mă părăsească, dacă nu veneai tu să-mi stai într-ajutor.

–Cum să-ți dau să sugi inima mea? Atunci ești și tu strigoii.

–Strigoii, nestrigoii, mie-mi trebuie trii picături de sânge din inima ta, zice Costache, și scoate o custură din brâu și dă să se răpadă la Toader să-i sângere pieptul.

–Ah! săriți, ajutor, strigă cât ce putu Toader, ajutor, că mă sfășie strigoii!...

Și sări drept în mijlocul casei, și deschise ochii mari, și văzu lumina zilei.

Nevastă-sa aleargă la dânsul, și înspăimântată îl întrebă:

–Da ce este, Toadere, ce ai pățit?

–Strigoii îmi sug sângele!

–Ce strigoii? Visezi? Ai înnebunit, ori ce este?

–Ce? Unde-i Costache?

–Care Costache? N-avem pe aici pe nimene Costache!

–Mortul?

–Ce mort?

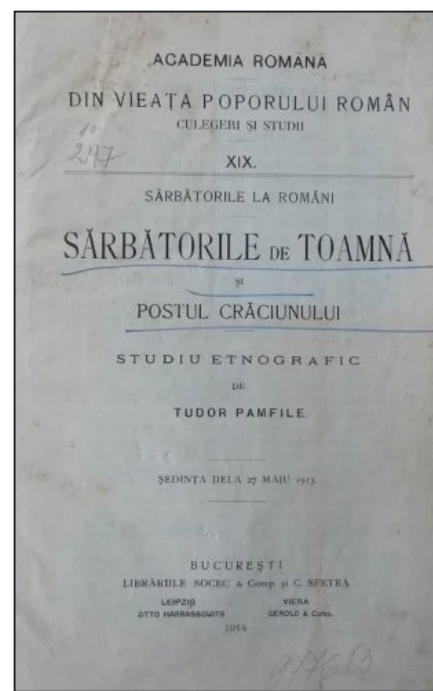
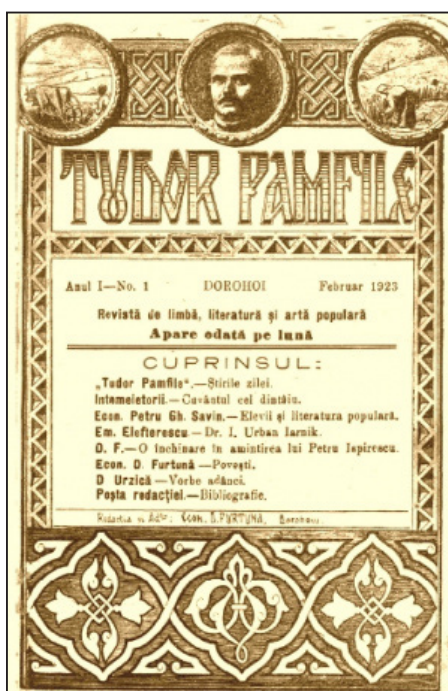
–Mortul care m-o scăpat de strigoii din moară...

–Vino-ți în fire, omule! Ai visat bazaconii. Te-ai culcat aseară de cu vreme și se vede, unde am tot vorbit de strigoii ce umblă în spre Sfântul Andrei, ți s-o năucit... Dar n-ai grijă: am uns eu bine toate fereștile și ușile cu usturoi și am mâncat cu toții în casă la mujdei de-ajuns...

Toader își făcu cruce, se freacă iar bine la ochi, înțelese c-a visat câte și mai multe bazaconii, și zise femeii lui:

– Noroc numai c-am uns peste tot locul cu usturoi, c-altmitrelea tot nu scăpam noi teferi din mâna strigoilor."

* Este „a cincea povestire, culeasă și scrisă în Moldova”, care apare în grupajul *Andrii-de-iarnă, II, Noaptea strigoilor*, din amplul capitol *Sărbătorile de toamnă și Postul Crăciunului*, din *Sărbătorile la români*. Tudor Pamfile face trimitere la N. A. Bogdan, *Povestiri și anecdote din popor*, ed. a 2-a, Iași, 1893, p. 152-155. Informație din volumul Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români*, colecția *Mythos*, ediție și introducere de Iordan Datcu, Ed. Saeculum, I.O.București, 2018.

CENTENARUL TUDOR PAMFILE LA TECUCI ȘI ȚEPU

Din inițiativa unui grup de intelectuali din Tecuci și din Țepu, comuna sa natală, folcloristul și etnograful Tudor Pamfile a fost omagiat pe 10 iunie, de ziua sa de naștere, și în zilele de 14-16 octombrie 2021, pentru comemorarea centenarului trecerii la cele veșnice.

În luna iunie, la Biblioteca Municipală „Ștefan Petică” și la Centrul Cultural „Tudor Pamfile”, a fost lansată cartea „Tudor Pamfile - Biobibliografie”, în care autorul, Ștefan Andronache, realizează o cronologie biografică menită să aducă la zi biobibliografia Tudor Pamfile și scrierile despre autor și opera sa.

A fost proiectat videoclipul „Tudor Pamfile, excelentul promotor al tradițiilor și folclorului românesc”, urmărind numeroasele sale activități din timpul celor 12 ani petrecuți la Bârlad, dar și la Chișinău unde, ca trimis special al guvernului țării, în ultimii trei ani de viață, și-a împlinit misiunea de a se ocupa de instruirea și educarea populației adulte, de însușirea limbii române și de popularizarea valorilor culturii naționale.

La Centrul Cultural din comuna Țepu, pe 14 octombrie 2021, s-a desfășurat simpozionul omagial „Tudor Pamfile folclorist, etnograf, istoric și scriitor”, prin contribuția profesorilor Gheorghe Vasilache, Cristian Ghiță și a bibliotecarei Gina Obreja.

Principalele manifestări s-au desfășurat la Casa de Cultură din Tecuci pe 15 octombrie 2021: 1. vernisarea expoziției foto-documentare „Tudor Pamfile 1883-1921. Itinerariile unei vieți trăite intens și împlinirile sale de etnograf și folclorist”, autor Ștefan Andronache; 2. lansarea în premieră a volumului de povestiri „La vadurile Nistrului” de Tudor Pamfile, reconstituit de îngrijitorul ediției, prof St. Andronache, după cercetarea a numeroase publicații din România și din Basarabia. Menționăm contribuția deosebită a Societății C.A.R.P. „Elena Cuza” din Bârlad și a protoieriilor din Tecuci și Nicorești care au subvenționat editarea lucrării.

În aceeași zi, Biblioteca Municipală „Ștefan Petică” și Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” au găzduit două evenimente: vernisarea expoziției „Tudor Pamfile - ediții princeps și apariții recente”, respectiv, expoziția „Comori din lada străveche de zestre”.

S-au depus coroane de flori la bustul din bronz al folcloristului din centrul Tecuciului și la mormântul, complet renovat, al lui Tudor Pamfile din cimitirul orașului. Aici, părintele protopop Gheorghe Joghui a oficiat un Te-Deum și a elogiat meritele celui care a reușit să intre în nemurire după ce și-a făcut cu prisosință datoria de brav român pe pământul strămoșesc dintre Prut și Nistru.

Un popas de pioasă cinstită s-a făcut la Casa memorială de pe strada Elena Doamna nr. 35, unde a trăit Tudor Pamfile cu familia sa.

Suita de activități comemorative s-a încheiat în dimineața zilei de 16 octombrie 2021, la mormântul lui Tudor Pamfile, unde delegația specială, în frunte cu primarul, preotul, directorul Școlii Gimnaziale și un grup de elevi, din comuna Țepu, a depus coroane și jerbe de flori.

ȘT. ANDRONACHE

CASA DE CULTURĂ TECUCI **CLUBUL ELEVILOR TECUCI** **PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL TECUCI** **PROTOIERIA TECUCI** **Muzeul de Istorie Tecuci**

100 DE ANI DE LA MOARTEA PREMATURĂ A MARELUI OM DE CULTURĂ TECUCEAN TUDOR PAMFILE

Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” - Tecuci
 - Evocare „Tudor Pamfile - personalitate plurivalentă a ținutului Tecuci”, „Comori din lada străveche de zestre”
 - prezentarea exponatelor din sala de la etaj;
 - în parteneriat cu membri ai Asociației Pensionarilor - Tecuci și meșteri populari din zonă. Vineri, 15 octombrie, ora 10,00

Cimitirul „Eternitatea”
 - Slujbă de pomenire la mormântul și monumentul lui Tudor Pamfile
 - în parteneriat cu un sobor de preoți din Protoieria Tecuci și Nicorești (Țepu). Vineri, 15 octombrie, ora 11,00

Casa din str. Elena Doamna, nr. 32, în care a locuit folcloristul
 - Popas de pioasă cinstită și parastas. Vineri, 15 octombrie, ora 11,30

Clubul elevilor - Tecuci
 - „O șezătoare cu ... cântece pentru copii”
 - în curte, la Paracisul în aer liber: ateliere de lucru pentru copii: arte plastice și meșteșuguri, interpretare de cântece din repertoriul cules de Tudor Pamfile. Vineri, 15 octombrie, ora 12,00

Căminul Cultural din comuna Țepu
 - Simpozion omagial „Tudor Pamfile folclorist, etnograf, istoric și scriitor”
 - în parteneriat cu reprezentanți ai instituțiilor de cultură din municipiul Tecuci. Vineri, 15 octombrie 2021, ora 12,00

Casa de Cultură - Tecuci
 - Depunere de coroane la bustul scriitorului;
 - Expoziția foto-documentară;
 - „Tudor Pamfile - viața și activitatea în țară și în Basarabia”;
 - Lansare de carte Tudor Pamfile - „La vadurile Nistrului”, Editura „Sfera”, 2021;
 - Proiecția videoclipului „Tudor Pamfile, promotor de excepție al folclorului românesc”. Vineri, 15 octombrie, ora 13,00

Accesul la evenimente se va face într-un număr limitat și numai cu dovada vaccinării.

ȘTEFAN ANDRONACHE

„LA VADURILE NISTRULUI“, UN DEZIDERAT EDITORIAL NEÎMPLINIT AL LUI TUDOR PAMFILE

...Presă vremii făcea cunoscută știrea că Tudor Pamfile urma să publice, tot în cursul anului 1921, un alt grupaj de proze în noul volum „La vadurile Nistrului“, fapt ce ne determină să deducem, pornind de la enunțul cu aură legendară al titlului, că multe dintre acestea îi fuseseră inspirate de cei aproape trei ani pe care îi trăise atât de intens pe pământul încercat al Basarabiei ce fusese rusificată vreme de mai bine de un secol.

Cum firul vieții avea să i se curme brusc, Pamfile nu și-a mai putut duce până la capăt și această intenție. Toate strădaniile noastre de a descoperi existența vreunui exemplar al cărții, în cazul în care ea s-ar fi și editat, pe undeva, ori manuscrisul inițial pe care autorul îl pregătise pentru tipar, s-au dovedit a fi fost zadarnice.

Iată, așadar, motivul care ne-a îndemnat să încercăm a identifica, prin diversele reviste pe care le-a condus sau la care a colaborat, prozele publicate în perioada ianuarie 1919 – septembrie 1921 și care nu s-au regăsit în cuprinsul volumului „Noaptea Sfântului Andrei“. Investigația noastră s-a dovedit a fi fost de bun augur în sensul că am avut plăcuta surpriză de a descoperi circa treizeci de proze care ar fi putut fi incluse în cartea „La vadurile Nistrului“. Majoritatea creațiilor au apărut în paginile revistelor: „Florile dalbe“, „Viața românească“, „Convorbiri literare“ și „Școala Basarabiei[...]

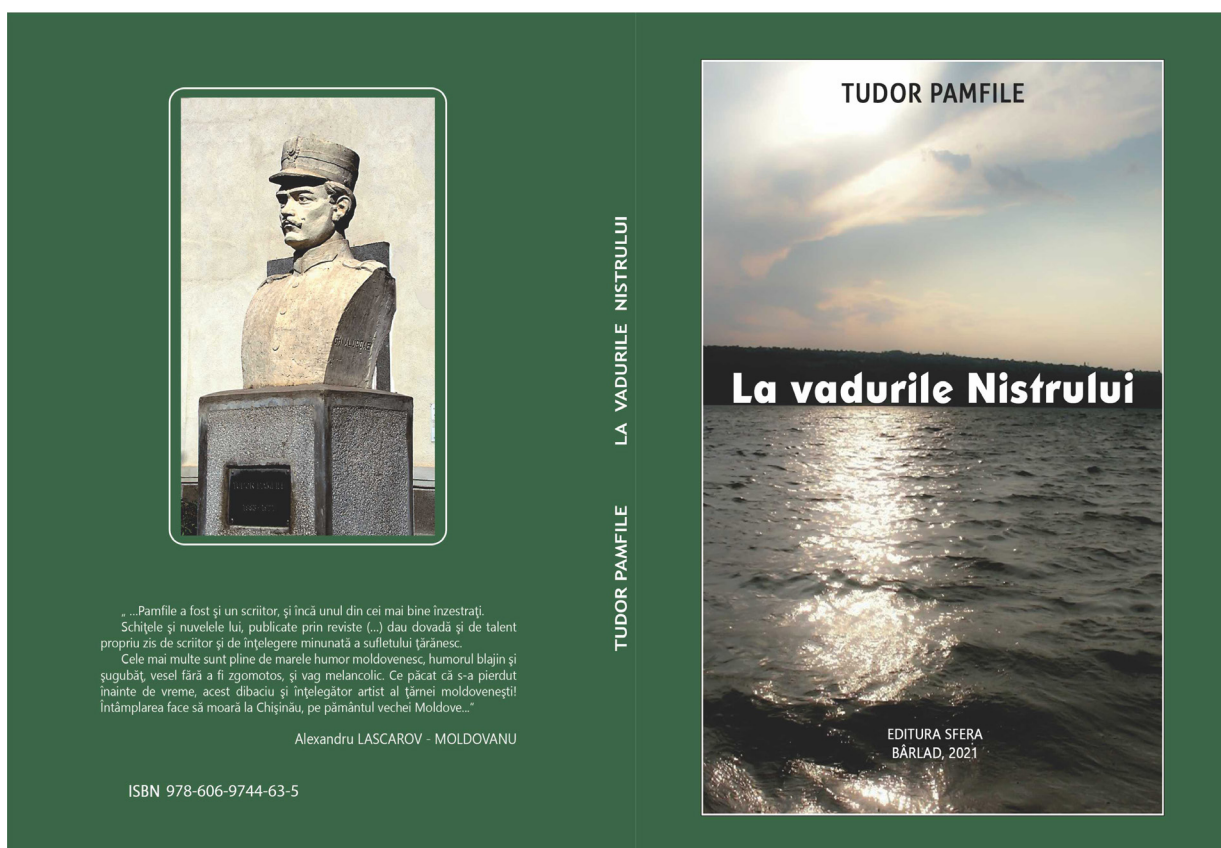
[...] Cum intenția noastră nu este aceea de a prezenta și comenta doar scrierile inspirate de șederea sa în Basarabia,

vom încerca să evidențiem și alte povestiri publicate, între 1 ianuarie 1919 și septembrie 1921, prin diverse reviste, pe care ne-am propus să le includem în partea a doua a volumului, „La vadurile Nistrului“, pe care Tudor Pamfile, din cauza decesului, nu a mai apucat să-l vadă tipărit[...]. Trei dintre acestea văzuseră tiparul chiar în revista „Florile dalbe“ de la Bârlad, ele apărând în primele numere ale anului 1919, ori în revista „Lamura“ [...]

[...] Chiar dacă creațiile sale literare nu excelează prin abordarea elementelor de viață majoră, nu se disting printr-un anume dramatism și sunt, adesea, deficitare din punct de vedere artistic, trebuie să apreciem, totuși, că Pamfile, fiind „un răzeș din cap până-n picioare“, „vorbește într-o limbă simplă, curată ca șipotul de supt sălcii, liniștit și senin“ (Mihail Sadoveanu), fapt ce îi creează o oarecare priză la publicul cititor.

Nutrim speranța că prezentul demers editorial se va constitui într-un binemeritat și binevenit gest recuperator, menirea sa fiind și aceea de a contribui la evidențierea aptitudinilor sale de scriitor și, respectiv, la întregirea personalității celui care a fost Tudor Pamfile și de la a cărui moarte s-au scurs deja 100 de ani.

(Din postfața la volumul *La vadurile Nistrului*)

THEODOR CODREANU

CEZAR IVĂNESCU: INTRAREA ÎN CANONUL LITERAR (II)

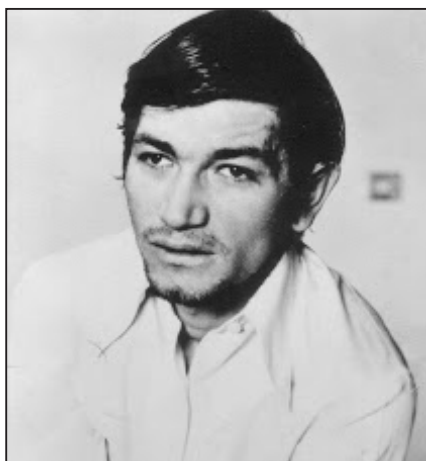
Petru Creția i-a prefațat, în 1994, volumul *Sutrelle muțeniei*, la Princeps Edit din Iași. Acolo îi recunoaște reprezentivitatea canonică, numindu-l *poeta magnus*: „vom zice astăzi și mereu că ne aflăm în timpul bun și sfânt și vechi cât noi al poeziei românești. Și că ne aflăm spre bucuria și cinstea noastră, alături de unul dintre cei mai puri și mai sfâșietori reprezentanți ai poeziei românești, Cezar Ivănescu, *poeta magnus*. Și îl vom numi biruitor, pentru că, prin lungul șir din veacuri al poezilor români, câțiva cu nume sfinte nouă, alții, mulți, pe veci fără nume, noi, ca neam, am biruit prin vreme și obidă, prin însângerările și tina istoriei”.

Constantin Ciopraga, într-un studiu inclus în volumul *Partituri și voci. Poeți ai acestui timp* (Editura Junimea, Iași, 2004), subliniază lipsa de hiat între om și operă, contrazicând o prejudecată modernistă: „Poetul, în totul, este imaginea fidelă a Omului”¹. Eminentul critic și istoric literar ieșean conturează un portret artistic complex, sub semnul sintezei – oglindă a complexității omului: „Ce răsuciri interioare (și nu numai) în biografia poetului de la «Baaad»! impulsuri din toate zările: ecouri de clasicitate elină și reverie romantică, un tempo rememorativ elegiac și răbufniri tonale dure, insule de *pax magna* și accente de «blues» american – toate vorbind despre un posedat de miraje. Poet în tot ce atinge! Eros și Thanatos, iluminări de gânditor nesistematic și aleanuri afective în frazare folclorică, antinomii întemeind un *confubulatorium* antrenant, plin de surprize, toate (de o neistovită sinceritate confesivă) acționează în nesfârșite modulații variaționale”². Constantin Ciopraga aderă și la afirmația lui Marin Mincu privitoare la „textualismul programatic” al poetului. Poetul i se prezintă și ca unul dintre cei mai mari poeți ai iubirii, încorporând ipostaze „din toate timpurile și din toate spațiile, punând în pagină, în spiritul lui Denis de Rougemont (din *Les Mythes de l'amour*), afecțiune dezinteresată (*agapé*), iubire gingașă (*storge*), dar și dorință intensă (*pathos*). Psihanalizabil, erosul acesta agitat, motiv de confesiune zigzagată, sfârșește într-un miraj romantic plurifuncțional, miraj rezumabil în ideea de demonic carnal-spiritual”³.

Iată-l și în confruntarea cu moartea: „Nici un alt poet (cu excepția Ilenei Mălăncioiu) nu monologhează atât de intens despre moarte. Iubirea e aversul unei medalii, moartea reversul! O psihanalistă, Marie Bonaparte, sublinia concis: «Una dintre trăsăturile cele mai constante ale lui Eros e că îl târăște după sine pe fratele său Thanatos». (*Chronos, Eros, Thanatos*, 1952). Pe spații ample, Cezarul poet pare un desperado (rareori îmbunat), la care tensiunea dintre iubire și dispariție ține de sentimentul incompletitudinii funciare, motiv de angoasă cronică; stare asociată inevitabil tragicului.”⁴

O comparație cu doi mari înaintași într-ale spiritului

creștin: „Credinciosul V. Voiculescu e ortodoxul în absolut; Argezi, psalmistul, se sfâșie între adorație și îndoială; Cezar Ivănescu (în al său *Rosarium*) se autoculpabilizează: dă semne de umilitate, de pietate și pocăință, vizează lepădarea de sine, dar se simte împresurat de demoni; chinuit, așteaptă grația divină, tinde spre puritate și redempțiune, crede în mizericordie și în apostolul Pavel, însă conștiința izbăvirii întârzie. Accente înălțătoare sunt dedicate Mariei-Fecioara”⁵.

Criticul nu uită nici de accentele mai senine din *Sutrelle muțeniei*, sub influența gândirii orientale, pentru ca portretul final să arate astfel: „Nici când ajuns la unitate interioară, bântuit de neliniști (apăsătoare psihic, fecunde în plan creativ), introvertit și clocotitor, admirator al armoniilor antice și modern spontan, în poetul *Baaad*-ului se topesc iluminări și enigme, accente de superbie și pâlpâiri de asceză, enstaza și ekstaza. Niciodată stări neutre, plate! Poezie de circularitate, spectacol de lumini și umbre, de tipic și atipic; lui *De profundis* și umilințelor li se suprapun înălțări subite cu suport

metafizic în așteptare. Moartea, cuvânt-temă, o fixațiune, nu exclude angelismul, nici «levitația» în lumină vie; în pofida refrenelor tragice, nici o notă macabră! Scepticismul lui Cezar Ivănescu subțiindu-se, sfârșește într-un cânt despovărător”.

Gheorghe Grigurcu, apreciat și de Cezar Ivănescu drept cel mai bun critic de poezie din ultimele decenii, i-a prefațat volumul *Efebul de la Marathon* din colecția „Biblioteca pentru toți” de la Editura Minerva, din 2000. Criticul pornește de la avertismentul lui Mircea Eliade (preluat tacit din postfața mea la ediția din 1996 a volumului *La Baaad*) privitor la posibilitatea sufocării spiritului culturii românești prin ocupația sovietică, dar și despre puțința declanșării unei puternice reacții naționale la „teroarea istoriei”. Această renaștere s-a produs din 1965, prin generația '60, iar unul dintre protagoniști s-a dovedit a fi Cezar Ivănescu: „Dar la nici unul dintre ei recuperarea originilor nu atinge intensitatea ardentă până la dezlănțuirea vizionară pe care o înfățișează lirica lui Cezar Ivănescu. Reprezentant al valului secund al poeziei în chestiune (a debutat editorial în 1968), acesta n-a avut șansa unei rapide instituționalizări precum exponenții primului val (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe etc.). Poate și pentru noutatea izbitoare a producției d-sale, cu nimic specific îndatorată poezilor noștri dintre cele două războaie, abruptă ca o stâncă spre care nu există poteci. Împrejurare care-l face, firește, mai enigmatic, mai incitant pentru critica ce, neputându-l încadra lesnicios într-o serie sau alta, e nevoită a-i glosa în primul rând originalitatea”⁶.

Secretul ascendentului față de primul val șaizecist, apreciază Grigurcu, vine din concepția despre poezie, având izvorul în orfism, în sincretismul poeziei cu

cântecul, „statuându-i un sens oracular”: „Nu întâmplător, Cezar Ivănescu dă spectacole de poezie cântată, cu acompaniament de instrumente muzicale, împrumutând stihului vocea sa de-o armonie virilă, de un patetism dominat”⁷. Trubadurul împletește solemnitatea cu „impulsul senzual, ambele sublimându-se în coloana sonoră a unei creații indisolubile”: „De la Argezi n-am mai avut atari probe ale paradoxalei logodne dintre elementar și complex, dintre simplitate și subtilitate, ca o necăutată strigare a sufletului. Numai că aici simularea oralității cedează pasul unei retrairi, unei experiențe emoționale similare cu cea care i-a dat naștere. Dacă autorul *Cuvintelor potrivite* era cu precădere scriptic, făcând să țâșnească izvorul primitivității în literă, Cezar Ivănescu e un oral care își scoate efectul din cuvântul pus pe melodie, descătușându-și propria sa muzică în atmosfera unei arte sincretice. Contemporanul nostru are astfel aerul nu de-a crea după calapoade folclorice, ci de-a produce el însuși folclor. Cezar Ivănescu reprezintă cazul rar al unui producător de folclor capabil a descinde cu maximă naturalețe de la condiția de poet cult la cea de poet oral, așa cum o persoană aflată în transă s-ar transpune în îndepărtata-i copilărie”⁸.

Raportarea poetului la religioasă se face tot comparativ. Aidoma lui Argezi, ar oscila între credință și „un patetic scepticism”, „însă pe un fond de pietate solemnă, ireductibilă, ce ne duce cu gândul mai curând la catolicul Baudelaire decât la fluctuantul agnostic Argezi”⁹.

Teoretician al textualismului postmodernist, Marin Mincu depistează altă singularitate canonică, de astă dată în spațiul textualizării: „Nicăieri, la nici un alt poet, operația de expiațiune textuală nu capătă această intensitate programatică, această instigare alternativ-simultană prin care viața și textul sunt provocate concomitent să ilustreze în act aceeași experiență limită”¹⁰. Fenomenul „expiațiunii textuale” îl mai semnalase criticul, în termeni aproape similari, și la Ion Barbu. Aici, el coroborează forța expiațiunii cu hamletiana interogație asupra ființei, Hamlet fiind „*actantul absolut al textualizării*”. Hamlet ar fi simțit că marea pedeapsă care i s-a dat a fost nașterea, căci a te naște înseamnă „*a te naște în cuvânt*”, ceea ce ar constitui, în absolut, „*chiar statutul situației tragice a poetului, căruia i se refuză altă existență în afară de aceea a limbii și a limbajului*”. Cezar Ivănescu a urmat această cale a expiațiunii textuale, căci moartea este „un procedeu absolut al intrării în text”. Poetul Baaadului ar fi „un textualist din instinct, ca și Leonid Dimov”, întemeietor însă al unui discurs *neomodernist*: „Cumul excesiv de mărci textualizante duce la exorcizarea morții, resuscitându-se energia vitală conservată latent în materialitatea cuvântului. Acesta, cuvântul, absoarbe, sugerează, presează tumultul sângelui, menținându-l concentrat în sine precum într-o implozie cosmică pentru a-l elibera apoi într-o explozie textuală”¹¹.

Într-o recenzie din *Contemporanul*, la apariția volumului *Rod*, Ștefan Aug. Doinaș reproșează autorului *excesul de senzualitate* (gratuită, *ad usum Delphini*), exces pe care îl sesiza, altminteri, și în poezia lui, Marin Mincu. Acesta din urmă ține să relice peste timp, interpretând fluxul *hyperionian de senzualitate* din *Rod* ca fiind o invazie de halou oniric și de sugestii mitice, dezvoltând comparația cu oedipianismul lui Hamlet. Este vorba de același text identificat oedipian și de Ion Papuc¹²: „Textul acesta se pretează unei analize freudiste, întrucât trădează un complex oedipian de suprafață, întrevăzut în manifestarea *libidoului*; serafismul dorinței erotice este intersectat de violența frustră a limbajului, eliberat brusc de orice constrângeri, dar, în același timp, poetul

se situează, ca și Hamlet, în ambiguitatea acestei condiții spre a putea beneficia de energiile expresive declanșate în actul *identificării simbolice*. Toată poezia lui Cezar Ivănescu se va structura coerent în funcție de posibilitățile discursive oferite de interogarea unui singur topos, acesta nefiind însă limitativ, mai precis, pus în starea de interogație ca și Hamlet, care se identifică astfel unui subiect poetic, autorul *Rodului* va hamletiza perpetuu fără a deveni redundant: metafora *rodirii* conține în germene obsesia *morții* gestând ascunsă în orice lucru și în orice ființă”¹³. Hamletianul monolog în fața craniului lui Yorik, retextualizat de Cezar Ivănescu, este cea mai bună observație a lui Marin Mincu. Dar cu o condiție: să lăsăm ca pe o soluție facilă raportarea psihanalitică la „complexul lui Oedip”.

Desigur, la apariția diferitelor cărți ale lui Cezar Ivănescu și în alte împrejurări, s-au scris destule cronici și recenzii, de la Mircea Iorgulescu, Victor Felea, Daniel Dimitriu, M. Nițescu, Zaharia Sângerzan, Ovid S. Crohmălniceanu, Costin Tuchilă până la Hristu Căndroveanu, Laurențiu Ulici, Grete Tartler, Fănuș Băileșteanu, Dumitru Augustin Doman, Mihai Dinu Gheorghiu, Daniel Corbu sau „douămiistul” Paul Gorban, ca să-i numesc doar pe aceștia. Unele reacții au fost laudative, altele cu accente critice. Am semnalat mai ales textele care au avut ceva de spus în perspectiva a ceea ce am numit *intrarea poetului în canon*. Din păcate, cele mai multe intervenții s-au dovedit, ca de obicei, doar note impresioniste.

O mențiune aparte merită cărțile lui Petru Ursache, ample investigații în biografia și în radiografierea operei. Apariția unor monografii ar trebui să constituie un indiciu sigur al valorii de rang canonic, deși nu totdeauna se-ntâmplă astfel. Nu e situație de îndoială în cazul unui scriitor de forță vizionară a lui Cezar Ivănescu.

Cartea lui Petru Ursache, *Înamorați întru moarte. Eros Poesis la Cezar Ivănescu*, este structurată în patru ample capitole: I. *În loc de curriculum vitae*; II. *Armagedonul*, III. *Ritmica formelor*, IV. *Procesul asasinilor*, la care se adaugă un *Acord final* și un amplu interviu cu poetul. Criticul creează, mai întâi, imaginea de fundal a epocii, imagine care a marcat, desigur, și formarea personalității scriitorului, constituindu-se, totodată, ca un adevărat proces al comunismului. Deși Petru Ursache nu urmărește, propriu-zis, realizarea unei biografii, în primul capitol, datele esențiale se conturează și în acest sens, putând fi punct de reper pentru o viitoare monografie în accepția clasică a cuvântului. Important e că autorul face lumină în unele probleme de cronologie literară, intrate eronat în istoriile și dicționarele literare. Un exemplu: debutul poetului, care s-a produs în 1960, nu în 1958, cum crede Ion Rotaru, sau în 1959, cum apare în *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, ediția din 2000. Cezar Ivănescu însuși pare să fi indus la asemenea erori.

Petru Ursache consideră că, în anii comunismului, s-au conturat două principale direcții pe care le-a îmbrățișat intelighenția noastră, îndeobște în deceniul proletcultist: *obediinței*, care n-au ieșit din disciplina ideologiei oficiale cristalizate pe filiera Leonte Răutu, Nicolae Moraru, Traian Șelmaru, frații Sorin și A. Toma, Dan Deșliu, Mihai Beniuc. Acestora li s-au raliat numeroși alți intelectuali, în majoritatea lor zdrobitoare incapabili „de țesături durabile, de «noduri» și de «semne»”¹⁴. A doua orientare, numită „armagedonică”, în sensul reacției la teroarea bolșevică, a fost calea deschisă de Nicolae Labiș și urmată de generația lui Nichita Stănescu și a lui Cezar Ivănescu, la care s-au raliat, cu varii intensități, alte nume, de la Ioanid Romanescu și Mihai Ursachi, până

la Dorin Tudoran și Paul Goma. Dar triada emblematică pentru destinul poeziei românești postbelice i se pare a fi Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu, recunoscută ca atare și de bărlădean. Aflându-ne în vremuri de păgânătate modernă, sacrificarea lui Nicolae Labiș „a preîntâmpinat alte nenorociri” și a conservat energiile generației¹⁵. Labiș se trezise din beția „hasasinică” a ideologiei comuniste (din păcate, l-a răpus cealaltă beție!) și făcuse cotitura către *Moartea căprioarei* și *Baladă*, având curajul să citească, într-o ședință a cenaclului Universității din București, *Doina* eminesciană, chiar în anul revoluției din Ungaria. Acest model sacrificial în plină „lupercalie”, cum o numește Petru Ursache, l-a marcat profund pe Cezar Ivănescu, într-o măsură mai mare decât pe Nichita Stănescu. S-ar putea ca interesul uriaș al lui Cezar Ivănescu pentru *Doina* eminesciană să fi pornit de la acest gest labișian în plină ascensiune a proletcultismului. De altfel, mărturia lui Cezar Ivănescu din interviul final nu lasă loc de dubii: „De-a lungul vieții mi-am alcătuit și eu antologia mea de poezie românească, iar după ce am definitivat, în jurul anilor '80, cartea mea de poeme *Doina* (care conține, în manuscris, în jur de 100 de titluri), care trimite în mod expres la *Doina* eminesciană, am regândit *poezia ca artă tradițională*, așa cum a fost ea câteva mii de ani, de la *Vedele* indiene și până la trubaduri”¹⁶.

Întoarcerea la primordial este insistent subliniată de Petru Ursache, în perspectiva unei duble sincronii „regresive” de esență brâncușiană: una spre izvoarele geniului românesc concentrat în specia *doină*, alta spre marea poezie tradițională universală. Ca și în cazul lui Brâncuși, această dublă sincronie...protocronică îi asigură operei lui Cezar Ivănescu o excepțională modernitate, care nefiind nici „neomodernistă”, nici „postmodernistă”, trebuie să convenim că neîncadrabilul poet urmează deja, în anii '70, un ethos transdisciplinar, urcând azi spre noua paradigmă culturală a transmodenismului, de unde și apropierea lui de un spirit ca Basarab Nicolescu. Și Petru Ursache intuiește că este vorba de o nouă paradigmă culturală, cu atât mai mult cu cât în interviul final Cezar Ivănescu face o mărturie pe linia filosofiei triontice a lui Ștefan Lupașcu: „după opinia mea, încarnează *noua paradigmă a spiritualității europene*: o spiritualitate cu adânci rădăcini naționale, plurilingvă și deschisă spre știința luminată de filosofie și religie”¹⁷.

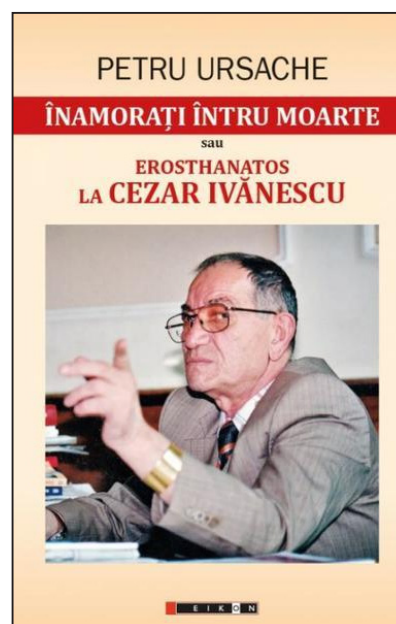
Chiar dacă nu avansează către această nouă paradigmă în termeni transdisciplinari, Petru Ursache fixează adecvat cadrele poeziei cezar-ivănesciene: „experiența trubadurescă i-a asigurat un loc aparte și de mare atitudine în peisajul liricii contemporane. A dat rod aventura esențială a întoarcerii la izvoare, aceea care se desfășoară între hotarele fixate de Eros și Thanatos”¹⁸. Ecuția poezie/moarte îi prilejuiește criticului cele mai consistente analize (vezi incursiunile prilejuite de poemele *Lâna de aur*, *Mirungere*, *Tatăl meu Rusia* ș.a.). Cezar Ivănescu „experimentează o ritmică proprie formelor poetice, la nivelul ansamblurilor compoziționale, ale grupurilor de strofe, de versuri, până la repetițiile de cuvinte, de sunete”¹⁹. Ingenioasă este și demonstrația structurii lirice *vocalice*, *doina* însăși marcând acustica mistică la români, asemenea indianului *vac*²⁰. Pertinentă este și sesizarea „feminismului” mistic în raportul Eros-Thanatos: „Dar să observăm că Maria se comportă ca o specialistă în bună tradiție în ale dragostei și-n ale morții, calitate rezervată în vechime numai femeilor”²¹. Cât privește thanaticul trubaduresc, autorul remarcă: „Cezar Ivănescu este un trubadur al morții, dar n-o elogiază așa cum cântăreții medievali îl divinizau pe

Eros. Nu moartea ca dat existențial îl preocupă înainte de toate, ci rotirea diabolică a rolurilor dintre *Eros* și *Thanatos*, mai bine zis, perfecțiunea jocului traumatizant”²². Demnă de atenție este și problema *teorezei* lirismului, chiar dacă autorul lasă impresia a ceva *nedus până la capăt*²³.

Pe de altă parte, în pofida idiosincrasiei lui Cezar Ivănescu față de Paul Goma, Petru Ursache observă că, în realitate, cei doi se află în aceeași barcă „armagedonică”. Ambii au stârnit mare panică printre supraviețuitorii celor reeducați la Pitești în spirit internaționalist.

Note :

1. Constantin Ciopraga, *Cezar Ivănescu – neliniști și mitologii*, în *Cezar Ivănescu în amintirile contemporanilor*, p. 49.
2. *Ibidem*, p. 48.
3. *Ibidem*, p. 52.
4. *Ibidem*, p. 55.
5. *Ibidem*, p. 57.
6. Prefața reprodușă în *Cezar Ivănescu în amintirile contemporanilor*, p. 107.
7. *Ibidem*, pp. 107-108.
8. *Ibidem*, p. 109.
9. *Ibidem*, pp. 112-113.
10. Marin Mincu, *Cezar Ivănescu*, în *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea*, Editura „Pontica”, Constanța, 2007, p. 749.
11. *Ibidem*, p. 751.
12. În Cezar Ivănescu, *Erudita pietate*, Editura Junimea, 2011, pp. 24-25.
13. Marin Mincu, *Poeticitate românească postbelică*, Editura Pontica, Constanța, 2000, pp. 248-253.
14. Petru Ursache, *Înamorați într-o moarte. Eros Poesis la Cezar Ivănescu*, Editura Timpul, Iași, 2004, p. 49.
15. *Ibidem*, p. 50.
16. *Ibidem*, p. 288.
17. *Ibidem*, p. 221.
18. *Ibidem*, p. 64.
19. *Ibidem*, p. 81.
20. *Ibidem*, p. 80.
21. *Ibidem*, p. 108.
22. *Ibidem*, p. 151.
23. Impresia pe care am exprimat-o în cronică (rezumată aici) din „Argeș”, an. IV (39), nr. 1 (283), ianuarie 2006 e confirmată, indirect, de Petru Ursache, care a revenit asupra personalității și operei lui Cezar Ivănescu în volumul *Eros & Thanatos la Cezar Ivănescu*, Editura Contemporanul, București, 2010.

CEZAR IVĂNESCU RECUNOSCUT PE PĂMÂNTUL MAICII SALE

20 noiembrie 2021, sala ovală a Palatului Congreselor din Tirana: în cadrul celei de-a XXIV-a ediție a Târgului de Carte, a fost lansat volumul bilingv de poezii „**Rod/Fryt**”, de **Cezar Ivănescu**, publicat la Editura OMBRA GVG din Tirana, în traducerea Dr. **Luan Topciu**.

Evenimentul a fost onorat de importanți oameni de cultură albanezi: profesorul universitar Anila Mullahi, scriitorii Durim Çaçă, Riza Braholli Mborja, scriitoarea și traducătoarea Ana Kove, Petrit Ymeri, președintele Asociației Editorilor din Albania.

Dr. Luan Topciu, coordonatorul *Centrului Cultural Albanez*, prin care anul 2021 a fost dedicat marelui poet român, a vorbit despre experiența contactului personal cu Cezar Ivănescu, despre vizita pe care au întreprins-o împreună în Albania, cu puțin timp înainte de moartea scriitorului. ALAR și-a asumat tocmai rolul de a evidenția legăturile extraordinare dintre popoarele român și albanez, asumându-și rolul de a crea noi punți de comunicare, cu deosebire în plan cultural.

Personalitatea și opera remarcabilă a lui Cezar Ivănescu reprezintă, indubitabil, un astfel de liant.

Toți vorbitorii au apreciat în mod deosebit apariția editorială, scoțând în evidență atât genialitatea poeziei lui Cezar Ivănescu cât și calitatea traducerii lui Luan Topciu, contribuție majoră la promovarea poetului, atât în România, cât și în Albania.

Academia Bârlădeană, care l-a omagiat pe poet pe 6 august, în chiar ziua în care ar fi împlinit 80 de ani, și care s-a implicat în relizarea primului episod al filmului biografic dedicat poetului de către ALAR, primește cu bucurie volumul bilingv Rod/Fryt, dăruit de Asociația albaneză. Impresionant prin imaginea grafică elegantă, prin selecția artistică a poemelor ivănesciene, prin remarcabila prefață aparținând criticului Daniel Cristea Enache, volumul este cu adevărat o apariție editorială de excepție și pune o nouă pecete de recunoaștere a valorii poetice în dreptul numelui Cezar Ivănescu.

Participanți la evenimentul literar de excepție din Tirana: lansarea volumului bilingv Cezar Ivănescu.

CEZAR IVĂNESCU

DE PROFUNDIS

! acum, fiindcă frigul face bulboane
și fiindcă eu sunt bolnav și mă tem,
ca sălbaticul am să-mi fac leul meu de peșteră,
iar voi să spuneți: îl vâna în fiecare zi !
! acum, fiindcă sunt și sincer și milos,
vă rog să nu vă uitați în ochii mei
prin care lacrimile găuresc pupilele
și deci nu plâng; nici râsul meu
care vă chinuie, vă sluțește, ferți-vă de râsul meu
într-însul mama e tot albă! și inima mea,
acest cântar social, care atunci când eu
voi fi pur de tot se va sfărâma
într-una din părțile balanței și va rămâne numai
un cap uimit, umed, plin de lună ca o floare
scoasă din lac. o, candoarea

capului din inimă, cu brațe
! lăsați-mi numai laptele și mâncare
până mă scol mâini de dimineață
căci acum își fac turul prin ochi
hidoasele zile de post uman, al vinei, al neputinței !
! și socotiți-mă-un lepros care se vindecă
și v-ar putea și omorî cu-mbrățișările,
și socotiți-mă-un lepros care se vindecă
și v-ar putea omorî cu-mbrățișările !
! acum, fiindcă am chiar șaptezeci de ani
cu cei lăsați de mama,
îngăduiți-mi deruta suportabilă
și bucurați-vă de înțelepții tineri !

din *Rod* (1968)

SIMION BOGDĂNESCU, personalitate literară remarcabilă, poet, prozator, eseist, publicist, conducătorul Cenaclului „Alexandru Vlahuță” din Bârlad, colegul nostru de Academie Bârlădeană, a împlinit pe 27 octombrie 70 de ani.

Ioan PUFLEA – Profesorul de limbă românească și Simion BOGDĂNESCU – Poetul sunt doi într-unul singur! Celui ce se încumetă să-i țină pasul pe drumul – lung cât treizeci de cărți –, poetul îi apare mereu la fel de adânc ideatic, de stăpân pe miracolul creator care-l stăpânește, pe tainele simbolurilor, pe Cuvântul poetic.

Poți să nu-l pătrunzi până la capăt ori să interpretezi semnul scris altfel decât l-a gândit, dar nu ai cum să te pierzi pe drumul pe care ți l-a deschis poetul *născut sub o planetă/atât de sus*, încât doar a Poeziei putea fi ...

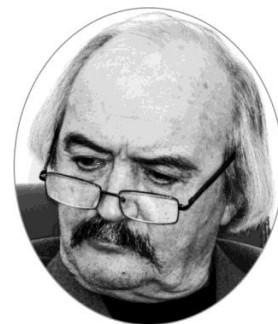
Academia Bârlădeană, al cărei membru de referință este, îl felicită călduros și-i urează ani mulți și plini, cu suflu liric mereu tânăr și noi roade creatoare. Pe colegul și redactorul revistei noastre, dorim să avem privilegiul să-l găsim mereu în sala-biblioteca a Societății noastre, lucrând la revistă, revăzând manuscrise, întâlnindu-se cu cititori/învățăcei, citindu-ne poezii...

Darul pe care poetul sărbătorit ni-l face/și-l face la aniversare este antologia lirică în 3 volume, *Ursine sabia tăcerii* (Ursine- ur= stră+ sine) apărută chiar zilele acestea la Cronedit, Iași, prin îngrijirea poetului Valeriu Stancu și a doamnei sale, Mariana Stancu.

Spre onoarea comunității bârlădene, Antologia este susținută financiar de Primăria și Consiliul local Bârlad.

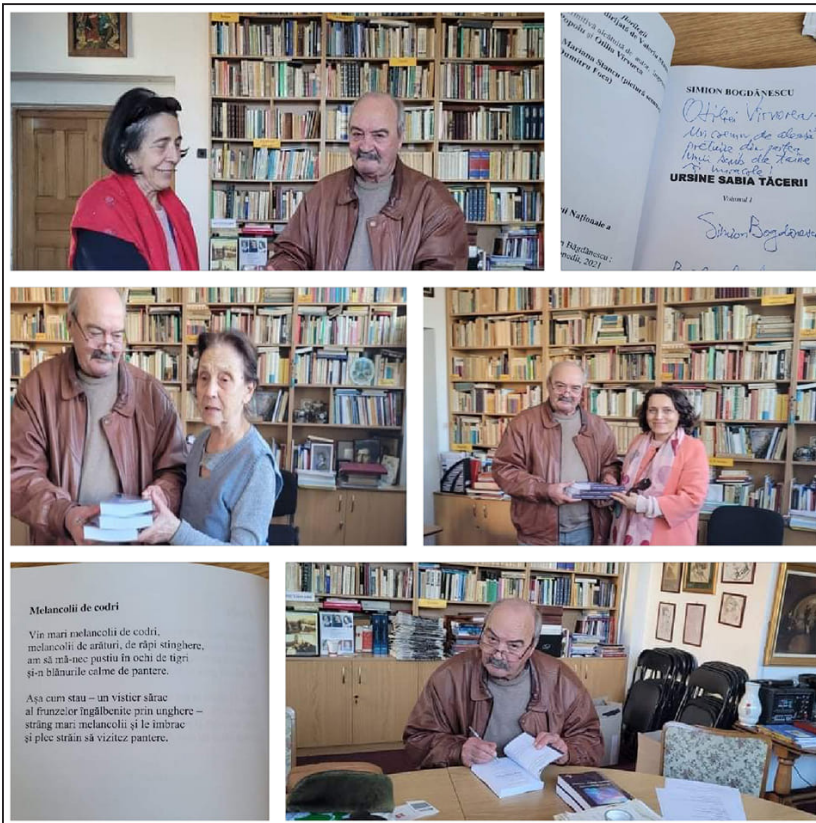
Să-i mulțumim lui Simion Bogdănescu pentru noua invitație la căutare poetică într-o regăsire de sine. Ritual pierdut dar, poate, de redobândit. Să-i mulțumim pentru acest vers infinit ca un apollinairian corn de vânătoare!

LA MULȚI ANI!

Elena POPOIU

Adusă de la Iași de doamna Mariana Stancu, antologia lui Simion Bogdănescu a ajuns la destinație, la Academia Bârlădeană. Poetul acordă primele autografe.

Melancolii de codri
 Vin mari melancolii de codri,
 melancolii de arături, de râpi stânghere,
 am să mă-nec pustiu în ochi de țigri
 și-n blănarile culme de pantere.

Așa cursu stau – un visatier sărac
 al frunze/or îngălbenite prin unghere –
 strâng mari melancolii și le îmbrac
 și plec străin să vizitez pantere.

florilegii

Simion Bogdănescu

URSINE SABIA TĂCERII

Volumul 1

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

- *Cel mai greu lucru e să te ții de cuvânt în lumea asta, că în cealaltă se țin toți!*
- *Cel mai frumos sărut se aruncă din privire!*
- *Uimirea unei oglinzi constă în aceea de a se uita pe sine și de a-i reflecta pe alții fără niciun folos.*

Simion BOGDĂNESCU

THEODOR CODREANU

„NORDUL INFINIT” AL POEZIEI

Poet, prozator, publicist, eseist, autor de aforisme, bărlădeanul Simion Bogdănescu a ajuns la ora bilanțurilor, având în urma sa vreo 24 de volume, câteva dintre antologii de autor. De remarcat că fiecare antologie de autor înseamnă și o restructurare a operei poetice după o altă *axis mundi*. Așa se întâmplă și cu *Strămiazănoaptea* prin comparație cu *Spleen călugăresc*, comentată în secvența anterioară.

Strămiazănoaptea (2016) beneficiază de un amplu studiu introductiv semnat de Valeriu Stancu (*O carte a Tainei – frumusețe și simbol*) și de ilustrația grafică a Auricăi Beciu. Barbian prin rafinament estetic, cum observă și prefațatorul, Taina ființială pe care o încifrează Simion Bogdănescu vizează o dinamică opusă, călătoria eului poetic având ca punct de plecare sudul însoțit către Nordul infinit, numit *strămiazănoapte*. Laponia Enigel străbate drumul invers, către lumina/ roata soarelui și a *actului clar de narcisism*. În poezia contemporană, o fascinație similară a Nordului, coroborată, „antibarbian”, cu simbolismul *ochiului orb*, am mai întâlnit la George Vulturescu: *Ochiul Orb (Tratat despre Ochiul Orb, 1996)* și *Pietrele Nordului (Nord, și dincolo de Nord, 2001)*.

Simion Bogdănescu nu abandonează *increditul* barbian, ci îl caută în *Pătratul negru* al lui Malevici și în *noianul de negru* al lui G. Bacovia, devenite, la el, *strămiazănoapte*, acumulând, deopotrivă, înțelesuri spațiale și temporale, cronotopul său vizând, în ultimă instanță, abisul, arhealul, venind pe cărările ascunse ale gândului eminescian al *miezului de noapte*: „Se bate miezul nopții în clopotul de-aramă/ Și somnul, vameș vieții, nu vrea să-mi ieie vama./ Pe căi bătute-adeșea vrea mintea să mă poarte,/ S-asamăn între-olaltă viață și moarte;/ Ci cumpăna gândirii-mi și azi nu se mai schimbă,/ Căci între amândouă stă neclintita limbă” (1876). *Strămiazănoaptea*, trecând dincolo de miazănoapte, se atinge de miazăzi, nefiind nici unul nici altul, mutându-ne într-o nouă paradigmă a ființei spirituale spre care ne îndrumă eonul transmodern. *Stră-ul* lui Simion Bogdănescu poate fi echivalat cu *trans-*, născut din *trei*, recte *terțul tainic ascuns* (Basarab Nicolescu). *Stră-ul* lui Simion Bogdănescu se extinde în toate elementele existențiale: *străpiatră, străpământeană, străvechi, strălilieci, strălumină, străliminal, străeu, strămiazălumina* etc. Acest din urmă termen, *strămiazălumina*, îmi dă certitudinea că antiteza lui, *strămiazănoaptea*, are un sens cu mult mai apropiat de *miezul nopții* eminesciene. Valeriu Stancu vede în *stră-ul* poetului și o ispită a altui prefixoid de o mare încărcătură conceptual-lirică: *supra-*, trimițând la *suprerealism* (p.19-20). *Suprerealist* se vrea și poetul (vezi 19. *Suprerealistă*), în majoritatea poemelor, poate cu mai mult decât să ajungă la ceea ce Ion Barbu va fi numit ermetism canonic, la care doar autorul *Jocului secund* a fost în starea de grație ca să-l atingă. *Stră-* poate deveni însă și *prea-*: *preasusurul*: „*Strămiazănoaptea, preasusurul/ neutronicele stele sfâșiate de acvile/ imperiale de foc imperial./ Strămiazălumina când eu nu mai știu/ când am spus întâia oară eu când/ eu am devenit conștient că sunt eu/ și-al nimănu în văzduh, fluier mare,/ născător de ulucuri prăbușite din munți/ aceluiași singur prin flacăra surâzătoare/ templu oficiat și apoi părăsit.*” (1. *Fluier mare*). Narcisul barbian se purifică/ maturizează în *actul clar*

de narcisism, trecând prin cele trei roți (Venera, Mercur, Soare); narcisul lui Simion Bogdănescu se naște din strămiazănoapte și din strămiazălumină: *am devenit conștient că sunt eu*. Odată cu *eul* se naște iubirea: „Te naști, iubire, dintr-un cântec vechi/ ascuns aseară până dimineață,/ se duc în vid străinele perechi/ și doar oftează sanctuare-n ceață” (4. *Te naști iubire*). Cântecul vechi este al fluierului, care poate deveni „fluier în vânt” sau harpă pierdută în „mare”. Drama existențială vine de acolo că atât *eurile* care se nasc, cât și *iubirile* se scurg în vid, de unde sfârșesc în „templu oficiat și apoi părăsit”: „Atâtea euri ce-ai cuprins la sân/ au părăsit magnetul în mișcare,/ că parcă văd cum, lacom și păgân,/ de apa ei se mai desparte-o mare.// Oceanic suflet, vădov și străin,/ vei mai petrece încă o iubire/ și-ai să mă lași, fără de dor și chin,/ la țărnul morții straniu nicăire”.

Strămiazănoaptea și *strămiazălumina* sunt ecouri criptice din cosmogonia eminesciană a *Scrisorii I*. Abundentă creație din nimic. Poetul localizează *increditul* în fiordurile nordice: „Iată cum *increditul* se naște din golul norveg/ cu acvila albă extinsă pe gândul întreg”. Asistăm la o insolită geneză, roțile barbiene devenind numere și cercuri cromatice: „Numărul negru, numărul roșu, numărul galben/ țeș întreite zariștea clipei oarbe din carpen.// Cercul albastru, cercul cel alb, cercul cel verde/ taie în suflet oceanic și rece goluri incerte.// Plouă cu arbori, plouă cu păsări, plouă cu jnepeni,/ rocile cad zdrențuite ca vulturii țepeni.// Iată cum *increditul* se naște din golul norveg./ Osia albă a morții în creierul meu o aleg.// Ninge cu smoolă, ninge cu zare, ninge cu lună,/ Arcă de foc sideral în sufletul meu se detună.// Fluieră lăncile, fluieră arcuri, fluier mare,/ Cântă în adâncuri creierul meu de mișcare” (5. *Iată cum...*). Așadar, o geneză din abisul interior al noului Narcis care se identifică, deopotrivă, cu nimfa Echo, vibrație muzicală a lumii care se naște, visatul *cântec încăpător* barbian. Poemul 9 se intitulează chiar *Ecou în oglindă*. Rolurile protagoniștilor din străvechiul mit se inversează, strămutându-se în mitul adamic: nu nefericita Echo își strigă zadarnic iubitul adâncit în surzenia oglinzii, ci Narcis însuși: „Cum ai pierit și să te strig îmi vine/ cu ramurile reci până la grindă/ să-mi chinui frunza s-o lipeș de tine?// Dar oare vrea și frunza să te prindă/ Când crește singur șarpele-n ruine?/ Ca un ecou să vin? Într-o oglindă?”

Regresul în *incredit*, în arheu, ca năzuință spre mântuire în fața morții, se produce, în imaginarul lui Simion Bogdănescu, prin toate cele trei regnuri: cel mineral, încifrat, bunăoară, într-o statuie de cretă: „Și se regretă, foșnetul alb se regretă./ Gândul se roagă la o statuie de cretă./ Nimic n-o să fie, nimic, nimic n-o să fie,/ Un braț de țărână bucură moartea cea vie...” (16. *Statuie de cretă*). Salvarea în vegetal: „Vor năboi toate florile asupra românilor!/ florile de tei ale lui Mihai Eminescu./ floarea de salcâm - dinte de mort -/ floarea de purpură a lui Ștefan cel Mare,/ floarea de soc - ochi de mort -/ vor năvăli, toți și toate/ și toată gânghania siderală a mării/ și toate clipele-n văi străbătând o poveste,/ un prund azvârlit către cer/ și un inorog străbătând alb văzduhul/ și-n urma tuturor, gânghurind, va veni/ Dumnezeu -/ copil...” (17. *Utopie florală*). Regnul animal, ipostaziat în lupii nordici: „Voi ieși noaptea-n

râpi cu lupii/ din toată Norvegia,/ din toată Suedia,/ din toată Finlanda./ Vreau să văd stelele cu ochi de animal,/ să nu le mai gândesc,/ să nu le mai întreb,/ să-mi pară/ galbene săniile renii de fum..." (13. *Poem nordic*).

Ieșirea din increat înseamnă deopotrivă viață și moarte, precum *biserica-n ruină* din *Melancolie*, de Eminescu. Aceasta este chiar „focul tăcerii” din strămiazănoaptea: „Acolo pe trepte de înger se zbate/ Un tunet de templu căzut în departe/ Cu focul tăcerii din Strămiazănoapte/ La multele creiere alb destrămate.” (34. *Crengi de timp*). Inceatul însuși e măcinat de virtualitatea imaginilor cosmice care bântuie „creierele alb destrămate”: „Galacticul se tremură întruna/ văi nelumite, munții zvăpăiați/ ating acele flăcări împietrite/ în sens de frică neagră de ninsoare/ voci în desfrâu de grâne pe-ntunerice/ cățuile cu fumul deznădejdiei/ se-alătură de arborii galactici/ înfiorați în vrejuri siderale/ Luna se lasă fin pe scoica minții/ cireși de spumă se prefac în jar/ un drum de foc și-un drum de apă neagră/ și clipocitul mării într-aiure” (36. *Inceat*). Rămâne la decizia și gustul cititorului să discearnă ce e pur hazard sau alchimie a cuvântului în astfel de tablouri textuale. Inevitabil, hazardul textualist poate sfârși în joc de cuvinte: „De la frigider, de la morgă/ Mortul și-a luat ultima morgă,/ Acea de-a fi important pentru clipa supremă” (53. *Moartea modernă*). Mesajul final e însă limpede: „Moartea modernă: lacomă, analfabetă, neserioasă...”. Încât poetul sfârșește prin a

identifica apa-oglină a lui Narcis drept ceea ce este, fântână a morții: „O, morți plutind în cercuri siderale,/ Fântâna morții-și vede de-ale sale.../ Strămiazănoaptea ceruie-n fiorduri/ Și-un vechi copil se plânge-n gol sub poduri...” (56. *Fântâna morții*).

Vechiul copil e cel care rezistă morții: e străeul, arheul eminescian, „bobul sinelui”, „ocna sacrală” a cuielor lui Hristos: „Vezi alb străeul tău pe jos?/ Vezi bobul sinelui asemenea/ unui cadran de ceas întors/ cu minutarele de cremeni?// Mai străjuiești un chiparos/ pe veci uitat în caduceu/ și-n cielele dintru Hristos/ ocna sacrală de Străeul?” (60. *Ocna sacrală*). Astfel, cine atinge „golul norveg” ajunge în *străpoezie*, în plin ethos transmodern: „Golul norveg,/ supremul gol,/ arde întreg până la Pol.” (67. *Strop 2*). Acolo, în suprema tăcere, „Se alege umbra de umbră,/ lumina de lumină, solitudinea de ea însăși/ Oscilația clipelor lasă loc nemișcării.” (70. *Ovăzul ninsorilor*). Poetul este cel care urcă și coboară zece trepte către *nordul infinit*, *străpoezia*, numită, finalmente, *moarte în manuscris*: „Dar că bine mi-am prezis:/ am murit în manuscris...” (73. *Nord infinit*). Moartea în manuscris este, totodată, învierea poetului.

Cei mai mulți poeți construiesc, la întâmplare, culegeri de versuri. Simion Bogdănescu a învățat să arhitecteze o Carte, articulată în mitul său personal, *strămiazănoaptea*. Sunt de acord cu Valeriu Stancu: *Strămiazănoaptea* este cea mai bună carte a lui Simion Bogdănescu.

VALERIU STANCU

DĂLTUIND VEȘNICII DIN CUVINTE

Îndrăgostit iremediabil de anotimpurile lirice argheziene, mi-am petrecut cea mai bună parte din acest lung și greu sezon succind pe toate părțile nemuritoarele versuri:

„Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătasă.
Norilor capacii le urzesc brocarte.”

Și le-am prefirat între cele mai importante repere ființiale ale existenței mele: *Poezia și Moartea*.

Moartea, fiindcă am zăcut sub injecții, perfuzii și sub oxigen primit artificial, atacat de Covid 19 din cauza unui confrate iresponsabil care, după ce, a călătorit în mașina noastră de la Iași la Brăila (la Festivalul EUROPOESIA), ne-a declarat că el nu crede în existența virusului, iar vaccinurile sunt create ca să ne extermină! Mi-am dat seama încă de pe drum ce greșală am făcut, dar era prea târziu. Evident, a zăcut și el, dar eu nu am nimic cu capra vecinului, așadar boala lui nu mă încălzește. În plus, asta nu înseamnă că trebuia să ne îmbolnăvim, soția și cu mine, din cauza obtuzității și inconștienței sale!

Poezia, fiindcă rodnică toamnă am avut. Și asta tot datorită unui confrate, pe numele său „de război” Simion Bogdănescu, poet de har inimitabil și de stirpe aleasă, rafinat ca delicatele licori sorocite inițiaților și tulburător ca o Sărbătoare care-ți aduce în casă și în suflet (sau, dacă vrei, în „casa sufletului”) nepieritoare ei lumină.

Și, „tot tresărind, tot așteptînd” să mor sau să mă fac bine, am citit peste 1000 de pagini de poezie de cea mai aleasă

calitate, de poezie pură, autentică și tulburătoare, frumoasă ca invocata deja toamnă argheziană. 1000 de pagini adunate de optzecistul bărlădean „la aniversară”, sub semnul a 70 de zbateri existențiale, ce au pîrguit rod constant și nepieritor. Le-am citit, le-am recitat, iar moartea, dacă m-a văzut atât de ocupat, m-a lăsat în plata Domnului. Mulțumesc, Simioane, că frumusețea poemelor tale m-a întors de „pe o cale nenturnată”, la rosturile noastre cele de toate zilele și, mai ales, de toate nopțile! De ce totuși, dacă citesc poeme de Simion Bogdănescu și scriu câteva rînduri despre ele, mă refer la uluitoarea strofă care deschide poemul arghezian NICIODATĂ TOAMNA...? Deoarece am convingerea că și antologatorul, ajuns în pragul anotimpului de rod și de împliniri, atunci cînd și-a alcătuit „cîntarea cîntărilor” a purtat în ființă aceste patru versuri ce alcătuiesc chintesența întomnării Poetului. Ce poate fi mai tulburător decît să-ți sărbătorești întomnarea și totuși să demonstrezi că tot ceea ce sufletul tău, acceptîndu-și datul, a creat, a rămas veșnic tînăr, neperisabil, viu și necesar semenilor?!

Singurul criteriu pe care Simion Bogdănescu îl are în vedere în demersul său de alcătuire a unui florilegiu din propria lirică este cel cronologic. Astfel, el își începe culegerea cu poeme alese din volumul TOTEM INTERIOR (1991), îl continuă cu DIOPTRII (1992), cu ADIO SOMNOROSĂ (SPLEEN CĂLUGĂRESC) (1994), cu OBSCURE (1996) și-și încheie primul volum din cele trei ale ale antologiei cu poeme alese din ELEGII FĂRĂ TIMP (1997).

Volumul doi se deschide cu anul 1999, care propune cititorilor, în același mănunchi, ...ȘI SMICEAUA DE MĂR, ȘOC (2000), ORACOL SCUFUNDAT (2003), POEME MAXIME (2007), pentru a aduce în atenția cititorului și volumul care dă titlul

antologiei URSINE SABIA TĂCERII (2009). Volumul al doilea se încheie cu RITUAL DE MEMORIE din 2014.

2016. STRĂMIAZĂNOAPTEA. Anul și titlul volumului ce pune în lumină ultimul tom al culegerii. Acesta mai cuprinde creații din CORB ALB ȘI GRÎUȘOR STAFIE (2017), VALEA, POETE! (2018), NESFÂNT (2020) și DELIR DUPĂ RAHMANINOV (2020).

1065 de poeme conferă valoarea incontestabilă a culegerii. Doar 1065! Dar, unitare, de o incredibilă coerență ideatică și stilistică în ciuda muncii titanice depuse pentru adunarea, ordonarea, sistematizarea materialului. Sunt poemele unui creator pasionat și pasional, autentic și profund, de oceanică întindere lirică, poeme de flacăra, de „ardere de tot”, trecute prin severul (dar discretul!) filtru al eruditului. Infailibilul spirit critic al autorului, simțul echilibrului și al proporțiilor, dovedite în alcătuirea volumelor anterioare, l-au îndrumat și de această dată către o formulă de antologie și cuprinzătoare și impresionantă, dar și „esențializată” (în ciuda masivității sale!), căci altfel, alte câteva mii de poeme și-ar fi aflat un binemeritat loc în paginile lucrării. Un volum de poeme este rodul harului, al inspirației și al unor obsesii spirituale ființiale, pe când o antologie de autor este rodul acribiei, al unor concepții și criterii foarte clare care stau la temelia alegerilor făcute. Antologiile sunt expresia unei maturități artistice, autorul îndepărtează podoabe superflue, renunță, dacă e cazul!, la unele texte mai puțin realizate artistic (nu e cazul prietenului meu bărlădean, care, ca un Midas liric al contemporaneității, transformă în Poezie orice cuvânt așternut pe coala de hîrtie!) și reține doar repere lirice care să se încadreze în programul și scopurile fixate.

Orice nou volum lansat în spațiul literar de Simion Bogdănescu este – am mai făcut această afirmație! – o sfidare conștientă adresată tuturor celor care nu-i mai găsesc Poeziei decât căi bătătorite de exprimare, de existență. O sfidare, atât la nivelul expresiei, cât și la nivelul conținutului, la nivel ideatic, la nivelul comunicării, la nivelul imaginarului creativ, care, la creatorul bărlădean, conturează un (și se conturează dintr-un) univers irepetabil și inconfundabil, născut din cel mai autentic har poetic, unul din cele mai puternice pe care le-a dat poezia română contemporană.

Există o inspirație, o inefabilă știință a titlurilor, pe care foarte puțini autori le au și le pun în valoare. Titlul trebuie să fie acroșant, mai mult să ascundă, decât să dezvăluie, pentru a păstra aura de mister de care cititorul are nevoie spre a se simți atras de o carte. Enigmaticul titlu al antologiei nu este inedit, ci îl preia pe acela al unui volum din 2009, dar, à propos de titluri, de elocvența și de frumusețea lor, singura neîmplinire pe care eu, cititorul Valeriu Stancu, o trăiesc, cufundîndu-mă cu voluptate în oceanul acesta de împliniri spirituale oferit de florilegiul bogdănescian se leagă de faptul că antologatorul, deși inspirat ca nimeni altul în botezarea odraslelor de suflet, nu a dat titluri independente fiecărui volum din cele trei ale culegerii!

Simion Bogdănescu este un scriitor care nu a propus niciodată titluri simple, banale, fade; prin titlurile sale, el sfidează obișnuințele de lectură, pentru a incita, pentru a-l obliga pe cititor să facă noi conexiuni, să descopere „frumuseți și prețuri noi”. Un singur exemplu (și-l iau pe cel aflat mai la îndemînă prin poziția sa, căci e primul!): *totem interior*. Orice definiție dată de dicționare explicative, normative, simbolice etc. dovedește că totemul nu poate fi decât exterior, dar creatorul răstoarnă logica dicționarelor, creînd o sintagmă ce, aparent, dă naștere unei contradicții în termeni, dar tocmai pe această contradicție își structurează autorul fascinantul său volum, ce demonstrează, encore une fois, dacă mai era nevoie,

adevărul uluitoarei afirmații pe care a făcut-o, încă din 1880, Macedonski în articolul *Despre logica poeziei*, din „Literatorul”: „logica poeziei e, dacă ne putem exprima astfel, nelogică la modul sublim”. Despre orice titlu, despre orice poem, despre orice volum al lui Simion Bogdănescu se poate discuta pornind de la afirmația poetului simbolist, pentru a demonstra dreptul la veșnicie pe care-l are poezia născută din Har!

Despre multe din volumele de versuri ale lui Simion Bogdănescu m-am pronunțat la vremea apariției lor și nu am ce adăuga nou, întrucît fie m-aș contrazice, fie m-aș repeta. Observațiile făcute „la cald”, la vremea apariției volumelor și-au păstrat valabilitatea, deoarece autorul poemelor s-a așezat întotdeauna la masa de scris cu conștiința faptului că el lucrează cu veșnicia, nu cu clipa. Acesta este adevăratul orgoliu auctorial, numai din el se nasc opere care dănuie în timp! De aici vine marele succes al creatorului Simion Bogdănescu: el nu și-a umflat mușchii în fața confrăților, ci în fața propriului Talent, nu și-a lepădat „clipa cea repede ce i s-a dat” la picioarele premiilor literare, vanităților, gloriei, ci doar la socul Poeziei căreia îi sculptează din inefabilul Cuvîntului statui ale eternității.

Iar atunci cînd scrii despre o astfel de operă creată numai din har și pasiune, e normal ca afirmațiile tale să rămîna și ele valabile în timp!

Iată câteva modeste afirmații apărute de-a lungul vremii despre nepieritoarea operă lirică a creatorului pornit de la Hupca:

„Afirmă Cioran că omul nu se schimbă de-a lungul existenței sale, ci doar devine, cu trecerea vremii, tot mai mult el însuși. Ei bine, nici poetul Simion Bogdănescu nu se schimbă de-a lungul creației sale, ci reușește, cu fiecare volum publicat, să fie tot mai mult el însuși, să-și exprime tot mai clar și mai profund trăirile, concepțiile, credințele, neliniștile, îndoilele, frămîntările, adică Poezia. Poezia propriei Ființe, poezia existenței (chiar dacă aceasta e searbădă adeseori), poezia trecerii, poezia destinului, poezia menirii, poezia stingerii. Cred că acesta a fost criteriul selecției (dar și miza ei!): dorința de a dezvălui zbulciul sufletului său delicat și învolburat de poet („Un muzeu de muți/ se plimbă/ ca într-o peșteră/ prin inima mea. – *Muzică pictată*), întemnițat într-un trup nevolnic, trecător, păcătos, sortit neantului („și inima mea umblă-ntr-un cîine de piatră...” – *Semigravură mișcînd*), dorința de a-și marca limpezirea parcursului liric și de a-și înțelege menirea: „Eu însumi mă las de arguții,/ eu însumi nu știu de ce pier... (*Mi-e inima grea*). Atunci nu are dreptate Poetul cînd exclamă: „Exil de teamă, poezie...?!” (*Poezia – tulburătorul ștreang de curcubeie*)

„Cum spuneam, *Ritual de memorie*, poate cel mai clasic volum de poezii al său, e o carte a unei depline maturități existențiale și artistice, deși, paradoxal, am mai făcut această afirmație, a fost zămisliță în vremile dinții ale poetizării dascălului Ioan Puflea. E și o carte a căutării, așa cum sunt cele mai multe din alcătuirile poeticești ale acestui creator: căutarea de sine, căutarea menirilor și rosturilor, căutarea unei identități care, chiar aflată, nu poate transforma părelnicul în certitudine, ci, vorba lui Blaga, „sporește-a lumii taină”: „Iar dărui frig și iar sînt la Corint,/ curînd-curînd un înger va să cadă/ – atras de țărna-n aripa de zid/ buleandră albă pe-o livadă ...// Al cui voi fi de-atunci, înzăpezit,/ de fiarele vor lumina în mine/ cu roi de smirnă și de mărgărint/ și cu poveri de hrubă și rușine?” (*Buleandră albă...*). Toate aceste căutări sunt cu ilustrate în excepționalele poeme *Cu numele meu* și *Ce e cenușa?*. Căutațiile cu asiduitate și răbdare sensurile! Doar și căutarea este un ritual, atunci cînd tălmăcește preocupări ce înving efemerul clipei. Și astfel revenim la menirea creației!” (*Zorii ce sîngeră vămile veacului*)

„Parcurgînd cu atenție volumul **Corb alb și grîușor stafie**, se poate cu ușurință constata că și acesta este – vorba distinsului istoric Adrian Cioroianu – „o frumoasă poveste pentru oameni inteligenți”: povestea unei spectaculoase, inedite și răsculoare călătorii interioare, a unei temerare expediții în căutarea acelei fărîme din Ființă unde se naște și sălășluiește Poezia. Se ascunde oare prin materia cenușie, prin neuronii și sinapsele creierului? Probabil neurologii ar nega vehement o asemenea ipoteză! Pulsează prin auriculele și ventriculele inimii împreună cu sîngele din vene și artere? Cred că nici cardiologii nu ar fi prea încîntați de o lirică invazie pe domeniile lor! Aș zice, mai degrabă, în consens cu sugestiile pe care le lansează autorul în volum, că ar hălădui prin enigmatică scînteie de îndumnezeire pe care o purtăm în noi și căreia îi spunem „suflet”! În fond, în uluitoarea sa carte, Simion Bogdănescu ne revelă un extraordinar adevăr: dacă poezia se naște în suflet, și acesta, la rîndul său, se naște din nemărginirea creației, din taina Poeziei. „Lumină din lumină”, înveșnicire din înveșnicire, infinit din infinit, poezie din suflet, suflet din poezie! Și, în fața acestei Taine, robul ales să-și sfideze propria finitudine. La atît se rezumă existența celui însemnat cu pecetea Cuvîntului!” (*Nesfîrșita poveste a exilului interior*).

„Una din caracteristicile creației lui Simion Bogdănescu prezentă constant și facil detectabilă – este timbrul aforistic al poemelor sale, remarcat mereu de critica literară, dar și conștientizat cu subtilitate de autor. De altfel, acesta a și publicat un volum de aforisme, *Praf la statuie*, iar titlul cărții de față (înglobînd atît sugestie, cît și un delicat, dar cuvenit, orgoliu) ne trimite nu doar la formula „spirituală” a lui La Rochefoucauld, ci și la superlativul latin al admirației. Superlativ care, trebuie să o menționăm din capul locului, caracterizează cu acribie textele incluse în volumul *Poeme maxime*, superlativ pe care, fără nici o rezervă, trebuie să i-l acorde toți cei ce iubesc adevărata poezie.

Creatorul e preocupat în noua sa carte de rostul poetului, căruia îi află destinul frunzei și consistența umbrei, conferindu-i cu discreție evanescența, inefabilul, fragilitatea celor două repere ce revin în mod constant în gîndurile și trăirile sale. Iar dacă *frunza* apare doar prin simbolurile ce o includ/ conțin (arbori, pomi fructiferi, crengi, rămuriș) – „putrezesc în visarea unui singur copac” (*Vinele somnului*); „Oare arborii se numără între ei?” (*Poe*); „pe rămurișul copacilor/ o moarte așa de înaltă” (***) -, *umbra* este laitmotivul direct exprimat al cărții. Carte în care tonul devine mai grav, mai sobru, elegiac adeseori, chiar dacă diavolul auto/ironiei îl mai ispitește, îl mai îndeamnă uneori să revină la umorul mustos al poemelor din tinerețe. (...) Ludicul, calamburul, metaforicul s-au estompat în recente creații ale autorului. Insomnia, neliniștea, meditația conturează o poezie a unei maturități torturate, învolburate, ce și-a risipit serenitatea în scrierile tinereții și care, nevrînd să-și regăsească olimpiana detașare de contingent de odinioară, acum o înlocuiește cu profunzimea, cu gravitatea, cu tragica sete de absolut care-i permite să uite de propria înserare.” (*Melancolia neiertată a frumosului*)

„El transformă curgerea firească a versului de sorginte (aparent) populară într-un receptacul de cugetări și sugestii, de idei și mesaje încifrate, simbolice. Edificator în această privință este poemul *Lacăt mut*, din care citez un scurt dar elocvent fragment: „Dimon tandru, bălăior,/ Tot în arme lucitor,// Mai demult îți adia/ Scutul vremii sabia.// Mai acum în vergi de fier/ Vezi cum stelele te cer”.

Dar Zborul, chiar și în nehotărnicia cerurilor, se leagă de un Drum, care devine și el unul din simbolurile cărții. Drumul poate fi al inițierii, al întoarcerii, al desprinderii de teluric („Și eu boleam nelecuit/ Și-mi legănam în țuiuit/ Pe Drumul Robilor din mit/ Un car pe cer ca și în gînd/ Din talere de roți

cîntînd/ Strămoșul greierilor, blînd” – *Suflet de veci*), al ispitei, al pierzaniei și, apucînd pe el, poetul devine un „hoinar pe ceruri”, un visător incurabil, iar întoarcerea la realitate poate fi uneori dezastruoasă: „Dar cîte nu visam! S-ajung la Domnul/ În platoșă, cu lance și cu scut –/ Nu bănuiam că mă pîndește somnul/ Și din văzduh în moarte am căzut!” (*Hoinar pe ceruri*). Invocația adresată lunii pentru ca aceasta să-i scrie poezia, are rostul de a sublinia originea transcendentală a harului și faptul că acesta nu-i este dat oricărui muritor.

Semnalez doar în treacăt (exegeții vor dezvolta, cu siguranță, această semnalară) un aspect ce înscris lirica actuală a lui Simion Bogdănescu pe coordonate mai interesante, ce îmbogățesc o tematică oricum complexă: un personaj nou în poezia sa este soldatul, figură aparte, enigmatică, greu de prins în tipare, obligat doar să asculte și să execute, mercenarul ori luatul cu arcanul la oaste, cel căruia îi sunt interzise visele, ieșirea din rînd, revolta... Există în volum cîteva poeme cu un univers aparte, de o mare sensibilitate, în care chipul central este al celui luat sub arme, al mielului sortit jertfirii. De urmărit, această „direcție nouă” în poezia lui Simion Bogdănescu!

Trezorier de plăsmuiri, avar și risipitor, altruist și însingurat, generos și ispititor, creatorul bîrlădean este un Midas modern și enigmatic, iar aurul pe care-l obține din cuvintele atinse de harul său se numește POEZIE. Cu ea și prin ea ne face părtași la cea mai ispititoare aventură care îi este sorocită omului: frîngerea azimei sufletești întru îndestularea semenilor!” („Ca fiara scriu cu gheara pe tăcere”).

La ceas aniversar și bilanțier, la ceas al deplinei maturități artistice, creatorul din spațiul spiritual contemporan cu Cezar Ivănescu și Cristian Simionescu dovedește încă o dată (dar oare mai era necesar?), prin magistrala și monumentală lucrare *URSINE SABIA TĂCERII* că locul său este printre numele ce dau strălucire poeziei care se scrie pentru veșnicie în România ultimei jumătăți de veac.

TEODOR PRACSIU

SIMION BOGDĂNESCU - DELIR DUPĂ RAHMANINOV

Traiectul literar al bărlădeanului **Simion Bogdănescu** (n. 1951) acoperă exact 30 de ani (1991-2021), debutul editorial producându-se la 40 de ani cu volumul de poezii **Totem Interior** (1991). Evident că autorul a scris și înainte de acest prag semnificativ, dar se cuvine să luăm în calcul borna esențială a debutului în volum, fără a ignora "antecedentele" poetice risipite în gazete. Pilda lui Arghezi (debut publicistic la 16 ani, debut editorial la 47 de ani) este mult prea cunoscută ca să insistăm. Ceea ce frapează - contemplându-i fișa de creație - este că Simion Bogdănescu și-a impus un ritm al publicării fără sincopă, de o regularitate de ceasornic, voind să ateste, probabil, vocația sa de profesionist al scrisului. În trei decenii a publicat 29 de volume, ilustrând trei genuri literare: poezie - cu preponderență -, proză scurtă și eseu. Această cadență editorială trebuie apreciată ca atare, văzând aici expresia unei discipline artistice pe care puțini o mai au în vremurile noastre complicate și contorsionate. Cantitatea nu se impune în dauna calității, cel puțin în cazul de față, unul fericit și până la urmă pliduitor.

Prin vârstă, Simion Bogdănescu ar putea fi "anexat" generației postmoderniste, supranumită și "optzecistă" sau, cu o sintagmă eretică, "generația în blugi", chit că astăzi argumentul vestimentar a devenit caduc. Și noile promoții ("nouăzeciști" și "douămiiști"), consemnate ca atare de Nicolae Manolescu în **Istoria sa din 2008 (v. Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură)**, poartă blugi, mărci ale iconoclastiei programatice. Ideatic și stilistic, autorul este în adevăr un postmodern, care a știut să asimileze "lecția clasicilor", moderniștilor și neomoderniștilor, fără a se lăsa copleșit de modele tiranice, îngăduindu-și libertăți în construcția poemelor de ordin stilistic, prozodic, sintactic și lexical.

În **Delir după Rahmaninov** (Editura Timpul, Iași, 2020, 69 p.), Valeriu Stancu, exeget consecvent și prețuitor al poeziei bogdănesciene, observă "discrete înclinații surrealiste", iar Cassian Maria Spiridon identifică "o bună însușire a tehnicilor dadaist-suprarealiste", ceea ce exprimă, în fond, o convergență fericită a opiniilor critice. Titlul - insolit (**Delir după Rahmaninov**), dincolo de posibila intenție epatantă, este astfel explicat de autor: "Am scris aceste poeme ascultând muzica lui Rahmaninov. Vor să fie o recunoaștere metafizică, niște epitafuri de singurătate și de frig de gol..." Și încheie cu o propoziție-șoc, sugerând o forță misterioasă, panteistică: "Ceva mut, cu o baghetă iluzorie, dirijează universul". Poemele lui Simion Bogdănescu pot fi citite, neîndoind, și în cheie muzicală (dogma simbolistă era de altfel fără echivoc: "Muzica înainte de toate!"), iar câteva titluri ne oferă indicii explicite: **Arpegiu în Do minor**, cu un motto-panseu elocvent ("Din toată orchestra, singură bagheta e mută"), **Suna-va prin stele...**, **Șase fluieri după Rahmaninov**, **Melc de muzică aspră**, **Suvenir melodic**, **Oboi pițigoi**, **Arpegiu în gând** ș.a.

Autorul nu cultivă poezia de clarități clasice, cu reverberații conotative previzibile și cu suavități genuine și frăgezimi percepute azi ca desuete. Beneficiar al experiențelor lirice ale unei lungi tradiții istorice, Simion Bogdănescu înțelege să complice discursul liric până la obnubilarea

sensului sau măcar până la ascunderea acestuia în "firidele" labirintice ale metaforei. Poezia exprimă uneori o inefabilă nostalgie a increatului sau, cu alți termeni, o dorință nelămurită de întoarcere în spațiul protector intrauterin, ceea ce ar presupune din partea criticului o decodificare psihanalitică, în conformitate cu grila freudiană: "uterul mamei/ al lui mater, al lui Mutter..."; "Eu n-am vrut/ să te nasc,/ dar dacă tot/ te-ai născut,/ îmbracă iar/ uterul meu/ și treci/ delăsător/ în pământ". Este aici o nostalgie a "marii treceri", a extincției, senină și binefăcătoare. Evident, metafora se edifică tot în tonalitate muzicală: "mă-ngrop în sicriu de vioară". Poetul anilor din urmă, atins de un discret presentiment al morții, inerent vieții, pune o întrebare la care nu se poate răspunde: "Ritmul vieții pentru cine bate,/ Dacă tu credeai că nu mai mori?" Experiența ultimă se consumă în singurătate: "călare eu singur în văile morții". Fie aici, fie **dincolo**, poezia rămâne tutelară: "În raclele rimelor fi-voi să fiu,/ Că, Doamne, rimează sicriu cu sicriu"; "În sicriile strofelor sta-voi de piatră". Entitatea divină, se înțelege, va veghea discret de la distanță. Opțiunea abstragerii din contingent este mai veche: "Eu m-am retras, demult, cu umbra-n mine". Nu lipsesc fantasmalele suprarealiste: "Peștii în genuni își spun rugăciunea"; "Doamne,/ ce amintire,/ un șobolan/ să ronțăie muzică?"; "eu văd o visare furișată pe clape"; "Fluieră pe liman/ graurii sferici,/ cămila lui Ioan/ îngenunchează-n biserici/ de apă-un pian/ cu păcle de-armean/ suspină și-alină/ peștii isterici".

Un poem, citat aici integral, descinde parcă din umbra magică a lui Sorescu: "Nu înțeleg,/ dacă s-au iubit/ părinții mei/ de ce-au părăsit/ toți arborii ce-au umblat/ prin dragostea lor?/ Nu înțeleg/ de ce și-au construit/ o casă/ care s-a și pornit după ei?/ Nu puteau să stea,/ să nu facă nimic/ să nu pună/ moartea/ la muncă?" (**Moartea la muncă**). Accentele suprarealiste intră în joncțiune cu o neliniște metafizică: "mă bântuie o ceată de îngeri colerici". Eul liric se identifică decisiv cu sacral: "îmbrăcat chiar eu/ într-un clopot". Tristețea este irepresibilă: "Cui îi este trist poetul Simion Bogdănescu dacă nu lui/ însuși, și poate, poate lui Du Fu..." (Du Fu - poet chinez).

Combinatorica lexicală bogdănesciană este generoasă și productivă, semn că poetul nu are inhibiții și nu-și pune opreliști gratuite. Sintagmele sale rebele sfidează canoanele clasice, fiind expresia unei libertăți fără granițe vizibile: **copil de muzică târzie**, **piatră vânăta stelară**, **suflet infinit**, **Siberii de sânge**, **pasărea minții**, **ulei canibal**, **pribeag pe clape**, **degetele mele mioape**, **pâinea lumii**, **șerpi de ură**. **Vrăbii fără cuvânt** are valențele unui testament liric: "Moarte, să ai grijă de mine,/ să-mi sapi un cuib acolo-n pământ/ ca și cum aș cuibări cu vrăbiile/ fără cuvânt./ Ai grijă să-mi pui cerneală incoloră/ de ciripit, de tril/ și-un teanc de hârtii/ ca și cum aș încerca și-n mormânt/ să scriu poezii./ Oasele pune-mi-le-ntr-o apă albastră/ sau albă, sau surdă, sau gri/ și lasă-mi fereastra deschisă spre vrăbii,/ ca și cum aș ieși".

Simion Bogdănescu pare un postmodern, conectat la izvoarele poeziei dintotdeauna, dincolo de școli, curente și tendințe estetice.

ZÂNA TĂMĂȘANU

PER ASPERA AD ASTRA...

Simion Bogdănescu, Ioan Puflea, pe numele său, s-a născut la 27 octombrie 1951 în satul Hupca din comuna Unțești, azi comuna Bogdănești, într-o familie frumoasă de oameni gospodari cu șapte copii, Ioan fiind al doilea dintre ei.

C clasele primare le face în satul natal, după care urmează cursurile gimnaziale la Școala Generală Unțești, unde l-am cunoscut ca elev.

Era 15 septembrie 1965. Început de an școlar la o școală cu mulți copii veseli, guralivi, zgomotoși, mai albi, mai bruneți, mai atenți ori mai puțin atenți, dar curioși să-și cunoască noii colegi dar și pe noii dascăli, printre care mă număram și eu, pentru catedra de română-franceză. Eram aproape la fel de emoționată ca și ei.

Febra începutului de an a trecut și am intrat pe făgașul desfășurării orelor.

La clasa a VIII-a, printre alți elevi figura și *Puflea Ioan*, care mi-a atras atenția oarecum, prin drăgălășenia chipului, dar mai ales a privirii intense și a faptului că era mai retras, mai serios, mai atent la ce i se cerea să răspundă. Pentru început am avut la clasa lor doar orele de limba franceză, limba română făcând-o cu directorul școlii, care într-o zi de pe la mijlocul trimestrului prim, mi-a dat spre lectură un caiet de dictando spunându-mi că vom discuta pe marginea a ceea ce era scris acolo.

Am luat caietul care era semnat Puflea Ioan și pe mai multe pagini erau scrise versuri, scurte poezii, poate puerile, dar unele din ele cu mesaj și la care se vedea „pâlpâirea” talentului. Am fost de părere și eu și dl. director să încurajăm acest copil să continue a scrie, să-l susținem, să-l dăm ca exemplu pozitiv în școală și să-l „publicăm” săptămânal la Gazeta de perete a școlii. Lui nu i-a plăcut publicitatea, dar l-am făcut să înțeleagă că este un copil valoros, să aibă curajul să arate ce mai scrie. Din trimestrul următor mi s-au dat și orele de limba română la clasa a VIII-a și așa am putut urmări cu atenție temele elevului, compunerile lui și apropiindu-mă mai mult de el a devenit mai comunicativ. Așa am aflat că mama lui, asemenea Smarandei Creangă, a simțit că băiatul ei are o sensibilitate aparte și văzându-i poezioarele, a luat caietul și l-a dus învățătorului Ioan Lazanu, care a apreciat că ceea ce face băiatul „e bine!”

A venit sfârșitul anului școlar și după examenul de admitere la liceu am aflat că dragul nostru Puflea Ioan a reușit la Liceul „Gheorghe Gheorghiu-Dej” (actual „Mihai Eminescu”) din Bârlad, spre mulțumirea noastră și bucuria lui și a părinților săi. Aici va prinde „aripi” având ca profesori la literatura română pe apreciații Harry Zupperman și Constantin Parfene și va începe să publice în revista „Aripi tinere”, va frecventa și cenaclul literar „Alexandru Vlahuță” publicând în revista acestuia.

I-am urmărit evoluția de-a lungul anilor, îl întâlneam adesea noi, cadrele, din Școala Unțești pentru că drumul spre casa din satul natal trecea prin fața școlii, întrebându-l ce face, ce preocupări și gânduri are. Astfel am aflat că după terminarea liceului, în 1973, a devenit student al Facultății de filologie/ română din Universitatea „Al. I. Cuza” Iași. Nu de puține ori i-am văzut numele în Gazeta studenților filologi ca semnatar al unor articole.

În 1977, absolventul Puflea Ioan a primit repartitia ca profesor de limba și literatura română la Liceul de matematică-fizică din Odorheiu Secuiesc, iar din 1982 se transferă la Liceul Pedagogic din aceeași localitate.

Se afirmă pe linie profesională, pune suflet în tot ce face, pregătește elevii pentru olimpiade ajungând cu ei la faza națională la Concursul de limbă și literatură română „Mihai Eminescu”, este redactor pe probleme de cultură și învățământ în ziarul reprezentativ al județului Harghita.

În anul 1989 obține Gradul I didactic la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, Facultatea de filologie, în fața criticului și istoricului literar Mircea Zăciu și a criticului și poetului Ion Pop care-l va determina să-și aleagă pseudonimul literar *Simion Bogdănescu*. Cu ceva timp înainte, Eugen Barbu îi propusese pseudonimul: „Simion Dascălu” pe care l-a și folosit în diverse publicații din București, Brașov, Galați, Toplița.

În 1991 are loc debutul editorial cu volumul de poeme *Totem interior*, la Editura „Arania” din Brașov, urmat de *Diotrii*, în anul 1992 și *Adio somnoroasă* în 1994.

În anul 1992, Ioan Puflea se întoarce în Bârladul adolescenței sale, ca profesor la Liceul „Mihai Eminescu”, liceu pe care îl absolvise cu aproape două decenii în urmă.

Revigorează cenaclul literar „Aripi tinere”, publicând recenzii literare și poezii. Devine membru al Societății culturale „Academia Bârlădeană” și aici o va reîntâlni pe fosta lui profesoară din gimnaziu, Zâna Tămășanu, ca membră fondatoare a Societății la reînființarea ei, în anul 1990.

Continuă publicarea de volume de versuri, de proză scurtă, eseuri, aforisme, aproape an după an. Este în plină ascensiune, se maturizează în creație, este apreciat. Devine membru al Uniunii Scriitorilor din România în 1998. În anul 2006 a primit Diploma „Gheorghe Lazăr”, clasa I, ca răsplată pentru activitatea profesională meritorie. Din 2019 este membru în Colectivul redacțional al revistei Academia Bârlădeană, iar în 2020 a primit onorantul titlu de „Cetățean de Onoare al municipiului Bârlad”.

Acum, la ceas aniversar, la cele șapte decenii împlinite, îi doresc multă sănătate, mulți ani și succes în continuare și mă bucur pentru fiecare volum apărut, iar ca fost dascăl nutresc speranța că și eu am avut o câtime de contribuție în ascensiunea lui.

Ce mare mulțumire când învățăcelul își depășește dascălul!

MARIAN TETIVA

COLEGIUL NAȚIONAL „GHEORGHE ROȘCA CODREANU”

Comisul Gheorghe Roșca Codreanu (Codrianu) s-a născut pe 10 martie 1805 și s-a stins din viață la Viena, foarte tânăr, pe 19 noiembrie 1837, multă vreme s-a crezut că de tuberculoză; cercetări mai recente par să indice un cancer. Din motive financiare (atunci ca și acum) nimeni nu s-a învrednicit să-l aducă în țară, așa că a rămas până azi în groapa comună. Testamentul scris cu o zi înaintea morții face dovada unei lucidități extreme (prin indicațiile pe care le dă pentru administrarea averii, plata datoriilor și așa mai departe) precum și pe cea a unei mărinimii pașoptiste, de sorginte iluministă: cu limbă de moarte, Gheorghe Roșca Codreanu cerea înființarea unei școli pentru educarea a o sută de copii de pe una din moșiile sale. Totul urma a se realiza doar din averea sa, dar administratorul acestei averi a târăgănat (în spirit neaoș) lucrurile, astfel că dorința comisului avea să se împlinească abia la 1846, când s-a înființat la Bârlad „Clasul Real al fundației Codrianului” ce avea să funcționeze în această formă până în 1858. Aici se studiau Gramatica, Aritmetica, Geografia, Catehismul și, după dorința expresă a fondatorului, Limba Latină. Condițiile materiale de care dispunea școala erau precare, dar pasul înainte făcut prin înființarea ei este unul de necontestat. Trebuie să menționăm că Neculai Roșca Codreanu, fratele lui Gheorghe, a lăsat și el, tot prin testament (la 30 ianuarie 1854) o sumă importantă de bani pentru creșterea învățământului bârlădean: șase mii de galbeni pentru înființarea unei școli de fete (după acumularea unui capital din dobânzi – remarcăm din nou luciditatea și chibzuința acestor oameni luminați) și două mii de galbeni „din al cărora venit să ție doi profesori cu două catedre, una de limba franceză și una de limba italiană” la „Clasul Codrian” fondat de către Gh. Roșca Codreanu.

„Binefacerea și dorința de a vedea patria mea pusă pe o cale de fericire mai statornică au fost, din frageda mea copilărie și va fi, până în cel din urmă minut al vieții mele, singura idee ce mă va îndeletnici” scrie N. Roșca Codreanu în testamentul său. Căci: „averea, ranguri și măririi, toate se șterg și pier ca sclipirea fulgerului în nouri”.

Imperativul economic în primul rând, atunci ca și acum, cerea dezvoltare pe toate planurile; Bârladul era la acea vreme un puternic centru comercial, cu oameni care înțelegeau că școli mai bune înseamnă, finalmente, o viață mai bună. La trecerea sa prin orașul nostru, în 1849, după ce ascultă

o alocuțiune a profesorului Clasului Codrian Iosif Popescu-Patriciu, domnitorul Grigore Ghica a promis înființarea unui gimnaziu la Bârlad. Promisiunea se va materializa destul de târziu, gimnaziul a fost pornit abia la 1858 și a durat până în 1864. În 1859 avea să ia ființă și la Botoșani un așezământ asemănător, care va deveni Colegiul Național „A. T. Laurian”. Există referințe din acea vreme care arată că elevii acestor două

gimnazii erau silitori, și primeau pentru aceasta burse din partea Ministerului Instrucțiunii și Cultelor. Merită să observăm că gimnaziul (ca și clasul, ca și liceul și colegiul care au urmat, vedem imediat) a fost unul din primele din țară. În 1860, prin ordonanță a domnitorului Alexandru Ioan Cuza se încuviințează ca Gimnaziul să poarte numele Codreanu, al părinților săi fondatori. Ca să ne facem o idee, iată ce se studia la matematică în cei patru ani ai gimnaziului: aritmetica în clasa I, algebra în clasa a II-a, algebra și geometria plană într-a III-a, iar în clasa a IV-a stereometria (geometria în spațiu) și trigonometria (inclusiv trigonometria sferică).

Legea Instrucțiunii publice din 1864 transforma gimnaziul în liceu (șapte clase, spre deosebire de patru). Materia la matematică se continua în clasa a V-a: repetiții generale cu aplicarea algebrei în geometrie, a VI-a: teoria funcțiilor, geometria analitică cu două dimensiuni și a VII-a: geometria practică. Din nou necesitatea reformării și înnoirii se făcea simțită: se dorea ca profesorii să nu mai predea mai multe discipline și ca elevii să nu mai stea înghesuiți în clase, în condiții precare (atunci, nu și acum). Doctorul Constantin Codrescu, membru corespondent al Societății de Medicină din Paris, de al cărui nume se leagă și construirea a ceea ce avea să fie multă vreme Spitalul de adulți din Bârlad, a fost cel care a prezentat, în 1881, Camerei Deputaților memoriul care solicita o clădire nouă pentru liceul nostru. Memoriul nu a fost aprobat inițial, dar în cele din urmă s-a trecut la construcția actualei clădiri, în 1885. La 27

aprilie 1886, aceasta a fost inaugurată, în prezența ministrului învățământului D. A. Sturza și a secretarului general Spiru Haret. Construcția a costat 230000 de lei.

Dumitru Bagdasar, Nicolae Bagdasar, Constantin Hamangiu, Garabet Ibrăileanu, Vasile Pârvan, Alexandru Philippide, Ștefan Procopiu, Theodor Angheluță, Ioan Barbălată, Vasile Cruceanu, Mihai Botez, Cezar Coșniță, Anton Davidoglu, Nicolae Donciu, Bogdan Ionescu, Emanoil Gaiu, George Teiler,

Gheorghe Roșca Codreanu, pictură în ulei de Theodor Gățulescu.

Actul inaugurării actualei clădiri, pictură de Theodor Gățulescu.

Valeriu Alaci, Virgil Claudian, Ioan Barbălată, Radu Miron, Gheorghe Luca, Dorian Spulber – iată o înșiruire a unei (foarte) mici părți a mulțimii marilor oameni care au trecut prin Liceul «Gheorghe Roșca Codreanu» în această vreme (ca elevi sau profesori). M-am rezumat, din pricina lipsei de spațiu, doar la menționarea numelor câtorva academicieni și/sau profesori universitari din domeniul matematicilor. Scriitorul Alexandru Vlahuță și pictorul Nicolae Tonitza au fost, de asemenea, elevi ai liceului. Monografia [1] menționează – în 1971 – 24 de academicieni și membri corespondenți ai Academiei, și cam două sute de profesori universitari, scriitori, oameni de artă, generali, alte personalități.) Se vede dar că în 1946, cu ocazia centenarului, liceul și-a primit pe merit numele și titlul de Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”.

Din păcate, nu pentru mult timp. Tăvălugul comunismului biruitor a măturat totul în calea sa: nu numai numele, dar și statutul școlii a fost radical schimbat. Între 1948 și 1989 școala aceasta cu o tradiție de necontestat a fost, pe rând: Liceul de Băieți până în 1952, Școala Medie de Băieți Nr. 2 între 1954 și 1956, Școala Medie Mixtă Nr. 1 între 1956 și 1958, Școala Generală de 7 ani Nr. 1, din 1958 până în 1962 (perioadă în care toate școlile medii din oraș au fost „unificate” sub titulatura Complexul Școlar, probabil prin analogie cu complexele agrozootehnice (orice asemănare cu ce se întâmplă în zilele noastre este bine a fi observată). În fine, din 1962 redevine Școala Medie Nr. 2, în 1965, dând iar promoție de liceu. Prin anii ‘80 ai secolului trecut, când mă aflu și eu pe acolo, ca elev, școala se numea Liceul de matematică-fizică „Gheorghe Roșca Codreanu”, dar bineînțeles că nimeni nu organiza slujbe de pomenire a fondatorilor, așa cum Alexandru Ioan Cuza lăsase prin decret voievodal. Din 1996 s-a revenit la denumirea deplin meritat dobândită în 1946 : Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”. Cam douăzeci de doctori în matematică au mai fost, după 1940, dați de liceul nostru (în ciuda tuturor „mărețelor prefaceri” care nu mai conțin) – ca să mă refer iarăși doar la acest domeniu (pe care, cum putem, îl slujim și noi, epigonii – nu știu dacă la înălțimea înaintașilor, nu știu, nu știu).

„[...] Singure numai virtutea și binefacerea sunt netrecătoare, căci ele ne urmează și dincolo de mormânt. [...] Singura mea plăcere era de a vorbi adeseori cu oamenii învățați și experienți; a le face mii de întrebări asupra acelor lucruri pe care, din nenorocirea mea și întâmplările venite asupra casei părintești, nu le cunoșteam defel; căci, amar omului care trăind în lume nu cunoaște ceea ce ar trebui să cunoască fiește care om, și vai de acei părinți ce nu se îngrijesc de buna creștere a copiilor lor. [...] Adeseori când auzeam vorbindu-se de popoare și drepturile omenirii, despre instituțiile și civilizația țărilor străine, gândeam la nenorocita stare a nației mele, dorind îmbunătățirea soartei ei. Ideile acestea reînviindu-mi nădejdea că, poate, în curând și Moldova să se bucure de o soartă mai ferică, mă făcură a mă ocupa cu mai multă seriozitate despre planul ce de mult timp hrăneam în inima mea, de-a-mi regularisi averea în folosul obștesc al nației mele.”

Am citat iarăși din testamentul lui Neculai Roșca Codreanu, având doar regretul de a nu putea cuprinde în acest colț de carte (în acest mic domeniu al culturii moldave) mai mult din ideile (și de a nu putea surprinde mai mult din sufletul) celor doi frați atât de generos întemeietori ai unei școli uimitoare prin vechime, tradiție și calitatea celor ce s-au perindat în timp prin spațiul său cultural.

Pe toți aceștia am face bine să nu-i uităm niciodată; începând, desigur, cu Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu.

175

Din perspectiva anului 2021, istoria de 175 de ani a Colegiului Codreanu vorbește despre una dintre cele mai însemnate perioade din această parte a Moldovei, fiind o mărturie a formării unei conștiințe intelectuale, a unui spirit elitist. Existența i se datorează unui tânăr filantrop, Gheorghe Roșca Codreanu, care visa, ca, după moartea sa, survenită timpuriu, la doar 32 de ani, în modestul târg al Bârladului să se construiască o școală în care să se învețe, printre altele, și limba latină. Putem intui generozitatea și rafinamentul acestui tânăr ce conștientizase importanța învățaturii și care își dorea pentru viitoarele generații de tineri ai acestei zone un lăcaș care să-i adune în jurul cărților și al ideilor fertile. Visul i se împlinește și astfel Clasa „Codreanu”, înființată în 1846, devine, în timp, un spațiu formator a mii și mii de tineri cărora spiritul codrenist le-a stimulat visurile de împlinire.

Aici și-au început drumul copii adunați de pe ulițele Bârladului și din locuri mai îndepărtate care au devenit profesori universitari, academicieni, arheologi, poeți, dramaturgi, romancieri, matematicieni, cercetători etc. În mod cert, stăm la umbra unor mari modele care ne provoacă permanent să continuăm drumul urcând, înțelegând urcarea, înălțarea, într-un sens pozitiv al verticalității.

Prof. DANIELA HOROIȚĂ JITCĂ,
Director

Medalie aniversară. Avers: Colegiul; revers: fondatorul.

CORINA DIMITRIU-PANAITESCU

„CÂND ÎNGRIJEȘTI UN PACIENT ÎNTÂI TREBUIE SĂ FII OM ȘI DUPĂ ACEEA MEDIC”

Apărută în 2021, la Editura Ziaristilor Profesioniști din România, cartea doctorului Lucian Sandu pare să orienteze, începând chiar cu titlul – *Tenebrele vieții terestre* – așteptările cititorului către un orizont cam sumbru, nu tocmai confortabil, ba dimpotrivă, revelator de adevăruri adânci și neliniștitoare. Mai cu seamă că autorul este deținătorul unei vaste experiențe în domenii medicale în care moartea își dispută, într-un mod aproape palpabil, terenul cu viața: reanimare, terapie intensivă, îngrijiri paliative. Și, în plus de asta, respectivul autor e trecut de 80 de ani și începe să-și scrie cartea (pe care o subintitulează *Memoriale*) la câteva luni după pierderea soției, „sufletul pereche”, interlocutor favorit, prezent și acum, invizibil, printre rânduri.

Or, înaintând pe firul lecturii, cititorul va descoperi o carte luminoasă și caldă, scrisă de un om luminos și cald și – incredibil de tânăr.

Cu apăsător accent memorialistic, cartea cuprinde, în cele patru capitole (*Spiritul divin, Sufletul cărților, Spiritul cărților, Tainele trupului uman*), alături de reflecții de ordin general, istorice, antropologice, filozofice, de istoria științei, evocarea unor întâmplări atât din viața personală cât și din cea profesională, întâmplări pe care naratorul le încarcă cu o semnificație specială și, de multe ori, cu o intenție moralizatoare. Dr. Sandu e convins că totul are un tâlc, pe care trebuie să-l descoperi, înțelege și ascultă, iar din fiecare întâmplare se poate trage o învățătură, se poate afla o soluție care să te ajute să înaintezi. Esențial este să nu păstrezi acest câștig pentru tine, ci să-l împarți cu ceilalți, să-l „împărtășești”.

Acesta este crezul pe care, fiul de preot și de învățătoare, și-a întemeiat existența.

Mai întâi în copilăria petrecută într-un Bârlad pitoresc, cu bălciul lui faimos, cu râul ca se mai înfură și inunda târgul, cu fascinantele vechituri tehnice ale lui Siroopol sau minunile dulci din cofetăria lui Pitpinic și, mai ales, cu prietenii multietnice din mahalaua Podenilor lui Victor Ion Popa.

Apoi în perioada studiilor, făcute la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” – mult venerat pentru profesorii lui și în învățătura lor temeinică – și continuate la Iași la Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa”, într-o ambianță exemplară, stimulatoare, de renume specialiști și de colegi redevabili.

Aceeași convingere a lucrului bine făcut și cu rost îl va călăuzi și în viața profesională, de medic anestezișt și de terapie intensivă la mari spitale din București, ori în

cea de cercetare, în cadrul căreia introduce tehnici noi în terapie, organizează simpozioane și congrese naționale și internaționale (Vancouver, Canada, 1996), editează reviste, programe și cursuri, publică cărți de specialitate. Conștient de valoarea supremă a demnității umane, atât de afectată de boală și de suferință și care trebuie păstrată până la capăt, el se specializează în terapia durerii și înființează, în 1982, primul Centru de terapie a Durerii din țară, la Clinica ATI din Spitalul Universitar de Urgență din București.

Viața de familie, care o echilibrează perfect pe cea profesională, se sprijină și ea pe înțelegere, dialog, „împărtășire”.

O viață de om „așa cum a fost” ea, cu bune și cu rele, cu suferințe și coborâșuri, trăită cu o nemăsurată bucurie și recunoștință pentru miracolul fiecărei zile noi. Resentimentele nu au ce căuta aici, ele sunt îndepărtate, și de adolescentul care nu și-a văzut timp de șase ani tatăl, arestat, și de studentul scos, din același motiv, din facultate și trimis pe șantier, la munca de jos, și de tânărul medic „colțos”, care „nu se dă cu lumea” și căruia i se interzice plecarea la un congres internațional pentru ca apoi, suspectat de intenția de a fugi din țară, să cunoască experiența penitenciarului. Dincolo de toate rămâne bucuria muncii făcute intens, cu plăcere și cu folos și prețuită de cine trebuie, de la foruri internaționale și specialiști de renume, la pacienți cu sau fără nume.

Amintiri duioase din viața de familie, crochiuri ale unor personaje din „realitatea imediată” (autorul e și desenator-caricaturist, pe lângă fotograf pasionat și ...acordeonist), relatări hazlii (din studenție) sau grave (cazuri

medicale), impresii din călătorii personale ori profesionale, în țară sau în străinătate, cuceritoare prin prospețimea și franchețea lor.

Problematica medicală rămâne dominantă, dar – în acord cu spiritul veșnic neliniștit și cercetător al dr. Sandu – este permanent pusă în relație cu o multitudine de întrebări fundamentale, privind creația, evoluția, sensul existenței, misiunea socială a religiei, eutanasia... până la schimbările climatice și cucerirea spațiului cosmic. Constantă este perspectiva umanistă, de mare încredere în om, în gândirea lui, în voința și puterea lui de a face bine.

„Când îngrijești un pacient întâi trebuie să fii om și după aceea medic”, spune dr. Sandu. Așa cum tatăl său, preotul Sandu, era chemat în miez de noapte să împărtășească un muribund, fiul se apleacă, de un bun număr de ani, peste paturile bolnavilor în fază terminală, căutând să le aline suferința, să-i ajute să plece senin și demn. Doctor de trupuri, doctor de suflete!

TATIANA BRADU

LICEUL PEDAGOGIC DIN BÂRLAD – 150 DE ANI DE ISTORIE

S-au împlinit **150 de ani** de când s-au pus bazele învățământului pedagogic în cetatea culturală a Bârladului... Mă număr și eu printre cei peste 7000 de absolvenți formați în prestigioasa instituție. În acest moment aniversar, și nu numai, mă încercă un sentiment de nostalgie pentru timpul petrecut ca elevă, apoi ca profesor în instituția care m-a educat. Nu pot să nu-mi amintesc cât de serioasă era școala în acele vremuri, calitatea învățământului și exigența, uneori împinsă la extrem, a extraordinarilor profesori. Exigență pe care o percepeam atunci a format, în timp, oameni de elită, adevărați formatori de valori umane și spirituale. Chipurile lor ne-au rămas ca modele pentru tot restul vieții. Au fost oameni providențiali care și-au dus arderea până la capăt, devenind propria lor amintire.

Din când în când praful de cretă prinde viață și pare să spună că fiecare are datoria să păzească lumina pe care o răspândește rugul din noi.

Dar dincolo de poezie, mă veți ierta dacă voi rosti acele amare adevăruri ale condiției noastre de dascăl : *Școala noastră, încotro? Ce facem cu idealurile noastre care se pierd pe drum? Ce ne trebuie ca să menținem vie flacăra dăruirii?*

Avem nevoie să trăim în lumina unui ideal pentru a putea valoriza lumea în care trăim și pe noi înșine. Să fim împreună și să ne redescoperim reciproc sub eternul semn al înțelepciunii!

Înființarea la Bârlad a unei școli care să aibă menirea de a pregăti cadre pentru învățământul primar era o necesitate. Acest vis a devenit realitate prin acțiunea unor intelectuali patrioți al căror entuziasm era alimentat de convingerea că prosperitatea spirituală se poate înfăptui, în primul rând, prin intermediul școlii.

Din inițiativa și cu concursul unor iluștri cărturari precum C. Esarcu, V.A. Urechia, A.T. Laurian, Al.Papiu-Ilarian, Petre S. Aurelian, la care au aderat Ion Heliade Rădulescu, Petre Poenaru, Al. Odobescu, B.P. Hasdeu, pictorii Theodor Aman, Ion Andreescu, Gheorghe Tattarescu, compozitorul Al. Flechtenmacher etc., a luat ființă la București, în noiembrie 1866, **Societatea pentru învățătura poporului român**, care-și propunea „de a instrui și educa nu o clasă sau o parte restrânsă a societății, ci întregul popor român, fără distincție de provincie, având mai cu seamă în vedere clasele de jos”. (*Foaia Societății pentru învățătura poporului român*, nr.1, 1867).

Inițiativa bucureșteană a avut ecou puternic în întreaga țară, un prim rezultat fiind înființarea de secțiuni județene, printre care și **Societatea pentru învățătura poporului român, secțiunea Tutovei**, constituită în Bârlad, la 15

februarie 1867, având ca președinte pe Iacob Fătu, ca vicepreședinți pe Ioan Popescu și Ioan Vârgolici, ca secretari pe Lascăr Costin, N. Dospinescu, Panaite Chenciu, Stroe Belloescu și Ștefan Neagoe, iar casier pe diaconul Gheorghe Albu.

Scopul principal al Societății era înființarea, la Bârlad, a unei școli normale. Acest țel era dictat de reale necesități didactice. În acea vreme exista în Moldova o singură școală cu caracter pedagogic, Școala preparandală din Iași (1855), care nu putea satisface nevoia de cadre didactice necesare școlii primare.

Zelosul intelectual ardelean **Ioan Popescu**, transilvănean venit pe plaiurile bârlădene după revoluția din 1848, pornind de la constatarea că „suntem în urmă în toate, în urmă și în învățătura, moralitate și cultura poporului nostru român de la țară, marea masă ce constituie corpul, puterea și viața României [...], care mai totdeauna a fost lăsat mai la urmă, sau dat uitării” (Iacov Antonovici, *Un dascăl ardelean la Bârlad – Ioan Popescu*, Huși, 1928, pag.14), ia memorabila hotărâre de a înființa la Bârlad o Școală Normală pentru pregătirea de „învățători buni, care să posede cunoștințele, aptitudinea și înalta moralitate pentru a răspândi învățătura și buna creștere în comunele rurale”, exprimată în *Expunerea de motive, apel către cetățeni*.

Recrutarea viitorilor elevi interni ai Școlii Normale s-a făcut în rândul absolvenților cursului primar din mediul rural, începând din 22 aprilie

1870. Astfel, cei 60 elevi (băieți) au fost îndrumați, gratis, de profesorii de la Liceul Codreanu, unde funcționa și Ioan Popescu.

La **29 noiembrie 1870** se inaugurează la Bârlad, **Școala Normală**, având ca prim director pe întemeietorul ei, **Ioan Popescu**, urmând, cronologic, după acelea din Iași (1855), București (1867), Ploiești (1868) și *Focșani* (22 noiembrie 1870), devenind, după liceu, al doilea focar de cultură al Bârladului.

În 1874, după 4 ani de muncă intensă, timp în care au predat, gratuit, profesori ca Ioan Popescu, Ștefan Neagoe, Constantin Dimitrescu-Iași, mai târziu rector al Universității din București, M. Leon, P. Chenciu, G. Ghimbășeanu, dr. Ioan Codrescu etc., Școala Normală din Bârlad dă prima promoție de 52 de învățători calificați, care, toamna, au luat drumul către satele din județ, ca să destrame întunericul neștiinței de carte, împreună cu cei 18 învățători vechi. Școala a funcționat, la început, într-un local aflat dincolo de „Podul Pescăriei”, în 7 duhghene cu 14 camere.

Școala Normală a avut local propriu abia în 1897, un edificiu construit în partea de nord a orașului, ce a constituit

o podoabă arhitecturală, construită după modelul Arsenalului din Veneția. Cuprindea 10 săli de clasă și încă 3 săli pentru școala de aplicație, 8 dormitoare, 2 laboratoare, 2 biblioteci, un amfiteatru și o sală de spectacole (în total o suprafață construită de aproximativ 6500 m²). La aceasta se adăugau anexele: baia și spălătoria, uzina electrică, infirmeria, două ateliere, magazinele destinate fermei școlare. Spațiile construite, aleile, spațiile verzi și terenul arabil din jurul școlii ocupau 11 ha!

Școala a suferit daune în timpul Primului Război Mondial, dar mai ales în urma puternicului cutremur din noiembrie 1940, fapt care a determinat întreruperea cursurilor și repartizarea elevilor la diferite Școli Normale din țară (timp de un an): Dorohoi, Câmpulung Muscel, Galați. Localul propriu, recondiționat, a fost distrus aproape în totalitate de furibundele trupe germane în momentul retragerii de pe teritoriul României, la sfârșitul celei de-a doua conflagrații mondiale.. Din acea bijuterie arhitecturală a orașului a rămas doar „castelul”, locuința directorului, cunoscută astăzi sub numele de „Casa roșie”, ce adăpostește Centrul Cultural „Mihai Eminescu”.

Pe locul unde altădată se înălța cetățuia culturală din partea de nord a Bârladului se află astăzi Palatul de Justiție și unul din blocurile vecine.

După distrugerea clădirii, conducerea de atunci a Școlii Normale a depus eforturi lăudabile ca nici o clipă să nu se întrerupă cursurile, trecând din nou, ca la începuturi, din local în local...

Abia în **decembrie 1958**, când se înființează Complexul Școlar Bârlad, unde se mută, temporar, elevii din trei licee bârlădene (Școala Pedagogică, Liceul „Gh. Roșca Codreanu” și Liceul de Fete) și șase școli generale, Școala Normală capătă stabilitate în privința localului și a procesului de învățământ desfășurat.

În anul **1966**, Școala Pedagogică se transformă în **Liceu Pedagogic**, cu durata cursurilor de 5 ani. În anul **1970**, la **Centenar**, prin Decret al Consiliului de Stat, se conferă liceului numele scriitorului bârlădean **Alexandru Vlahuță**, nume pe care l-a purtat până în septembrie 2013. Amintim că, în perioada 1898–1948, Școala Normală din Bârlad a purtat numele de **Principele Ferdinand**, iar din septembrie 2013, poartă numele de **Ioan Popescu**. În anul centenarului a absolvit cea mai numeroasă promoție de învățători și educatoare din istoria acestei școli: 330.

Liceul Pedagogic „Al.Vlahuță” își încheie misiunea de a pregăti învățători și educatoare în anul **1984**, când a absolvit, după 4 ani de studiu, ultima serie de educatoare. În această perioadă (1870 – 1984), a pregătit aproximativ 6300 de învățători și educatoare!

În anul **1990**, în urma mai multor memorii adresate Ministerului, se obține *acordul de principiu* pentru reînființarea Școlii Normale. Astfel, pentru *anul școlar 1990/1991* s-au aprobat 112 locuri pentru profilul pedagogic, în cadrul Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”, însemnând trei clase de învățători și una de educatoare.

Decizia de **(re)înființare** și statutul juridic de unitate independentă devin efective din **anul școlar 1994/1995**, iar din anul școlar **2001–2002** se reintroduce *specializarea învățători-educatoare* în cadrul profilului pedagogic.

De la **1 septembrie 2001**, Liceul Pedagogic are din nou casă proprie, pe strada **Lirei** nr. 15, nume de stradă parcă predestinat profilului vocațional al școlii.

ELENA POPOIU

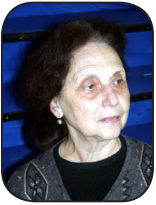
PEDAGOGI(C)A..

5+35+3... 5 ani de școală+liceu, 35 de ani+ 3 (prelungire) de profesorat. Așa pot aduna anii vieții mele petrecute pe Dealul Morilor, în semeța – o vreme chiar trufașa – școală bârlădeană numită la naștere, în 1958, Complexul Școlar Bârlad, privilegiată de așezarea în geografia urbei și a zonei, impunătoare prin imensitatea clădirilor ce-o compun și prin spațiul vital mai mult decât generos și aerat de care încă se bucură (veți înțelege de ce folosesc limitativul *încă!*). Este impunătoare, înainte de toate, prin vigoarea tinereții –Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” împlinește în acest decembrie 63 de ani! – și prin tot ce a adus laolaltă ca valoare în plan educațional: instituții, oameni ai școlii, învățăcei. Pe o durată de patru decenii, cât să dăruiască orașului și județului alte 8 promoții de învățători și educatoare, Liceul Pedagogic a fost, din 1958 până în 2001, când s-a mutat în casă nouă, parte însemnată, stimulativă și onorantă a unui trunchi, numit Complexul Școlar Bârlad, cu două inimi: două licee însemnând sute de profesori și elevi care au respirat aerul tare al înălțimilor orașului.

Pentru profesorii, elevii și conducerea celor două licee, a fost o vecinătate, de fapt, o conviețuire armonioasă, fără nori, somptuoasa cancelarie înfrățindu-ne fără efort, chiar dacă, dat fiind programul specific, consiliile profesoriale se desfășurau separat, colegii de la Pedagogic amenajându-și, la un moment dat, o mică sală de consiliu în corpul C, unde se aflau clasele de profil.

Mi-a trebuit ceva timp ca să înțeleg ce înseamnă *program specific*: observând, mai întâi, cât de rar ne întâlneam în pauze în cancelaria comună, văzându-i apoi pe colegii noștri la ieșirea de la ore, oprțiți pe hol, cu catalogul sub braț, discutând concentrat cu un elev, cu doi sau mai mulți. Așa mi-am dat seama că pentru profesorii de la *Pedagogic* nu existau recreații, pentru că îndrumarea practicii pedagogice a viitorilor absolvenți era o permanență. Am învățat să-i privesc cu uimire admirativă și să încep să înțeleg că nu oricine poate fi profesor de Școală Normală. Și nu orice elev poate fi *normalist*. Am înțeles și mai bine acest lucru când, așa cum li s-a întâmplat și altor colegi ai mei de la *Teoretic*, mi s-au propus în încadrare și câteva ore la clase de învățători și de educatoare. A fost ca o intrare într-o școală cu totul altfel. O revelație! O atmosferă *altfel* te întâmpina din prag, ca atitudine și ținută a elevilor: erau conștiincioși, atașanți prin bunăvoință, motivare, bună-cuviință. Nu erau toți străluciți, dar s-au detașat dintre ei elevi eminenți, din categoria rară a celor pe care nici colegii lor, nici profesorii, nici școala nu-i uită. Și au devenit, cei mai mulți dintre absolvenți, educatoare și învățători/învățătoare de referință. Nu uit acei ani, nu-i uit pe elevii și pe colegii mei de la *Școala Normală*. Pentru că așa s-a numit Liceul Pedagogic la înființare. Acum 150 de ani! La mulți ani, venerabilă Școală!

Există, inconfundabilă, transmisă din generație în generație, marca specifică a *Școlii Normale*. În limba franceză, de unde am preluat denumirea și tipul de școală, *normal* înseamnă *conform cu regula*, care servește drept *normă* sau *model*. *Școală Normală* înseamnă mai mult decât o instituție de învățământ destinată pregătirii viitorilor învățători. Ea este/trebuie să fie *normă*, adică *model*.

ELENA MONU

AȘA S-A NĂSCUT O ȘCOALĂ BÂRLĂDEANĂ: LICEUL DE FETE

În Bârlad se simțea de multă vreme necesitatea înființării unui liceu de fete, deoarece pensiunile particulare care funcționau încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, precum și Școala Profesională de fete „Neculai Roșca Codreanu”, se adresau doar tinerelor de până în 14-15 ani. Poetul G. Tutoveanu, președintele Academiei Bârlădene și, din anul 1919, inspector școlar în județul Tutova, împreună cu alți inimoși bârlădeni, au îmbrățișat această dorință nobilă. Conform unui articol din „Scrisul românesc”, la propunerea a numeroși intelectuali susținuți de părinți, în prima consfătuire publică din 10 iulie 1921, *s-a dat delegație Domnului G. Tutoveanu să alcătuiască o petiție colectivă a bârlădenilor și s-o susțină la Ministerul Instrucțiunii.*

Publicăm mai jos textul **Scrisorii deschise** din 15 iunie 1921, adresată de G. Tutoveanu bârlădenilor, precum și afișele Chemărilor semnate de poet pentru convocarea consfătuirilor ce urmau să aibă loc în 10 iulie, respectiv 7 august 1921. Afișul privitor la cea de-a doua consfătuire publică se află, din anul 2008, în posesia Școlii gimnaziale „Iorgu Radu”, grație donației făcute de C. D. Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene. Aflăm din acest text promptitudinea cu care Ministerul Instrucției publice a răspuns favorabil petițiunii bârlădenilor, ceea ce a făcut posibilă deschiderea, la 1 septembrie 1921, a cursurilor liceului de fete, în localul Școlii de băieți nr. 1. Ne face plăcere să amintim că în această școală de tip Spiru Haret, astăzi Școala Gimnazială „Principesa Elena Bibescu”, învățase N.N. Tonitza, iar între anii 1916–1918, funcționase un spital militar unde Victor Ion Popa, rănit pe front, a fost îngrijit de medicul militar poet V. Voiculescu!

SCRISOARE DESCHISĂ

Iubiți cetățeni

Cred de datoria mea să vă aduc la cunoștință un fapt pe care îl socotesc de o rară însemnătate pentru noi. În orașul nostru, sunt acum peste 500 de eleve care urmează cursurile liceale, fie învățând în institute particulare, fie pregătindu-se-n familie, ca să treacă examenele la stat. Această constatare nu mai poate fi neluată în seamă.

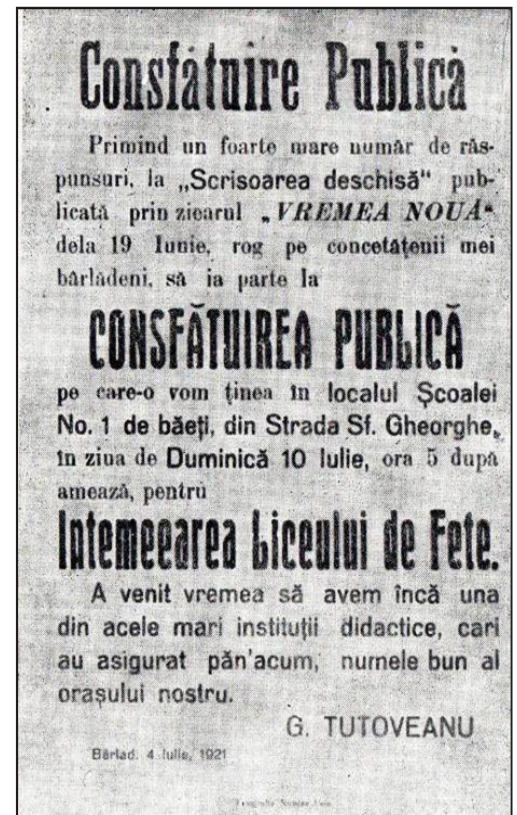
Cum însă învățământul particular costă acum prea multe cheltuieli care apasă greu de tot asupra părinților, sau îndepărtează de la carte tocmai pe fetele sărace, între care se găsesc de multe ori elemente strălucite ca hărnicie și inteligență; cum însă nu mai poate fi vorba, în vremurile acestea, de la înlăturarea femeilor de la carierele unde sunt niște prețioși tovarăși de muncă ai bărbaților: medicina, farmacia, corpul didactic, poșta... mă bat cu gândul încă de mult dacă nu s-ar cuveni să întemeiem în orașul nostru un liceu de fete, întreținut de stat; mai ales că Bârladul e și astăzi un mare centru școlar al țării.

În urmărirea acestui gând, întâlnind acum câteva zile pe inspectorul școlar Grigore Forțu, un vechi și foarte bun prieten, i-am comunicat această dorință și cerându-i sprijinul autorităților școlare, mi-a spus, cu entuziasmul arzător al firii sale, că-și va face, ca bârlădean ce este, un adevărat titlu de merit din înființarea liceului de fete din orașul nostru; dar numai dacă și noi, bârlădenii, vom adresa Ministerului Instrucțiunii Publice, pentru aceasta, o petiție colectivă.

Vă rog dar, în mod deosebit, pe toți acei care împărtășiți acest gând și ați vrea să semnați petiția colectivă, de care este neapărat nevoie, să aveți bunătatea și să-mi comunicați prin poștă până la 15 Iulie, cel mai târziu. În așteptarea răspunsului, vă rog să primiți o cordială strângere de mână.

Devotatul domniilor voastre,

G. Tutoveanu

MARCEL PROCA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „IORGU RADU”. 100 DE ANI

Ceea ce diferențiază Bârladul de alte orașe moldovenești de aceeași dimensiune și explică efervescenta lui cărturărescă este faptul că a fost un oraș de ctitori. În Bârlad a existat un *spirit* și o febră a ctitoriei. Ștefan cel Mare, Vasile Lupu iar în ultimele două secole, boierii Codreni, Costăchești, Sturzești, Pălădești, în cazul de față **Iorgu Radu**, au stabilit o trainică matrice spirituală ce a încurajat permanent progresul învățământului și lărgirea orizontului cultural. Plin de diferite tipuri de școli: domnești, boierești, școli pe lângă biserici și, mai târziu, școli de stat, pensioane particulare, licee teoretice, industriale, comerciale, Bârladul a dat și, mai ales, a format o serie însemnată de oameni de cultură și artiști importanți.

Oameni dedicați comunității, cum au fost filantropul Iorgu Radu, pasionați precum poetul Geoge Tutoveanu au fost receptivi la setea de educație a semenilor. Ei au contribuit prin eforturi personale, dar mai ales colective, la apariția unei **Cetăți** educaționale, ce a reușit să transcindă diferența temporală dintre un secol și altul, către un mileniu de la care așteptăm îmbinarea modernității cu valorile trecutului.

Astfel, în octombrie 1921, a luat naștere școala care va purta, de-a lungul timpului, mai multe denumiri, cea mai potrivită fiind cea de astăzi: **Școala Gimnazială „Iorgu Radu”**.

În timp, această școală s-a dovedit a fi nu doar o **primă** zidire, ci, deseori, **Numărul 1** în orașul nostru, potrivit devizei care o caracterizează cel mai bine: **Tradiție, modernitate, valoare**. Multe dintre personalitățile ce au evoluat în perimetrul intelectual al Bârladului și-au luat zborul și s-au împlinit din și prin această școală, denumită simplu: **„Iorgu Radu”**.

Centenarul unei instituții de învățământ reprezintă un moment fundamental al culturii educaționale dintr-o urbe, devenită într-o vreme, aprecia G. Călinescu, **„un fel de Weimar”** ori, cum scria un pasionat al culturii orașului în care își regăsea originile, C. D. Zeletin: **„În Bârlad, orice faptă de spiritualitate nu poate fi o întâmplare.”**

Prin lucrarea **Școala Gimnazială „Iorgu Radu”. 100 de ani (1921-2021)**, ne-am propus să prezentăm o pagină importantă din istoria învățământului bârlădean și principalele repere ale evoluției **PRIMULUI LICEU DE FETE** din urbe pe parcursul unui secol, dar și *spiritul* ce a animat această comunitate, în ciuda vitregiilor vremurilor. Și am dorit ca, prin menționarea acestor repere, să surprindem ceva din ethosul ce a animat generații de cadre didactice și modul în care s-a reușit transmiterea acestuia elevilor și elevilor

instituției noastre școlare.

Am dorit să valorific o sumă de cunoștințe acumulate (în urma unui program propriu de cercetare) privind evoluția societății bârlădene și dinamica vieții cotidiene pe parcursul secolelor XIX-XX, care au fost însumate într-o serie de lucrări anterioare.

În decursul timpului au apărut prea puține lucrări ce se referă la istoricul uneia din cele mai prestigioase instituții de învățământ din Bârlad. Baza documentară este reprezentată de opera profesorului Nicolae Iachim, *Contribuții la Monografia Școlii Generale de 10 ani Nr. 1 Bârlad*, Iași, 1971. I-au urmat: Larisa Andronache (coord.), *Școala Generală „Iorgu Radu”. 75 de ani de existență - File de monografie (1972-1997)*, Bârlad, 1996 și Marcel Proca (coord.), *File de monografie Școala Nr. 1 „Iorgu Radu”*, Editura Sfera, Bârlad, 2009. Ne-au fost de folos, de asemenea, numeroasele lucrări ce abordează istoria și cultura orașului și zonei cu oamenii lor, semnate de Ioan Antonovici, C.D. Zeletin, Traian Nicola, Oltea Rășcanu Gramaticu, Elena Monu,

Gheorghe Clapa, Gheorghe Gherghie, Ramona Chițiga, precum și reviste locale, monografiile ale liceelor bârlădene.

Școala Gimnazială „IORGU RADU”
Bârlad

*Un veac de existență
în slujba educației*

TRADIȚIE | MODERNITATE | VALOARE

4 decembrie 2021 | ora 11⁰⁰

Sustinători ai valorii în educație, avem deosebită plăcere să vă invităm la sărbătorirea celor 100 de ani ai Școlii Gimnaziale „IORGU RADU”, o școală cu tradiție în învățământul bârlădean. Activitățile dedicate acestui eveniment vor avea loc în ziua de 4 decembrie 2021, începând cu ora 11,00, în holul central.

Director, prof. Lazanu Mona

100 ANI 1921 - 2021

Au fost utile amintirile celor ce au învățat ori au profesat în cadrul școlii, o sursă inedită fiind „**Cartea de onoare a școlii**” și, mai ales, informațiile găsite în fondurile Arhivelor Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C.), Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Vaslui, ale Muzeului „Vasile Pârvan”, ale Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, ale Bibliotecii Municipale „Stroe S. Belloescu”, presa locală, memorialistică, mărturii orale, colecții particulare, pagini web și o serie de lucrări inedite aflate în manuscris.

Vasta bază documentară, arhivistică și bibliografică a constituit o sursă consistentă de informații, în măsură, sperăm, să suscite interesul cititorului avizat ori iubitor de istorie.

Considerăm demersul nostru drept o încercare de a contura o imagine a societății educaționale bărlădene, având ca studiu de caz evoluția Liceului de Fete „Iorgu Radu” pe parcursul unui secol, mai ales în contextul unei urbe moldave ce a jucat un important rol cultural.

Să nu uităm că la începuturi Liceul de Fete „Iorgu Radu” nu dispunea de un local propriu, funcționând în diferite spații. Că a trecut prin cutremure, condiții de război, epidemii, consolidare, reparații capitale și reabilitare. Și că a fost supusă presiunilor impuse de directive politice ale vremii. Cu toate acestea, corpul didactic și-a îndeplinit misiunea în școală, în societate cu dăruire și conștiința datoriei îndeplinite, contribuind la afirmarea învățământului din orașul Bârlad.

În legătură indisolubilă cu partea științifică a demersului nostru, am dorit să subliniem semnificația sa morală, educativă, prin profundul omagiu adus celor, cuprinși și necuprinși în aceste pagini, care de-a lungul vremurilor, au pregătit elevii pentru viață, dar, mai presus de toate, i-au învățat valoarea de a fi om.

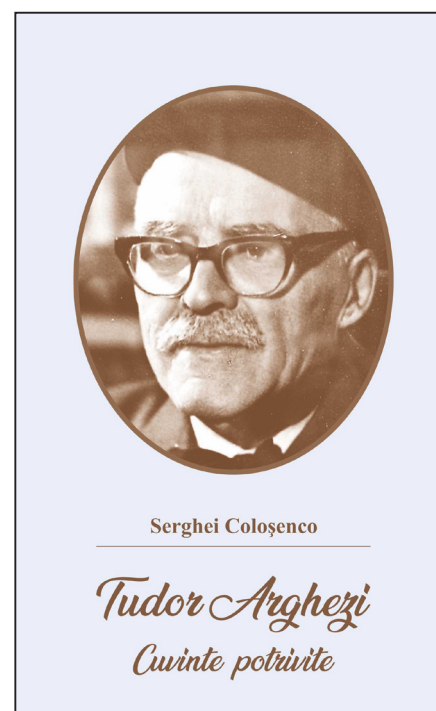
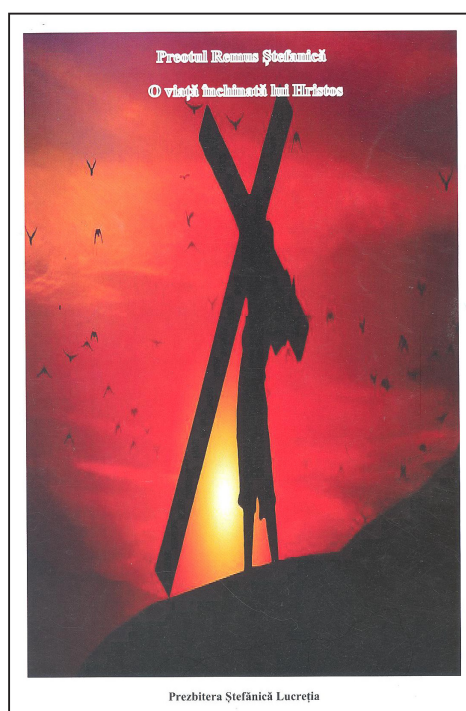
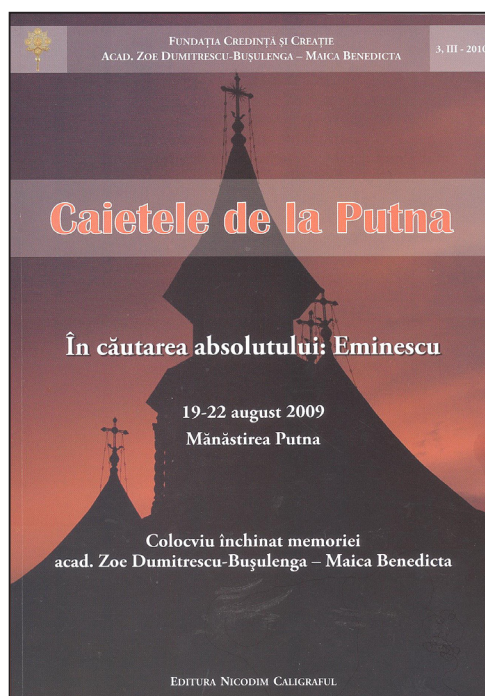
În efortul de a reconstitui imaginea evoluției în timp a instituției noastre, de la fostul **Liceu de Fete**, la cea ce este astăzi **Școala Gimnazială „Iorgu Radu”**, avem convingerea

că o nouă ediție a lucrării, mai amplă, bazată și pe sugestiile cititorilor ce vor parcurge această carte, va putea acoperi mai bine evoluția școlii, vicisitudinile și mai ales realizările ei în timp.

Lucrarea se adresează nu doar celor ce au avut legătură cu școala noastră, sub diferite forme, ci tuturor cititorilor interesați de evoluția învățământului bărlădean și de strădaniile acestuia de a forma o generație capabilă să realizeze o Românie instruită, demnă și prosperă.

SEMNALE

ELENA POPOIU

BIBLIOTECII

Frumoasă vârstă împlinește lectura publică la Bârlad!

Ce înseamnă Casa Națională „Stroe S. Belloescu“?

Înseamnă loc ales al atâtor întâlniri literare de neuitat cu personalități de renume.

Înseamnă o luminoasă și primitoare Casă a Cărții, în care pe cititor îl așteaptă, ca un ritual, străbaterea cu fascinată privire a rafturilor înalte tapisând pereții cu șiruri fără număr de volume impunătoare și rarissime, cu prețioase *reliuri* ce dau fiori de admirație oricărui cunoscător.

Înseamnă chipuri de ieri, între care, adunați în jurul mesei lungi, cei dintâi „academicieni bârlădeni”: Casa Națională, căreia poetul G. Tutoveanu avea să-i dăruiască întreaga bibliotecă, a fost forma precursoră a Academiei Bârlădene, cum considera, cu justificare, mentorul și marele ei prieten, cărturarul de anvergură renașcentistă, C.D. Zeletin.

Înseamnă liniștea de nimic tulburată a Sălii de lectură. Vai, ar trebui să scriu verbul la trecut: *însemna*! Pentru că respectul și atașamentul pentru lăcașul cărții par a fi slăbit într-un veac care a adus cu el, odată cu explozivul progres tehnic, dezvățul de lectură.

Cu atât mai admirabilă ne apare stăruința Bibliotecii, prin oamenii ei, de a o apăra și a-i menține forma și puterea de atracție: bibliotecarii binemerită recunoștința noastră! Grație lor, de fiecare dată când vin aici mă simt binevenită, așteptată ca un oaspete dorit: mă simt acasă!

Ori de câte ori, înregistrând noi semne ale depărtării omului de carte, mă încercă descurajarea, recitesc cuvinte memorabile inspirate de CARTE Ca acestea ale Ioanei Pârvulescu („Simplu elogiu al cărții”, *România Literară*, nr. 40/2006): ... *îmi place să cred că, indiferent de forma pe care o va lua, cartea, ca dragostea din cea mai cunoscută scrisoare a lui Pavel, nu va pieri niciodată. Sau nu înaintea omului. Sau, măcar, nu înaintea mea.*

De aceea sper, pe mai departe, că se va împlini previziunea pe care marea scriitoare umanistă Marguerite Yourcenar o atribuia înțeleptului împărat roman Hadrian: nu vor pieri cărțile, orice formă vor avea, și se vor întoarce la ele și cititorii!

La mulți ani, venerabilă Casă Națională „Stroe S. Belloescu”!

Cele mai calde mulțumiri, frumoasă familie a Bibliotecii bârlădene!

SIMION BOGDĂNESCU

FRAGMENT DE OCHIRE LUNGĂ

Pe crugul vremii înainte mergător, Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” din Bârlad a adunat o sută cincisprezece ani de lectură publică, o vârstă onorantă și stimabilă, care îi dă dreptul, *sub specie aeternitas*, să se înrudească firesc și

fără inhibiții cu toate bibliotecile lumii, cu amintirea Bibliotecii din Alexandria, cu semficanta și misterioasa bibliotecă a Abației de la Melk (unde Umberto Eco își situează desfășurarea acțiunii din romanul „Numele trandafirului”), cu Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, cu Biblioteca Academiei Române, cu Biblioteca Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” ori a Colegiului „Gh. Roșca Codreanu” (ambele, instituții bârlădene) și cu simplele biblioteci de la țară devenite „pentu toți!”

Valoarea acestei instituții berladnice s-a fixat în timp mai ales prin scriitorii care i-au pășit pragul, devenind un fel de „labirint al creierului” cu tainice luminișuri și ascunzișuri, un spațiu oracol sau un sanctuar al literelor în semnificația lor înaltă, unde străjuiesc statuile de idei și expresii, imaginile unor oameni talentați ce-au rămas ca glorioase nume, păzind ființa națională românească.

Încerc o punere în număr și o amintire de nume fără pretenție exhaustivă, cronologică: Al. Vlahuță, Al. Philippide, G. Ibrăileanu, G. Tutoveanu, G.G. Ursu, George Ivașcu, C. Parfene, C.D. Zeletin, Ion Hobana, Cezar Ivănescu, Oct. Stoica, Th. Codreanu, Viorel Dinescu, Simion Bogdănescu, Lucian Vasiliu, Dan Coridaleu, Marian Constandache ș.a. Dar, dincolo de toți aceștia, vuuiește ca o mare mulțimea de cititori anonimi ce i-au împrumutat cărțile. Cred că numărul e de ordin... milionar!

Biblioteca „Stroe S. Belloescu” din Bârlad a devenit o „bibliotecă pentu toți”, a slujit și slujește în continuare dezvoltarea intelectuală, înflorirea spiritului creator românesc. Să trăiască, să crească și să înflorească mereu!

Simion Bogdănescu, scriitor format și în sala bibliotecii!

ELENA PETRIMAN

PERSONALITĂȚI DE PE VALEA ZELETINULUI: SORANA ȚOPA (1898–1986)

(urmare din nr. 2/83, 2021)

Sorana Țopa se orientează, concomitent, spre scrieri, debutând cu eseuri, poezie, articole în „Adevărul literar și artistic”, „Facla”, „Viața”, „Vremea”.

În final, a optat pentru dramaturgie, retrăgându-se de pe scenă, nu înainte de a juca în prima ei piesă de teatru: „Călătorie în întuneric”(1943), distinsă cu Marele Premiu al Teatrului Național din București.

Cele trei piese: „Omul ascuns”, „Călătorie în întuneric” și „Neguțătorul de iluzii” – fac parte din trilogia „Ciclul vieții”.

Ciclul morții e redat în piesele „Appassionata”, „Vila tăcerii”, „Adevărata moarte”.

Unele surse spun Sorana Țopa că s-ar fi retras timpuriu de pe scenă. Dacă analizăm bine, a jucat pe scenă, incluzând și

anii de studiu, între cele două mari războaie mondiale și după, până în anul 1949, ceea ce nu e chiar puțin.

Găsindu-și vocația în scris, argumentează:

„Tot timpul am bâjbâit; am avut doar momente de intuiție artistică veritabilă”, mărturisea actrița într-un interviu acordat la 5 decembrie 1943 în „Vremea”. „Înrudirea dintre actori și scriitori ar fi desăvârșită, dacă n-am vedea în ei entități fundamentale deosebite; ceea ce-i deosebește, însă, vine dintr-o deformație profesională și deci periferică spiritului... Indiferent de modul cum se exprimă esența creatoare din om, ea rămâne unică în complexitatea ei... Fie că scrie, face teatru ori muzică, fie că ascultă, tace sau vorbește, fie că un om își face ghetele singur sau visează ori plânge, fie că urăște sau iubește, această esență imprimă tuturor faptelor lui măreția sau slăbiciunea ei” – declara, în 1942, în „Almanahul teatrului românesc”.

Despre Sorana Țopa s-a exprimat eseistul, istoricul și criticul literar Ion Vartic, în cartea sa „Cioran naiv și sentimental”. Structurată pe nouă capitole, unul este dedicat Soranei Țopa și se intitulează: „Cine n-a fost subjugat de Sorana Țopa?” Aceste cuvinte se referă la Emil Cioran, despre care Ion Vartic spune, în partea intitulată „Caiete”: „Cioran îl pomenește mai des pe Eugen Ionescu, poate și pentru că acesta se află alături de el la Paris, în al doilea rând pe filozoful Noica și în al treilea rând pe Sorana Țopa”.

De ce este Sorana Țopa menționată de Cioran mai mult decât sunt menționați Eliade, Comarnescu, Bucur Țincu, Mircea Vulcănescu ș.a.? Pentru că, în pofida scurgerii timpului și a îndepărtării de Sorana Țopa, amintirea ei încă era vie în inima și memoria lui Cioran.

Atras și el de enigmatică doamnă, publicistul Dan D. Iacob scria:

„Mărturisesc că am cumpărat cartea – *Cioran naivul sentimental* n.n. – cu gândul la aceste pagini, pentru că figura Soranei Țopa m-a fascinat încă din anii '80 ai secolului trecut, prin medierea unei doamne din București, Geta Angheluță, care i-a stat mulți ani în preajmă după 1950. Știam astfel de interesul Soranei Țopa față de ocultism, de apropierea ei de Krishnamurti, unul dintre marii înțelepți ai secolului XX, de influența asupra lui Marin Preda, de legăturile cu Cioran și Mircea Eliade, așa că m-am apropiat de acele pagini cu setea de a afla lucruri noi. Pot spune că am fost răsplătit cu asupra de măsură, de la fișa bibliografică pe care i-o conturează autorul, la creionarea tabloului tinereții lui Cioran și Eliade, în care actrița Sorana Țopa, aflată pe atunci nu numai în plină glorie ci și în plină metamorfoză, a jucat un rol important. Am găsit în cele 20 de pagini ce tratează triada Mircea Eliade, Sorana Țopa, Emil Cioran, suma unor informații pe care, fragmentar, le întâlnisem în lecturile mele, dar care căpătau abia acum pe

Sorana Țopa – fotografie aflată la Podu Turcului

deplin viață, fiind puse în legătură cu oameni și amănunte ce au darul de a reînvia o epocă” (Revista „Conta” nr. 10, 2012).

Geta Angheluță, fiica pictorului Octavian Angheluță, la care face referire Dan D. Iacob, absolventă și ea de teatru și profesoară, a fost discipolul, prietena și confidenta Soranei Țopa. Sora ei, Lucreția Angheluță, a fost desemnată executor testamentar: după ce Sorana Țopa s-a sfârșit din viață, la 1 noiembrie 1986, Lucreția Angheluță s-a preocupat să respecte dorința actriței, astfel ca o parte din manuscrise, inclusiv Jurnalul, să ajungă la Teatrul de Artă Dramatică „George Enescu” din Iași, acolo unde pot fi găsite și azi.

Un fragment din jurnalul actriței ne dezvăluie zbaterile sufletești nu doar ale omului Sorana Țopa, ci chiar ale artistului ce se simțea, în anii 1971–1972, când nota:

3 Februarie

Am început revizuirea monologului Actorul și sper că este ultima. M-am saturat să am astfel de preocupări așa-zis literare. Deși mărturisesc cinstit că aprofundarea acestui monolog nu înseamnă o evaziune, o scufundare plăcută într-o scriitură aptă să ofere satisfacții personale. Lucrarea nu va vedea lumina zilei decât după moartea mea și chiar și atunci foarte problematică perspectivă... Aș putea afirma că, dimpotrivă, această revizuire este un prilej de meditație foarte prețioasă, deoarece prin luarea de contact cu ceea ce consider a fi un fel de mesaj, pot să urmăresc, în același timp, și procesul interior, cu reacțiile subtile față de problema cunoașterii de sine, problemă ce privește, în primul rând, pe autoare.

*

C.D. Zeletin spunea că data morții actriței este 29 octombrie 1986, în timp ce alte surse dau ca sigură data de 1 noiembrie. Înclin să cred varianta lui C. D. Zeletin, care avea o memorie formidabilă. A fost alături de Sorana Țopa în ultimele ei zile de suferință și boală.

Astăzi, pânăza cea neagră și deasă a uitării se așterne tot mai mult peste numele actriței ce a văzut lumina zilei pe valea

noastră, a Zeletinului...

Dar nu întru totul! În afara căutărilor mele de pe teren, printre rude și cunoscuți, neavând încotro, la vreme de pandemie, dau căutare și pe internet.

Am avut plăcuta surpriză să descopăr o pagină de facebook cu numele actriței, o pagină prin care memoria actriței încă este bine întreținută. Am luat legătura cu administratorul paginii, mi-a mărturisit că dorește să-i păstreze vie memoria, mai multe nu mi-a dezvăluit, a rămas un... misterios. Mai precis, o misterioasă, pentru că s-a semnat „Sorana”. Insist în căutărilor mele și... stupoare! Este chiar Sorana Țopa, tânără absolventă de teatru, scenograf, descendentă din neamul Țopa, de unde și numele de Sorana Țopa.

Amănunte am putut afla de la una dintre admiratoarele marii actrițe, absolventă de Artă Dramatică la Iași, ce și-a susținut lucrarea de doctorat având ca subiect pe actrița Sorana Țopa. E vorba de Carmen Antochi, de loc de pe meleaguri băcăuane. Iată că memoria marii actrițe, văzătoare de lumină pe valea Zeletinului, este încă vie, în ciuda faptului că timpul s-a tot scurs necruțător peste oameni și fapte.

Iași, 15 iunie 2021

BIBLIOGRAFIE:

Alexandru Paleologu, *Sorana Țopa*, în „România literară”, nr 14, 13 nov. 1986;

Ion Vartic, *Fișă de dicționar*, Revista „Apostrof”, nr 3-4, Cluj, 1994;

[https:// deieri-deazi.blogspot.com/2014/01/artisti-aproape-uitati-4-sorana-topa.html](https://deieri-deazi.blogspot.com/2014/01/artisti-aproape-uitati-4-sorana-topa.html);

<http://amintitidinteatrulromanes.blogspot.ro>;

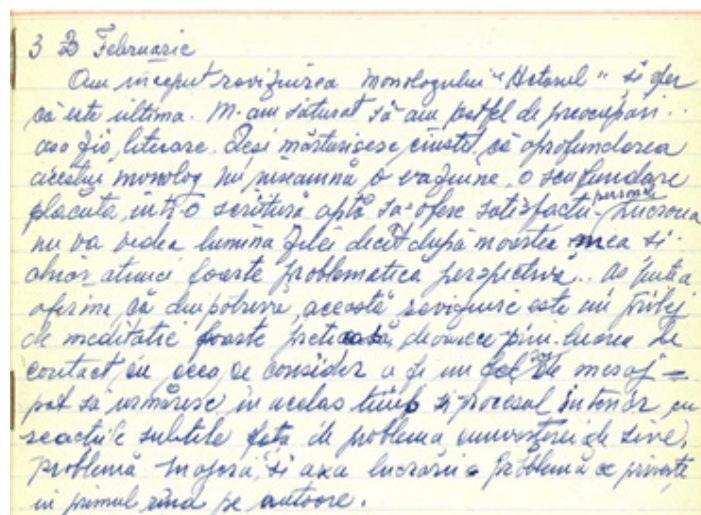
THEATRICAL COLLOQUIA: Sorana Țopa - the Memory of a Time - autori: Anca Doina Ciobotaru, profesor la Facultatea de Teatru „George Enescu” Iași, și drd. Elena Carmen Antochi, Facultatea de Teatru „George Enescu” Iași;

Pagina de facebook: „Actrița Sorana Țopa”;

Dan D. Iacob, în Revista „Conta” nr 10, 2012.

Sorana Țopa și G. M. Zamfirescu în 1932

Pagină din jurnalul actriței, 1971–1972.

ADRIAN VOICA

DISTIHURI*

DISTIHUL

O voce siderală
În stropul de cerneală.

POEZIA

Cuvinte în alcătuirii sublime
Răsar în mine, înfloresc în tine.

ALPINISM

Urcăm printre consoane și vocale
Spre alte puncte cardinale.

CU LITERE MICI

...Iar la sfârșit, îmbujorată
Și rușinoasă – o erată.

ALBINELE CONCHISTADOARE

Vin să cucerească floarea de salcâm
Și să-i ducă aur noului stăpân.

DUPĂ NATURĂ

Culorile veniră iar la joacă.
O pensulă le spune ce să facă.

IMPARȚIALITATE

O ramură suportă – deși e atâtica –
Și vulturul, și turturica.

CERAMICĂ

Spirala din Horezu a găsit,
La Marginea, pământul unui mit.

GESTUL BUNICII

Pâinea, ruptă-n două
Ca ofrandă nouă.

SEMNĂTURI CELEBRE

În călimară, multe capodopere
Așteaptă un poet să le descopere.

TAIFAS RATAT

Domnișoara vorbă și cuvântul domn
Mă țineau de vorbă, eu muream de somn...

ODĂ

Te întâlnesc adesea într-o rimă:
Ești muzicală și sublimă.

INCANDESCENȚĂ

De o întorci cumva din drum,
Ideea se preface-n scrum.

CENZURA

Să pui cuvintelor cătușe
Când vin la tine cu brândușe?

UN POEM DE...

ALEXANDRU POPESCU PRAHOVARA

COSMICA BUCURIE

!Crăciunul! Întrupare în Copil
a vecilor de dinaintea vieții:
Pântecul Evei Noi, în taină, ni-L
rodește-n Duh cum au prezis profeții!

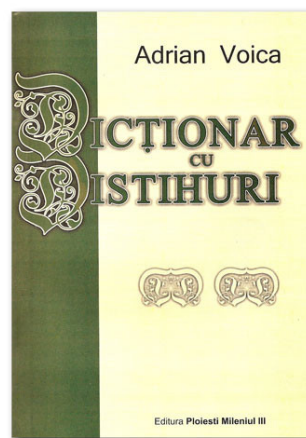
Lumină necreată! Blând surăș
pe fața jertfei sfinte către Tatăl:
Încununat cu spinii, făr'un păs,
când Pîlat îi admite-osânda: "Iată-L!"

Neghióbii-ngăduiesc Păcatul-prim
crucificând tot ce n-o să rămână.
Dar El învie pentru toți, să-i fim
Dumnezeirii spic de raze-n mână!

Vulnerabilitate pură! Nou-născut
între-animale mai umane decât regii:
Puterea Duhului îi e supremul scut
în calea morții și-a fărădelegii!

Ca ghiocelul răzbind prin omăt,
prin veacuri urcă - vie - steaua Lui, a
Eternității concentrate-n Făt:
!Cosmica Bucurie! **Aleluia!**

Oxford, Postul Crăciunului, 2021

ANUNȚ

Caut casă de chirpici
Pentru versurile mici.

CRĂCIUN

Se rătăcesc în voci colindătorii
Când vin spre noi nuanțele ninsorii.

PREA ÎNCĂRCAT

Se clatină o umbră pe zăpadă.
- E Moș Crăciun! Ajută-l să nu cadă!

IOANA DOR

NEPĂSARE

Ce-i pasă timpului că trece
Și calcă putred peste mine?
Ce-i pasă vremii că tot merge
Uitând nepăsător de sine?

Ce-ți pasă ție, existență,
În toat-a ta infinitate
Că viața noastră e finită
Și ceasul vremii ne tot bate...

ÎN NOAPTEA ASTA

În noaptea asta, luna
Îmi desenează chipul pe nisip
Și-mi ține inima în palme;

În noaptea asta, luna
mă pierde
În labirintul razelor ei;

În noaptea asta, luna
Îmi scrie un sonet
apoi, în zori, mă adoarme
pe stâncile din largul mării.

GOLICIUNE

Cum cade peste mine încet
Polenul florilor moarte
Pierdute-s culorile lor
Ca vârsta-mi ce fugе departe.

Mi-e trupul mai gol decât toamna
Când frunzele-și leapădă pomii,
Sunt goală, sunt goală acuma...
Și spune-mi, de ce îmi plâng norii?

În ultima clipă-am simțit că ai fost lângă mine.
M-ai ajutat să mă lepăd ușor de păcat!!!
M-ai așezat, ca icoană, în suflet la tine
Și-am înțeles, într-un sfârșit, că m-ai iertat.

Octombrie/noiembrie 2021

GEORGE CIOROIU

SCRISOARE (TOAMNEI)

Singurătatea mea m-a îndemnat să-ți scriu,
Deși scrisoarea o să-ți vină cam târziu
Sau poate... nu te va găsi deloc.

Vei fi plecat în grabă, în rochia-ți ruginie,
Fără-accesorii multe, pe umeri c-o mantie.

Vei alerga pe stradă, și-n fiecare casă
Din sânu-ți plin de poame vei împărți la masă

Și, cum ți-e obiceiul, vei răscoli-n casete
Scrisori demult uitate... nostalgice regrete.
Îndrăgostiți, poezii și-or închina sonete.

Și-n drumul peste parcul ce-și plânge frunza moartă,
Vei mângâia, în treacăt, doi ochi mirați de fată.

Îți vei trimite suflul să facă-o poartă-n nori,
Să plece în vacanță mulțime de cocori

În semn de-omagiu pomii și-or presăra în plete
Din creanga lor mulțime de galbene confete.

Ți-ai prins la o ureche trei flori...sunt crizanteme.
Să nu se ofilească, le uzi din vreme-n vreme

Te-oprești un pic atentă din goana ta nebună...
Ți s-a părut ? De unde... se-aude glas de strună
Bătrânul lăutar și-acordă bătrâna lui vioară
Și va-mbrăca costumul ce-a stat în scrin o vară

Va merge iar să cânte pe la vreo mustărie
Un cântec vechi pe care doar singur el îl știe

Te vei transpune-o clipă, prin cântec, în trecut
Ți-l amintești ? Și totuși... tu l-ai uitat de mult...
Și pleci, lăsând un pictor să-ți pună chipu-n ramă
Și-o oaie vie încă, care va fi... pastramă...

Te duci spre alte țărături, că asta ți-e menirea
Și, toamnă, ești femeie. Nu-ți pot schimba eu firea.

Dar, iată....prin grădină, venind să-mi intre-n casă
O doamnă-n haină albă, curată și pufoasă
A și ajuns și bate, c-un ram, în geam mereu
N-am să-i deschid...e rece...ea nu e genul meu.

Și fiindcă pân-la anul acasă e-ncuiat,
Îți voi trimite, toamnă, scrisori la...post-restant.

MIRELA CHICOȘ

DIN PREAÎNALTUL...

Din preaînaltul Morții mele mă aplec
Să te cuprind, troiță dragă de închinăciune.
O veșnicie nu-mi ajunge să petrec
Sfioasă-n sfântă iertăciune!

Cu inima bicisnică și sclava
Unui destin sfărmat în mii de vise,
Mă-ntind în lut. Și mor un pic, în pleava
Pe care zorii-n crucea nopții o cosise!

N-am încetat nicicând să te iubesc,
Frumoasă povară-n veci, în mintea mea-mi zidită!
Din preaînaltul Morții mele m-amăgesc
C-am fost la nunta noastră nenuntită.

TEODOR OANĂ

POEZIA

E harul pogorât din cer,
Sau gândul numai luminat?
Cuvântul binecuvântat
Se vrea în vers un giuvaier.

De fel mă știu tot mai stingher,
Trăiesc de vrajă fermecat;
E harul pogorât din cer,
Sau gândul numai luminat?

Șoptit îmi sună leri-i ler -
Izbânda versului cântat -
Și mă întreb de-mi este dat
Mereu să-mi fie ca reper
Chiar harul pogorât din cer.

DINCOLO DE STELE

Oriunde-aș fi mă simt înconjurat
De restul lumii. Cerul înstelat,
Chiar de mi-e ochiul ager și pornit,
Mă-ncredințează că e infinit.
Dar m-am obișnuit să cred
Că lumile nu se succed,
Că e un prag, o bornă de hotar
Și dincolo de ea nu-i caut în zadar
Pe-acea pentru care am un cult,
Porniți pe drumul crucii mai demult.
Îi simt aproape doar în vis
Și parcă-i pierd într-un abis
Când ochii îi deschid și cât aș vrea
Măcar o dată să-i mai pot vedea.
Mi-e căutarea ne-ndestulătoare
Să știu ce este dincolo de zare,
De cerul care-mi pare mai cărunț,
Căci dincolo de stele alte stele sunt.

COBOR ȘI URC

Cobor și urc, mi-e pasul obosit,
Frânturi de oră și frânturi de veac
Brăzdează-adânc în sufletul trudit
Tot așteptând minunea unui leac.

Acum sunt diminețile mai lungi
După o veghe plină de-amintiri,
Trăiam atunci minute îndelungi,
Ținute-n frâu de șoapte și priviri.

Ninsoarea vremii se așterne lin,
Netulburată-i liniștea din jur,
Rămân în gânduri veșnic pelerini
Cu dor de lira unui trubadur.

VASILE MANOLE

MAI FĂ-NE, DOAMNE, O MINUNE

De câte ori serbăm Crăciunul,
De-atâtea ori Iisus se naște,
Slăvit fiind de tot românul
Și așteptat pentru-a-L cunoaște.

Creștinii toți așteaptă
A doua Ta venire,
Și cu speranță-ndreaptă
Spre cer a lor privire.

Coboară, Doamne, printre noi,
Nu ne lăsa în voia sorții,
Alungă ziua de apoi
Și-mbrățișarea grea a morții.

Pogoară, Doamne, Duhul Sfânt
Și potrivește-Ți pasul,
Rostește numai un cuvânt
Să-Ți recunoaștem glasul.

Cu brad împodobit de sărbători,
Te așteptăm să vii la cină,
Să ascultăm colindători,
Cum este datina creștină.

Mărite Doamne, dă-ne minte
Să n-aruncăm noi primii piatra,
Și cu-ale Tale-nvățăminte
Ne fie dreaptă judecata.

Redă-ne, Doamne, demnitatea
De-a ne iubi aproapele,
Că e deșartă vanitatea
Și-nveninează faptele.

Lumină, Doamne, calea
Ce duce către Tine,
Dispară ura și cu jalea
Să fie pace, să fie bine.

Fiind adesea la răscruce
Un gând pios ne-mbărbăta,
Să ne rugăm, să facem cruce
Să implorăm voința Ta.

Speranța noastră nu apune,
Tu ești ce-avem în noi mai sfânt.
Mai fă-ne, Doamne, o minune
Și vino iară pe pământ.

TEODOR OANCĂ

O SOLUȚIE DE AVARIE

– Matache, ieri am vorbit cu nepotu-meu de la Podari. Știi că am rezolvat-o cu consumul de curent electric?

– Cum?

– L-am întrebat pe Mircică ce puneau ei luminos la spatele căruței când plecau noaptea pe drum.

– Cred că un felinar.

– Exact. Mircică mi-a spus că au și acum felinarul, deși nu le mai trebuie. Mai aveau un felinar, până să-și bage curent electric în casă, dar pe acela îl foloseau când coborau în beci să scoată o oală cu vin. Pentru iluminatul în casă aveau o lampă cu petrol lampant, de-i ziceam gaz.

– Așa e. Și cu felinarul cum a rămas?

– Mi-l aduce mâine. M-am uitat la consumul de curent pe o lună. M-am îngrozit. E drept că am frigider cât ușa, centrală termică, șase becuri în lustră, alte becuri în hol, bucătărie, baie, în alt dormitor, unde am veioză, două televizoare, că dormim separat. De unde să tai ca să fac economie? Țștia ne usucă la plata curentului electric. Am deșurubat cinci becuri din lustră, dar ce fac cu restul?

– Și la ce te-ai gândit?

– La felinarul lui Mircică. Seara, până ne culcăm, îl avem aprins. Putem mânca și la lumina felinarului și tot așa când mergem la baie.

– Alte noutăți de la Podari mai are?

– E plină țara de noutăți care te îngrozesc. Știi că la Podari erau fabrică de zahăr și de ulei. Zahăr nu se mai fabrică de mult, că sfeclă de zahăr nu se mai cultivă. Cine s-o muncească? Dar floarea soarelui e din belșug. Ei, bine, ce s-au gândit ai noștri cu organele locale: să vândă zece hectare de teren în Podari unei firme elvețiene, care să valorifice paiele din Dolj și nu numai din Dolj.

– Și ce e rău în asta?

– Păi, pe cele zece hectare se găesc și fabricile de zahăr și ulei. Zahărul, ca zahărul, dar uleiul? Toamna, când mă apropiam de Podari, dar și după ce treceam de comună, mă pălea un miros de semințe de floarea soarelui prăjite de nu m-aș mai fi depărtat. Acum exportăm floarea soarelui și importăm ulei. Asta e afacere capitalistă? Sigur că la Podari au găsit condițiile cerute de ei: cale ferată, diferite amenajări, dar alt loc pe toată linia ferată Craiova-Calafat nu se mai găsea, decât aci unde era o fabrică de ulei în funcțiune? Ce gândire economică e asta?

– Au început să construiască?

– Normal. Întâi au dat jos fabricile de zahăr și ulei și pe urmă s-au apucat de construit. Au adus și materiale de pe unde au găsit, că la noi, dacă metalurgia e pusă la pământ, de unde atâtea profiluri de componente metalice?

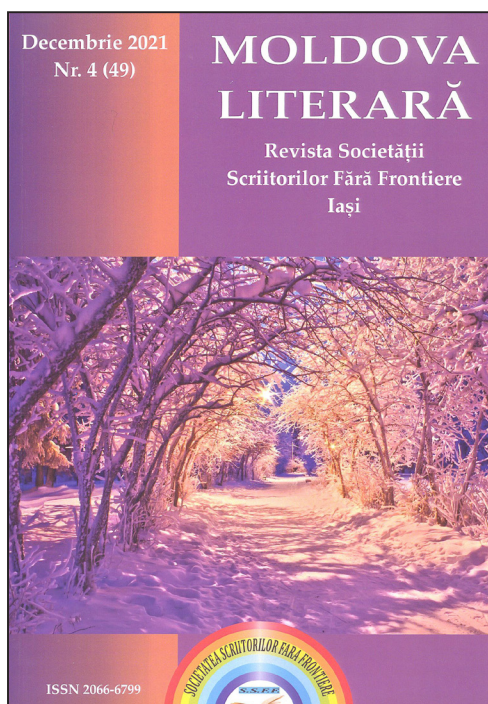
– De, mă Sandule, o văzurăm și pe asta. Partea proastă e că nu ne mai oprim. Avem acum guvern nou, și după cum s-au pronunțat unii anterior, ar fi împotriva naturii. Nu contează. Lor să le iese pasența.

– Și cu noi cum rămâne?

– Care noi? I-ai văzut pe unii fluturând steaguri și protestând împotriva purtării măștilor de protecție și a limitării drepturilor constituționale? Așa zic ei, dar când erau dați afară din fabrici și uzine, care se închideau pentru a fi demolate, n-am văzut urmă de protest. Cred că și ieșirile astea în stradă au un dispecerat al lor. Nu se poate altfel.

– Și atunci ce facem?

– Ne limităm la ce le convine unora de pe unde or fi. Vor zice că te-ai orientat bine recurgând la felinar. Românul știe să se descurce.

S
E
M
N
A
L

EUGEN IONESCU

N. N. TONITZA

Tonitza este un artist *mare*, pentru că îndeplinește cele două condițiuni indispensabile oricărui artist este *personal* și *emoționează*.

De o extraordinară sensibilitate, Tonitza izbutește să exprime admirabil durerea: nu o durere deznădăjduită, revoluționară, ci, dimpotrivă, o profundă înduioșare, o înfrățire până la identificare cu oameni, copii, păpuși, flori, lucruri.

Dacă Tonitza ar scrie versuri, s-ar numi Francis Jammes.

Aceeași sensibilitate naivă, adorabil de absurdă, îi caracterizează pe amândoi acești mari poeți: echivalentul poeziei lui Fr. Jammes îl avem în pictura lui Tonitza.

Atât de mare este pentru mine această impresie de identitate sufletească între Tonitza și Jammes, încât sunt încredințat că acesta s-a „rugat ca să nu moară” copilul din relativ-recentul tablou de Tonitza.

Dulceața monocromă a coloritului, desenul simplist, suavitatea personajilor lui Tonitza, și chiar lipsa de „volum” frecventă picturilor lui, toate contribuie la redarea unei atmosfere de dureroasă nostalgie, constantă în tablourile lui Tonitza, și care, tocmai, îi constituie personalitatea.

Tonitza a pictat păpuși: le-a dat expresia suferinței celor mici, adevăratele victime și jucării ale fatalității.

A pictat fețe îndurerate: clowni, ciobani, etc. care par niște biete păpuși, învechite, părăsite, prăfuite.

A pictat și flori (pare-se întrucâtva influențat de una din manierele lui Lukian) neînchipuit de fine și fragile, cărora le-a dat expresia vieții, înzestrându-le cu un suflet chinuit de sensibil.

A pictat nuduri nenaturale și monocrome (nu-i cusur ci calitate) de-o dulceață uimitoare, a căror senzualitate a despărțit-o de poezia pură a liniilor, realizând opere de-o artă mistică, spirituală, idealistă.

S-ar putea crede uneori că, în unele portrete, Tonitza este numai senin, că nu mai are expresia durerii.

E o iluzie: însăși această seninătate este o dovadă a tristeții care mocnește în suflet. Dacă figura din tablou este atât de rece și imobilă e că dacă ar face o singură mișcare, cât de mică, ar izbucni din plâns.

Opera lui Tonitza are o expresie

de ironie tristă, indulgentă, o expresie de ingenuitate alte ori: dar numai *expresie*, pentru că Tonitza (ca și Jammes de altfel) nu-i un adevărat naiv.

Această naivitate copilărească ar fi mai degrabă un refugiu; rezultatul unui proces sufletesc, este un pas

mai departe de scepticismul ultra-inteligenților – oricât s-ar părea de paradoxal. E o încercare de înseninare *à tout prix* de evadare din cătușele pesimismului rațional și zdruncinător.

Oboșiți de inteligența rece, neîngăduitoare, scepticii, în goană după fericirea care nu poate exista decât în „cercul strâmt” omenesc, recad într-un misticism primitiv, reîncep să creadă, să iubească.

Rămășițele scepticismului se întrevăd totuși în ironia dureroasă care le caracterizează personalitatea.

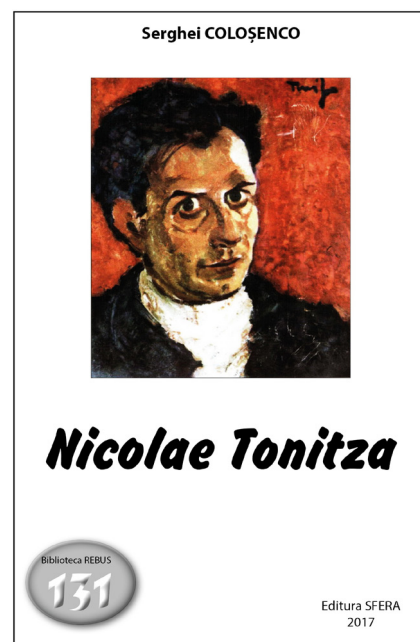
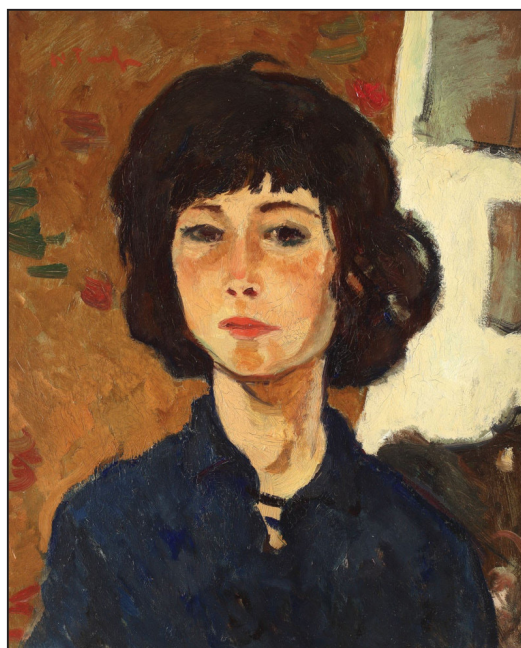
Tonitza este un inteligent.

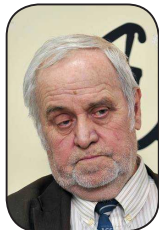
Acest senzitiv poet-pictor al durerii, deși încă neevoluat cu desăvârșire, este totuși, încă de pe acum, o sensibilitate artistică cât se poate de sinceră, rară și fără îndoială, în ciuda invidiei netaleantaților rivali, va fi unul din prea puținii supraviețuitori ai artei plastice

contemporane.

Revista literară a Liceului „Sf. Sava”, București, I, nr. 1, 25 oct. 1927, p. 8.

Eugen Ionescu. *Război cu toată lumea*, vol. II, p. 159-160.

MIRCEA COLOȘENCO

EUGEN IONESCU – DUBLUL DEBUT ÎN PRESĂ: POET ȘI COMENTATOR ÎN ARTĂ

Debutul absolut în presă al lui Eugen Ionescu – scriitor bivalent în limbile română și franceză (Slatina, 13/ 26 noiembrie 1909-28 martie 1994, Paris), protagonist al „teatrului absurdului”, membru al Academiei Franceze (1970) și al Academiei Române (2009) – are loc în România, Țara Natală, în București, în paginile publicației titrată *Revista Literară a Liceului „Sfântul Sava”* (str. General Berthelot, nr. 23), în primul ei număr – *10 martie 1927* –, cu două colaborări: poezia *Copilul și clopotele* (p. 2) și cronica plastică *D. Gheață* (p. 7), elev fiind în clasa a VI-a, după cum e consemnată în josul numelui autorului la finele fiecăreia din creațiile personale.

Revista, cu apariție bilunară (10 martie 1927-8 aprilie 1928) și lunară (septembrie 1929-1940, 1942-decembrie 1943), era condusă de un Comitet, avându-l nominalizat ca redactor doar pe Mircea Grigorescu, fiind continuatoarea precedentei *Ramuri fragede* (1922-1923).

Eugen Ionescu era elev al Liceului „Sf. Sava” din anul școlar 1922-1923 (clasa a II-a), când a venit împreună cu mama și sora de la Paris, încheindu-și parcursul liceal în anul școlar 1927-1928 (clasa a VII-a), când, fiind eliminat, la 28 martie 1928, se transferă, la 4 aprilie 1928, la Liceul „Carol I” din Craiova, unde va trece examenul de bacalaureat și va reveni în București, ca student la Facultatea de Litere, în 1929.

La începutul anului 1928, Eugen Ionescu colaborează, în paralel, la periodicele: „Vlăstarul” – revista Liceului „Spiru Haret” din Capitală (nr. 3, ianuarie 1928; nr. 4, februarie 1928), „Bilete de papagal”, Director: Tudor Arghezi (nr. 51, 31 martie 1928; nr. 270, 19 decembrie 1928 ș. urm.), „Revista liliputană”, „Falanga”, „Radical” ș.a.m.d., o adevărată carieră de publicist virulent.

Colaborarea la *Revista Literară a Liceului „Sf. Sava”* (însușind opt poezii, trei cronici literare, o proză și opt cronici plastice) se întrerupe concomitent cu transferul său la liceul craiovean, cu două excepții, respectiv, poezia *Florile*, care va fi publicată în nr. 1, decembrie 1929 (p. 7) și cronica literară dedicată lui *D. Iacobescu. Quasi*, în nr. 2-3, martie 1930 (pp. 8-9), când era deja student.

Reproducem cele opt poezii care nu au intrat în componența volumului de debut editorial *Elegii pentru ființe mici* (1931), cu excepția a nouă versuri din *Elegie* dedicată lui H. Roman, și nici cronica literară dedicată lui Perpessicius (vol. *Scut și targă*), în componența vol. *Nu. București*, Editura Vremea, 1934, 303 p. și *Război cu toată lumea. Publicistică românească*. Editori Mariana Vartic și Aurel Sasu, 1992, vol. 1-2, Editura Humanitas, București.

COPILUL ȘI CLOPOTELE

Dece răsună clopotele mamă,
În noaptea rece de Crăciun?
În limba lor, cu glasul lor de aramă,
Știi, dragă mamă, ce tot spun?

E vreo poveste, mamă, ne’nțeleasă,
Uitată-n vremea de demult?
E basmul cu Ileana cea frumoasă?
Cu Smeul Roșu, rău și slut?

„Ding! Dang!” Le-auzi râzând? Le-auzi plângând?
Le-auzi acum săltând ușor?
„Ding! Dang!” O, dragă mamă, ce spun când
Ne cântă așa în limba lor?
(I, 1-10 martie 1927, p. 2)

SPECTACOL NOCTURN

De privighetori e orchestra:
„Preludii sonore’ncepură”...
Conduce-un sticlete cu brio
O fină, ușoară-uvertură.

Și bruna zeiță a nopții
Ridică încet o cortină

De nourii – de lână, greoi...
Decorul arată o grădină.

Pe scenă, zefirii șăgalnici
(Isteții și veseli actori)
Declamă un act de iubire...
(Actrițele-s gingașele flori).

În fundul decorului, Luna
Apare-ntr-un rol de regină,
Iar stele de-argint sunt curtenii;
Măreți, strălucind i se’nchină.

...Un ultim acord mai răsună,
Se las-o cortină de nori,
Și-aplaudă’n freamăt toți plopii
(Tăcuții și gravi spectatori).

(I, 3, 7 aprilie 1927, p. 7)

CRINII

Cântau aseară crinii o simfonie’n alb...
Sonorele potire petale picurau,
ce cadențat cădeau ca note muzicale.

Bizara melodie pătrunzător vibra!

se înălța'n tăcere și pătrundea în suflet
un cântec de miresme albe.

(O veștedă petală căzută la o parte,
o notă răzlețită, supărător stridentă,
vibra în dezacord cu grava armonie).

Privighetori, pe-o creangă, tăcute ascultau
și auzind cântarea, și luna răsărise...
(I, 6, 25 oct. 1927, p. 2)

BUJORII ALBI

Eu am simțit durerea bujorilor ce mor!
Potirele'nclinate plângeau petale albe!...
Cu sufletul în lacrimi, o, cum mureau bujorii:
Se sfărâma viața petală cu petală.

V'am înțeles durerea
Flori albe,
Flori candido,
Flori triste...

Cu fiecă petală simțeam un vis murind,
Și lacrimau în mine,
Flori albe de iubire...
(I, 7, 25 decembrie 1927, p. 2)

COPACII

Copacii, toamna, de durere urlă!
Înfiorători de mari, de goi, de negri,
Par îngerii răsvrățiți blestemând cerul.

Ai auzit cum urlă, toamna, toți copacii?

Care bun arhanghel
– asurzitor și invizibil,
de Dumnezeu trimis,
le-a smuls plăpândeale făpturi de pe ramuri?

Copacii urlă, cu brațele întinse, vâjnoase,
spre Cerul pe care nu pot să-l apuce,
să-l sfarme, să-l darme...

Copacii, toamna, sunt îngerii revoltați...
(I, 7, 25 decembrie 1927, p. 2)

ELEGIE

Lui H. Roman

I.
Prietine, să plângem.
O lacrimă va fi pentru frunza galbenă,
o lacrimă pentru trandafirul scuturat,
o lacrimă pentru o fată moartă la optsprezece ani,
o lacrimă pentru durerea fiecărui om.

O lacrimă pentru fiecare piatră,
pentru fiecare pom,
pentru fiecare stea
și pentru Ideal.

II.
În inimă e rană,
prietine, și doare.

A trecut pe stradă
om bolnav și palid:
pentru lacrimile lui, sufletul a fost pocal

Sălciile plângeau
cu lacrimi grele, de metal:
o, lacrimile lor s-au cuibărit în mine
și m'apasă.

Pe cer erau lacrimi multe, mici,
și-o lacrimă mai mare
și n-am știut: e cerul ce-oglindește
ceea ce este în mine, sau cugetu-mi e-oglindea?

Prietene, n'ntelegi
că trebuie să plâng?
(I, 8, februarie 1928, p. 2;
Elegii pentru ființe mici, 1931, p. 15)

PĂPUȘA

Păpușa cumpărată de Anul Nou trecut
.....
N-o face să scâncească nici frigul ascuțit,
Deși, prin zdrențe ude, pătrunde gerul.
Păpușa părăsită sortită-i să nu plângă;
Pe buze îi îngheață un zâmbet incolor.
(II, 1, 8 aprilie 1928, p. 9)

FLORILE

Florile culese în pahare plâng
Și visând la fluturi, la livezi cu soare
Florile culese în pahare mor.
Tristele potire picură-așa jalnic
Pete de lumină
Lumea toată crede că sunt doar petale
Numai eu știu însă că sunt lacrimi grele
Sfărâmturi din suflet.
Un bondar le-aduce vești dela surori,
Crește nostalgia veștedelor flori.
Florile culese, florile de câmp,
Mor de nostalgie, mor visând la fluturi,
La livezi, la soare.
(IV, 1, dec. 1929, p. 7;
Revista liliputană, I, 1, nov. 1929)

PERPESSICIUS: „SCUT ȘI TARGĂ”

„Scut și targă”, volumul de versuri al
lui Perpessicius – este o culegere de poezii
inspirate din războiul pe care l'a făcut.
Nu l'a privit cu groază primitivă, cu

entuziasm eroic sau cu retorism factice – ci, cu o fină ironie intelectuală sub care pulsează, totuși, sbuciumul și durerea.

Sensibilitatea lui excesivă nu este mistică sau subiectivă, ci rațională și abstractă.

A îmbrăcat ferocitatea barbară a războiului cu o artă de-oseninătate și de-o cultură clasică.

Rănit grav, internat în spitalul din care a plecat fără o mână, – ca să mascheze suferința se autoironizează, lăsându-ne totuși să întrezărim (imperceptibil aproape) ceea ce se ascunde sub răsul fals-ironic:

*Ca vântul ai intrat pe ușe
Brusc te-ai oprit la patul meu,
Și-ai denumit numele meu
Automat cu o păpușă.*

*Și-apoi, te-ai prăbușit de-a latu-mi
Cu-atâta melodramatism,
Că stă să-și iasă din mutism,
Griveiul zugrăvit pe patu-mi.*

*Plângeai în hohote și droturi
De somieră te'nsoțeau,
Fracturile-mi se deplasau
Din calmul meu prescris de doctori.*

*Durerea ta înduioșase
Și trandafirii calcinați,
Și îngerașii aplicați
Pe tuciul sobei ce'nghețase.*

*Cu-acelaș fast, cu-aceeaș tobă
Puțin în urmă ai plecat
Și-am stat din nou crucificat
Între'ngerășii de pe sobă.*

E atâta discreție în durerea lui Perpessicius!

Se pare că și-ascunde suferința dintr-o podoare estetică – și această obiectivizare a durerii, această impersonalitate în artă deci, este poate cel mai de seamă argument care mă îndreptățește, pătrunzând dincolo de vădita alură modernistă, să-l definesc: neoclasic.

...În tranșee, cu tot vămășagul înconjurător, cu toată barbaria bestială pe care sufletul lui de „clasic” ponderat și civilizat nu poate sesiza ca artă, cu toată primejdia, îl preocupă mai mult „o figură depe calendar”, care zâmbește neclintit, în pofida atrocității exterioare.

Fără îndoială, această „figură depe calendar” e un simbol, e poate arta așa cum o concepe poetul. În orice caz, se evidențiază temperamentul său artistic, inspirația sa cerebrală care atenuiază contururile prea violentei realități – idealizând-o, intelectualizând-o:

*Șrapnelele se desfăceau deasupra capetelor noastre,
Cu eleganța mâinilor frumoase de fecioară
Ce'mprăștie peste soldații ce pornesc la luptă, flori din
balcoane...*

*...în vreme ce, neîntrerupt,
gravura depe calendar zâmbea.*

*Au pregătit o targă pentru mine: neîntrerupt,
gravura depe calendar zâmbea.*

E foarte bizar felul acesta de-a privi războiul; bizar și neverosimil.

Un altul (un poet!) ar fi redat măcelul în imagini dantești, în viziuni apocaliptice.

Perpessicius se mulțumește cu stilizări sentimentale:
*Noi am sădit în brazda neagră pe Muratan și Calfadere
în loc de maci și micșunile nenumărate flori de viață.
Îmbujorate flori de sânge, răsadul ruptelor artere,
Când înflorise agonia pe ochii noștri, flori de ceață*

sau, cu amintirea humoristică și melancolică a „vremurilor de pace”:

*E duminică Mădy,
Îți mai aduci aminte,
Din vremile de pace,
Sărutul meu fierbinte?
.....
La fel de calm Danubiul
Cu portul contrastează?
Electricul piano
Mai walzer – traumatizează?*

...În „Mater Dolorosa” se sintetizează caracteristicile lirice ale lui Perpessicius: ironia subtilă, mușcatoare, sensibilitatea acută (însă potolită, nu violentă) și-o notă oarecum deosebită – un efluviu sincer și uman de sentimentalism:

*S'a'ntunecat cu totul... Pe cine aștepti să vie
De stărui la fereastră?... Cu gândurile'n goană
Cucernica ta mână aprinde la icoană
O candelă... dar, ce duh ascuns înneacă iasca
Pe ochii tăi, iar, umbra dece-și răpune masca,
Și ce presentimente îți tremură în suflet?*

Înseninarea:

*Dar cine-a nins pe uliți atâția crini, și cine
A scuturat de floare cireșii toți din aer?
.....
Tu crezi să vezi în raza ce casa-ți luminează*

...Aruncând o privire generală asupra volumului „Scut și targă” – cred că Perpessicius nu este ceea ce se înțelege prin „poet”. Nu-i un mistic, profund, cu imaginația halucinantă, – este (repet) un artist, un *gânditor* ironist și sceptic.

Neavând misticism, nu are nici putere creatoare – ci, spirit critic, multă impresionabilitate, însă o anumită impresionabilitate, așa putea zice unilaterală; inspirația lui este rezultatul unei sensibilități artificiale, cerebrală; adeseori e spiritual și humorist.

Ceea ce însă îl caracterizează mai cu seamă, este stilul.

Un stil cizelat, muncit, oarecum rece, și atât de căutat încât pare natural, nesilit.

Nu are elemente strigătoare, disonante – forma lui e „uniformă”: atât de uniformă încât poate fi acuzată de monotonie și chiar, la prima vedere, de platitudine.

În general, versurile lui au cam aceeași intensitate și reliefare și, succedând „uniform” exprimă un „tot” armonic, bine echilibrat...

...Totuși, cu toate indiscutabilele calități literare, nu poezia este adevărata vocațiune a autorului, care e mai mult inteligent decât sensibil-poetic. Versurile din „Scut și targă” nu-s decât contribuțiuni pentru formarea *criticului* Perpessicius.

ST. HORAȚIU

VICENȚIU DONOSE, ÎNTRE ROMANUL ISTORIC ȘI REALISMUL MAGIC

Anul acesta, s-au împlinit 80 de ani de la nașterea și 20 de ani de la dispariția fizică a prozatorului Vicențiu Donose. S-a născut aici, în Țara Tutovei, în satul Buda, com. Bogdănești. În vremuri mai îndepărtate, era un sat de legendă, pierdut în mijlocul unei păduri de tei, cu un lac la o margine a lui, din care seara peștișori jucăuși săreau pe suprafața lui înviorând unda apei și aerul pădurii cu clinchete de clopoței de argint.

În esență, Vicențiu Donose face parte din stirpea prozatorilor moldoveni ieșiți de sub mantaua sadoveniană pentru a rescrie istoria din perspectiva unui martor ocular. Unde curgerea molcomă, dar adâncă și fermă a povestirii, nestânjenită de încărcătura lirică, reușește să susțină desfășurarea discursului narativ când alert, prin inventivitatea acțiunii, când plin de profundă analiză psihologică.

Lumea prozei sale este diversă în tipologie. Însumează eroi memorabili, construiți pe binomul bine-rău și aparțin, în cea mai mare parte, mediului rural. Această lume fie că vine din neantul istoriei, cu personaje cu tendințe de măreție, fie, în bună parte, că vine din spațiul natal al autorului pe care l-a cunoscut atât de bine. Sunt figuri construite pe un fundal de comportament ancestral, adică susținute de obiceiurile și credințele tradiționale. Ceea ce ne face să afirmăm în plus că Vicențiu Donose, în proza sa, a adus în literatură acest etos al Moldovei de Jos cu specificitatea sa.

Așadar romanele sale se desfășoară pe două coordonate inspiraționale distincte: romane istorice și cele de un realism în care notele insolite, de pierdere a realității, cu mutarea ei pe un teritoriu al unei cazuistici ilogice îi conferă epitetul de magic. Reticența auctorială este binevenită: Vicențiu Donose oferă libertatea personajelor sale spre a se defini și diferenția în contextul unei istorii de cele mai multe ori pline de vicisitudini.

Romanele istorice ne poartă îndeobște în perioada medievală, dar nu numai, ci și în ultima conflagrație mondială. În aparițiile editoriale *Cetatea*, 1972, *Vremea lupilor*, 1980, *Lăpușneanu și Patrupăcate*, 1984, nu timpul care curge contează, ci atitudinea în fața destinului, care este una mai puțin antică și presupune un angajament de tipul: „a-ți lua destinul în mâini”, implicând astfel ideea de a și-l construi. În fond, un roman istoric poate fi lecturat într-o dublă cheie, de unde o posibilă latură subversivă în interpretarea textului, ținând seama de momentul politic din România la data când a fost scris. Personaje din aceste romane precum: Lăpușneanu, Gheorghe Stejar, Patrupăcate, boierul Dragoslav, sau boierul Cristea, Iulian etc. sunt bine fixate în memoria cititorului, reprezentând distanțări

voite de cronică și vin cu un surplus de înțelegere a lor. În parametrii epocii, unde fiecare boier știe că după ușă se ascunde un gâde cu satârul în mână, întâlnim oameni care trăiesc sub ofensiva istoriei, „nu sunt vremile supt cârma omului, ci bietul om supt vremei”, în acest context Vicențiu Donose propune o iluminare etică. Tot un roman istoric poate fi considerat și *Limpedele chip al dimineții*, 1986, a cărui acțiune se desfășoară în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Atitudinea defensivă aduce ființa umană

pe o baricadă mai solidă împotriva morții, conștiința propriei opțiuni ne duce la mereu citatul: „un om poate fi distrus, dar niciodată învins”. Căci ce poate însemna altceva moartea unui personaj ca Medicinistul? Acesta are revelația ultimei clipe: „-Ce limpede este chipul acestei dimineți! Ce limpede! Ce limpede! Și izbucni către cei din preajma casei lui Ion Gavrilă, să ajungă mai repede la ei. Dar se prăbuși ... secerat de o rafală, trasă aiurea de vreun neamț speriat de tot ce se întâmpla. Peste puți timp păsările începură să cânte din nou. Pentru că păsările nu știau ce înseamnă război.” Dacă nu ai avut parte de o moarte mioritică, integratoare până la extincție, atunci ai parte în ultima clipă de cunoașterea unui adevăr pe care

l-ai căutat toată viața, ceea ce pare mult mai tonic pentru ființa umană.

La rândul lor, celelalte cărți ale lui Vicențiu Donose ar constitui cel de-al doilea aspect al prozei sale. Realismul magic așa cum îl descoperim în proza sa este dat fie de manifestarea insolită la nivelul unor personaje, care se abat de la regula general acceptată și urmează să se manifeste, fie sub un factor extern natural, fie provocat de o criză, ori ascultând atemporal de unele cutume, care poate odinioară erau norme, dar mult mai târziu au devenit de domeniul straniului. Debutul său editorial din 1970, cu un volum cuprinzând patru nuvele ample și intitulat *Vara cu tei nebuni* a stat sub această pecete. O proză promițătoare pentru acele vremuri, în care realismul, de data aceasta cu inserții voiculesciene, cu o natură participativă la viața intimă a personajelor, combinat cu o atentă desfășurare a trăirilor intime atipice îl invită pe cititor într-o lume rurală ce acceptă nu fără o minimă opoziție, măcar instinctuală, forța indestructibilă a istoriei. În nuvela care dă titlul culegerii, vedem cum efectele nemiloase ale războiului se resimt la fel de acut și într-o comunitate cu toți bărbații plecați pe front. Ina Matei, soldatul întors din război, schilodit, poposește în acest sat plin numai de femei singure, suportă asaltul lor cu stoicism grăbindu-i astfel sfârșitul. Parfumul teilor le aduce într-o stare de paroxism cu greu evitând crima. *Insula cu amintiri de acasă*, 1978, o antologie de povestiri, întregeste puterea autorului de a construi pe spații mici încărcături

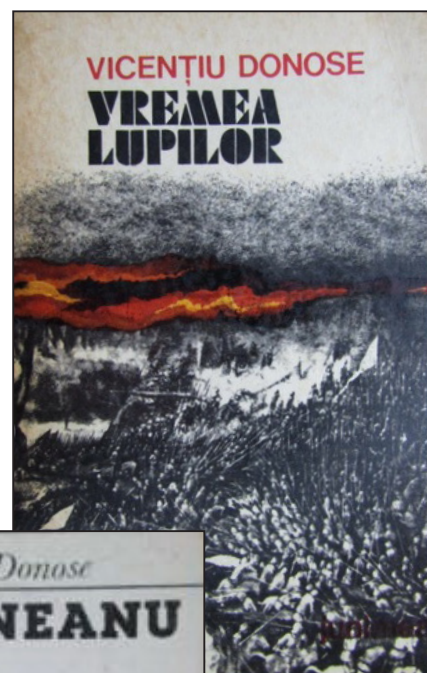
emoționale de durată în arealul sentimental al cititorului.

Pe când romanul *Gura lumii*, din 1982, combină suspansul romanului polițist cu viața unui cătun ce stă sub spectrul foametei. Este un realism pictat în tușe păstoase, cu personaje emblematice prin reprezentarea statutului lor etc. Avem în față o lume tulbure, întunecată, derutată, de la sfârșitul anilor '40, și începutul altelea care se intuiește a fi plină de incertitudini. În localitatea respectivă, a fost aruncată din tren o geantă plină cu bani, fapt ce pune pe jar comunitatea. Un bun pretext pentru desfășurarea întregii acțiuni, ca lectura să meargă la o intensitate înaltă. De-a lungul romanului, peste sat apasă o atmosferă ireală, o tensiune cu urmări dintre cele mai neașteptate: „*Sub un cer fără un pic de nor cu luna mâncată pe jumătate de vârcolaci, satul doarme adânc. Nici măcar câinii, lihniți de foame, nu mai scheaună prin somn. Cățelul pământului doarme sub talpa fiecărei case, așteptând o vreme mai bună, să-și scâncească, din adâncuri, chemările. Numai calul lui Ioachim, departe, ca o nălucă întunecată, caută, parcă de-o veșnicie, iarbă cu care să se sature odată și odată. A adormit până și ultimul broscoi supraviețuitor în bulboane. Singurul care mai mișcă este calul, iar stăpânul lui, cu siguranță, stă la pândă, să vadă dacă nu încearcă cineva să i-l fure sau să i-l mănânce, dintr-o îmbucătură, ca într-un apocalips...*”

Liniște de început de lume, când abia apele trăiau înfiorarea găngăniilor mute ... “Când procurorul ajunge în localitate, toți cred că a venit să investigheze o crimă, dar caută și el aceeași geantă. Plutonierul Burtosu, procurorul Avanpostu, Lisandru, Grigore, Săgeată, Zbârciog (a se vedea și numele personajelor, niște porecle de atmosferă exotică, decât să caracterizeze) alcătuiesc o faună dezorientată (deși capabilă de un monolog interior), cu un limbaj frust, atavică, a cărei singură menire parcă ar fi să facă jocul cuiva. Este și aici un joc ascuns, care face din *Gura lumii* unul dintre cele mai izbutite romane asupra vieții rurale din acest colț de lume.

Justițiar din alte lumi, 1998, arată disponibilitatea lui Vicențiu Donose pentru fantezie, unde „un corb sosit dintr-o gaură neagră a Universului știe limba tuturor păsărilor”, umorul subtil secondează întâmplări parabolă din această lume a necuvântătoarelor care se dovedesc a cuvânta chiar mai bine decât semenii noștri.

Prozatorul Vicențiu Donose s-a bucurat de atenția critică a unor nume de prestigiu din peisajul revuistic ieșean al momentului ca: Ioan Holban, Val Condurache, Gheorghe Drăgan, N. Barbu, Virgil Cuțitaru, Z. Sângeorzan și alții, cronici apărute în „România literară”, „Luceafărul”, „Iașul literar”, „Cronica”, „Ateneu”, „Tribuna” etc.

ION TODOR

O BIOGRAFIE SENTIMENTALĂ. HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU – 145 DE ANI DE LA NAȘTERE

Născută la 8 decembrie 1876 în Moldova, la Ivești, dintr-o mamă profesoară (Zoe Ștefănescu) și un ofițer (Dimitrie Bengescu), Hortensia are parte de o educație aleasă: „*Mama mea era cea mai blândă făptură; ea cu răbdare m-a învățat slovele, apoi cititul în limba noastră scumpă, cât și în limba franceză*” iar „*tatăl meu deși mult ocupat, găsea totuși timp pentru a-mi vorbi de scriitorii și poeții români și francezi pe care îi cunoștea, încurajând aplicarea mea spre compoziția literară*” (1,10).

Timidă și sfioasă, crescută într-o izolare de familie burgheză, își construiește un statut meditativ-contemplativ, predispus la introspecție și singurătate: „*sta mult singurică pe un scăunăș și învăța și se juca cum putea singură*” (1,11). Studiază la „Institutul de domnișoare Bolintineanu” din București, al Mariei Anghelescu, o mătușă a scriitoarei, unde învață temeinic germana și franceza. Ulterior, va învăța, singură, italiana. La absolvire dorește să facă studii universitare la București sau Paris, dar părinții, în special mama bolnavă de inimă, nu vor s-o vadă departe de casă. Într-un gest de frondă față de familie se căsătorește la 20 de ani: „*adoram învățătura și, lipsită de ea, m-am simțit mahnită și am acceptat prima ocazie de revanșă, căsătoria*” (1,15). Tatăl, devenit general, acceptă cu oarecare ezitare căsătoria cu magistratul Nicolae Papadopol, mai în vârstă decât ea.

Stabiliți la Turnu Măgurele mai întâi, urmează un șir lung de mutări, la Buzău, Focșani și Constanța, din cauza obligațiilor de serviciu ale soțului, timp în care dă naștere la cinci copii.

Căsătoria anostă și viața sufocantă de provincie (*Viața mea e cu totul pe de alături de aceea a unui cerc intelectual către care tindeam din tot din tot sufletul*) (4,63) o determină să se confeseze în lungi scrisori sentimentale către prietena sa, Constanța Marino-Moscu, colaboratoare la „Viața românească”, care își dă seama de posibilitățile sale literare și o îndeamnă să scrie: „*Prietena mea devine amenințătoare...vrea să ia inițiativa, de nu mă hotărâsc să scriu, să-mi publice scrisorile*” (3, 44).

A debutat târziu, în jurul vârstei de 40 de ani, „*când cel mai mic copil al meu, respectiv al cincilea, a împlinit șapte ani*” (4, 63). Soțul, „*nici rău, nici nedrept*”, detesta preocupările literare ale soției preferând o existență liniștită, burgheză: „*La noi în casă ne reuneam în familie, se vorbea, se juca loton, așa ne petreceam timpul, dar să citești cărți, he!*” (4, 64). Din această cauză e nevoită să se închidă în sine, să ducă o viață dublă. Într-o scrisoare către Ibrăileanu spune: „*Eu am un scut pe care de mic copil mi l-am făcut și îl port oriunde mă duc; e impalpabil dar foarte rezistent, mă închid în el ca într-o fortăreață, și prea puțini sunt cei pentru care îl dezbrac*” (4, 65).

După două articole publicate anterior în revista bucureșteană de limbă franceză „La politique”, debutează, prijinită fiind și de Ibrăileanu și Topârceanu, în „Viața

românească” cu o proză poetică intitulată „Viziune”, urmată de alte proze de mare sensibilitate lirică și de exaltare a fiziologicului feminin. Dezinhibată, autoarea își descrie propriile trăiri: „*Când ai ajuns pe nisip lângă ultima transparență a apei, pui piciorul încet și îl tragi înapoi. E rece!. Și abia te-a dezmiertat. Mai încerci - și nu poți... tremuri toată. E în fiorul acesta voluptuos. Și reînțepi, fiindcă e și durere și deliciu...*” (4, 92).

Încă de la început, Ibrăileanu remarcă „*această lirică feminină îndrăzneată*” în care lirismul feminin se îmbină cu spiritul analitic adăugând mai apoi: „*Opera d-nei Hortensia Papadat – Bengescu este un repertoriu de senzații fine variate, nuanțate, greu de prins fără o mare putere și deprindere de introspecție și greu de redat fără o sigură invenție verbală*”.

Orientarea spre romanul de creație epică obiectivă se datorează în mare măsură lui Eugen Lovinescu, șef de cenaclu, conducător de revistă și critic literar cu mare influență în viața literară a epocii, care o invită în 1919 la Sburătorul.

Cenaclul „Sburătorul”, condus de Eugen Lovinescu, a funcționat fără întrerupere între anii 1919 – 1943, chiar dacă revista cu același nume n-a acoperit prin apariție tot acest timp, ea editându-se doar între 1919–1922 și 1926–1927. Se promova aici o literatură deschisă modernismului, ce propunea formule estetice noi: sincronismul, urbanismul, intelectualizarea poeziei și a prozei, cultivarea romanului obiectiv, analitic și obiectiv, în opoziție cu mișcările tradiționaliste evaluate spre ortodoxism și blagianism, ale revistei „Gândirea”, sau spre trăirism, ale grupării din jurul revistei „Criterion”. E. Lovinescu încuraja mult tinerii, astfel că prin cenaclul „Sburătorului” au trecut cei mai buni scriitori ai epocii: Rebreanu, Minulescu, Camil Petrescu, I. Barbu, M. Sebastian, Felix Aderca, Ilarie Voronca, Ion Pillat, Vl. Streinu, Perpessicius, S. Cioculescu, Călinescu etc.

Nu lipseau nici scriitoarele: 37 în 24 de ani: Ticu Archip, Sanda Movilă, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Sorana Gurian, H. Papadat Bengescu, Agatha Grigorescu-Bacovia, Cella Delavrancea, Agepsina Macri, Florica Musicescu, Gerda Barbilian, Natalia Negru, Margareta Miller-Verghi, Sorana Țopa, Otilia Ghibu, chiar și Maria Banuș etc.

Încurajată de Lovinescu, scrisul Hortensiei Papadat-Bengescu se va limpezi și îndrepta spre un realism obiectiv, îmbinat cu o analiză psihologică de mare finețe; autoarea „*nu rămâne numai în fața simplei exaltări*”, aceasta fiind dublată de un spirit analitic, cu „*eliminarea dulcegăriei, prin procedee rigurose științifice, ceea ce constituie o notă diferențială față de întreaga literatură feminină*” (Lovinescu, IV, p. 393).

De altfel Lovinescu era un promotor al scrisului feminin, marginalizat în epocă, căruia îi găsea niște coordonate ce lipseau din scrisul bărbaților: instinctualitatea, senzualitatea, sentimentalismul, pudoarea, lirismul, fragilitatea și misterul

feminin.

Susținea, de asemenea că „arta nu cunoaște sex, vârstă, regiune și chiar, în ultima analiză, naționalitate”. Aceste idei veneau în contradicție cu (2, p. 11) afirmațiile lui Pompiliu Constantinescu care afirma că femeilor „Le lipsește apetența pentru ideile generale” (2,9) și că „arta, privită ca o problematică de cunoaștere este o perspectivă a inteligenței bărbătești”.

Eliberată din chinga prejudecăților, H. Papadat Bengescu traversează o freneză a creației, dovedită de șirul lung de scrieri apărute într-o perioadă atât de scurtă de timp. Numărul romanelor publicate acum este de-a dreptul impresionant: „Femeia în fața oglinzii” (1921), „Fecioarele despletite” (1922), „Balaurul” (1923), „Romanță provincială” (1925), „Desenuri tragice” (1927), „Concert de muzică de Bach” (1927).

Elogiile sunt din ce în ce mai mari, fiind considerată „marea europeană” a scrisului românesc, fiind pusă alături de Virginia Woolf, K. Mansfield, Marcel Proust, etc.

Chiar dacă îi reproșează unele nereușite, în special la nivelul limbajului, Călinescu o apreciază fiindcă „pune pe hârtie tot ce-i trece prin cap și mai ales prin simțuri. Însă capul acestei femei este inteligent, iar simțurile rafinate”. Extaziat de romanele sale, în special de ciclul „Hallipa”, Lovinescu va nota în „Istoria literaturii române contemporane”: „Nimeni n-a proiectat în literatura noastră o lumină mai orbitoare asupra sufletului feminin ca această scriitoare, sub a cărei privire bătaia inimii se descompune ca mecanismul unui ceasornic în jocul liber al roților” (2, vol. IV, pp. 331-332). Este pentru prima dată când „trupul sufletesc” și „trupul de carne” sunt privite din interior, de o femeie și nu din exterior, de un bărbat, care nu poate oferi decât o imagine aproximativă și masculină a feminității.

H. Papadat-Bengescu va explora atât trupescul frumos, cât și pe cel decrepit și măcinat de boală al femeii, dar foarte rar pe cel al bărbatului, fiindcă la bărbați faci înconjurul faptelor și faptele sunt rareori prea interesante, pe când femeia are o rezervă bogată de material sufletesc în căutarea căreia poți pleca într-o aventuroasă cercetare, plină de surprize (4, 91).

Temele romanelor sale: boala, ereditatea, eliberarea „trupului sufletesc” al femeii sunt legate de însăși existența sa. Camil Baltazar, prieten apropiat al autoarei, va afirma chiar că „toate bolile descrise în romanele ei le-a încercat cu propria ființă” (3, 78). Gustul pentru patologic se resimte cel mai mult în „Concert de muzică de Bach”, unde aproape toate personajele sunt bolnave: Lenora are cancer, Drăgănescu e cardiac, Maxențiu – ftizie, Ana – ulcer, Aneta Pascu – schizofrenie, Sia – debilitate mintală, etc.

Acestor teme cu iz morbid li se mai adaugă cele ale dragostei erotice, a familiei, a dorinței de emancipare a femeii, a parvenitismului și snobismului, configurând o imagine obiectivă și analitică a societății urbane a timpului său. Liviu Rebreanu apreciază modalitatea narativă modernă de abordare a temelor: „La domnia sa, lumea și viața stau pe loc, pe când scriitorul își schimbă neîncetat unghiul de observație” („Amalgam”, p. 284).

Considerată, alături de Camil Petrescu, creatoarea romanului românesc modern, H. Papadat-Bengescu născocesc personajele-reflectorii, care vin în sprijinul unei mai profunde prezentări a personajelor operei prin alternanță cu descrierea făcută de autoare.

Cu toate acestea, romanele H. Papadat-Bengescu sunt dificil de citit fiindcă includ prea puțină narațiune în raport cu descrierile și analizele exagerat de extinse. Nu sunt scutite, de asemenea, „uneori de un limbaj neadecvat, din care nu lipsesc greșelile de exprimare, barbarismele și cacofoniile.”

În prima fază a creației se simte un oarecare subiectivism, deoarece autoarea împrumută tuturor personajelor propria-

identitate psihologică dornică să-și cunoască posibilitățile de imaginație și simțire, să-și reprezinte tot ceea ce „trupul sufletesc” ascunde. Este etapa în care psihologicul este înfipț în narcisism dar mai ales în fiziologic: „Închipuiește-ți două babe încrețite, scofâlcite, două ruine... una ședea ca o mucenică jos pe nisip la apa mică, cu brațele în cruce pe piept, într-un gest cobitor; cealaltă, mai voinică, cu mâinile încrețite lua apă în pumni și o pune pe spate. Să cari pe acea ruină, cu nemernicia pumnului tremurător, apa mării ca să speli bătrânețea!” (4, 94).

Desprinderea de subiectivism și narcisism este bine relevată în ultima pagină a volumului „Femeia în fața oglinzii”, când Manuelei îi cade oglinda de pe genunchi și se sparge: „Atunci femeia fără de oglindă, cu o privire stângace, nouă, păienjenită, se uită împrejur”. Uluită pentru moment, caută cu ochii sprijin și găsește fereastra prin care privește afară. Motivele oglinzii, (ca realitate ce te reflectă pe tine însuși și ale oglinzii, ca realitate exterioară, obiectivă) sunt inteligent alese de autoare pentru a marca o rupere de ceva vechi și ivirea la orizont a unui nou început.

Fotografiile Hortensiei Papadat-Bengescu evocă un anumit tip de frumusețe, care făcea furori în epocă, dar care azi nu se mai poartă.

Publicistul M. Dumitrescu, care o cunoscuse prin 1920 când locuia la Focșani, o descrie astfel: „Era o persoană distinsă, de remarcabilă distincție, de statură înaltă, părul bălai îi împodobează chipul de femeie puțin obișnuită”. Descrierile pe care i le fac contemporanii sunt contradictorii, mergând de la adulația lui Felix Aderca, asemuind-o cu o plantă zveltă și aurie... „o ființă grăitoare, vorbind adeseori după o partitură de mister, apropiindu-se și depărtându-se de oameni după legi trainice îmbinate și căroră se supune”. (5, 14). În concluzie, afirmă poetul: „Doamna H. Papadat-Bengescu poate da lecții de autoperfecționare generației noastre”. (5, 14).

Un portret complet îi face în 1937 Ioana Postelnicu, tânără ardeleană intrată de curând în cenaclul „Sburătorului” și, mai târziu, după H. Papadat-Bengescu, și în grațiile lui Lovinescu, sensibil la sexul feminin: „Înaltă, îmbrăcată în negru, purtând o vulpe argintie și o pălărie de fetru neagră, trasă pe o sprânceană. De sub borurile ei fluturau răsleț șuvițe crețe castanii, înspicate de fire albe. Avea un nas acvilin, osos, aproape bărbătesc, deasupra unei guri care zâmbea neconținut. Un zâmbet amabil... Avea ochii verzi, deasupra unei guri care zâmbea neconținut. Un zâmbet amabil... Avea ochii verzi, cu pleoape mari, adâncite, cu gene tremurătoare. Vorbea cu ei și cu buzele, fugindu-i privirea de la dreapta la stânga. Extrem de amabilă, extrem de inaccesibilă, vorbirea ei cu tine era o grație binevoitoare, de regină generoasă” (5,15). H. Papadat-Bengescu avea o timiditate nativă, compensată prin îmbrăcămintea și aroganța afișate în fața femeilor. Se spune că era rece, distantă și vorbea afectat. Aceeași Ioana Postelnicu va spune mai târziu: „Vorbea din vârful limbii, parcă în cimilituri. Și după fiecare propoziție, gângurea, râdea...” (5, 15).

Multe dintre femeile care participau la ședințele cenaclului o invidiau pentru laudele pe care i le aducea Lovinescu, atribuindu-i și o legătură intimă pe care ar avea-o cu marele critic.

Scriitoarea Henriette Yvonne Stahl afirmă că Titi Ecaterina Bălăcioiu, soția lui Lovinescu, nu mai participa la ședințele „Sburătorului” tocmai din acest motiv. În timp ce femeile prezente stăteau pe scaunele sau pe divanurile laterale, „Mă enerva H. Papadat-Bengescu, care apărea ca o matroană, se instala în față și cu privirea zâmbitoare, studiată și falsă, încerca să stăpânească auditoriul și pe Eugen Lovinescu”. Poetului Luca Dumitrescu îi apare ca „o femeie înaltă, solidă, îmbrăcată țițător pentru vârsta ei, purtând pălării imense, demodate”.

Aceeași indiferență o are și tânărul Marin Preda care o întâlnește pe când aceasta avea 67 de ani: „*Figura ei îmbătrânită și obosită nu îl impresiona pe scriitorul în vârstă pe atunci de 20 de ani și în niciun caz nu-i aducea aminte de femeia pe care o descriese G. Călinescu în „Istoria literaturii”, gândul său condus mai ales de pulsunile tinereții, fiind, bineînțeles, în altă parte*” (5,14). Prezentată de Lovinescu drept cea mai mare scriitoare română, gândurile lui Preda spun cu totul altceva: „*O fi ea cea mai mare scriitoare română, am gândit eu, dar dacă nu mă mai pot îndrăgosti de ea și ea de mine, ce folos? Aveam douăzeci de ani, cum puteam gândi altfel?. Nu mă interesează persoana dumitale, i-am spus eu în gând bătrânei din fața mea și mi-am întors privirea spre critic* (5, 15). Trecuse de mult vremea când (în 1920) trimitea prietenilor fotografii cu dedicație, printre care și lui Ibrăileanu, fotografie pe care acesta și-o atârname în birou, admirând-o uneori „*cu o nevinovată încântare*”.

În ciuda unor „*atât de violente prejudecăți și sficiuni obraznice*” (Felix Aderca) pe care le aveau despre marea scriitoare, cu siguranță ea avea o anumită carismă și putere de seducție asupra multora dintre bărbați. Edificatoare în acest sens este intenția lui I. Barbu de a avea o legătură amoroasă cu ea, dedicându-i poezia „*În ceață*”, pe care i-o trimite alături de un buchet de flori. La declarațiile de dragoste făcute de acesta în timpul unei plimbări ale amândurora prin Cișmigiu, ea îi răspunde: „*Barbule, ne-ar trebui o insulă singuratică să ne putem iubi*”. Refuzat, acesta îi răspunde ironic, după cum consemna Gerda Barbilian în volumul dedicat soțului ale cărui derapaje le cunoștea prea bine: „*Mă vezi pe mine pe o insulă singuratică și îndepărtată cu o singură femeie?*”.

În ceea ce privește relația dintre Lovinescu și H. Papadat-Bengescu, lucrurile nu sunt pe deplin lămurite. Să fi fost o tandră „*amitié amoureuse*” cum a fost între C. Noica și Sanda Stolojan ori între E. Cioran și Friedgard Thoma, cauzată de acea „*vară indiană*” (*the Indian Summer of the heart*/vara indiană a inimii) pe care o trăiesc adeseori bărbații mai în vârstă?. Să fi fost ceva mai mult? Cert este că Lovinescu a purtat o lungă corespondență cu cea pe care fiica sa, Monica Lovinescu, o considera „*stăpână pe inima și mintea tatei din anii ,20 și ceva*”, criticul folosind apelative ca „*scumpă prietenă*”, „*doamnă scumpă și prietenă*” etc. Lovinescu îi scria aproape zilnic, iar întârzierea răspunsurilor îi provoca nu numai indignare ci adevărate crize de gelozie: „*Te-am rugat să mi-o comunicî (adresa); mă lași fără răspuns o săptămână, și azi omiți să-mi dai adresa*”.

Posibila relație dintre cei doi era subiect de bârfă nu numai între femei ci și între bărbați. Criticul literar Paul Zarifopol îi reproșa lui Lovinescu admirația pe care acesta o manifesta nu numai pentru scrisul ei ci și pentru ea ca persoană: „*Sunt confuzii de acestea organice, nu știu cum să le zic. Ferească Dumnezeu pe orice bărbat*” (5, 13).

În nr. 13-14/ 1999 al „*României Literare*”, Mihai Pelin publică fragmente dintr-un Jurnal al lui Ion Caraion – contestat ulterior de acesta – în care notează că „*Ecaterina Lovinescu știa că soțul ei n-a curmat-o cu infidelitățile și primește, se bucură, se înfruptă din grațiile mai multor doamne*”. A existat desigur o vădită ostilitate din partea soției și a fiicei lui Lovinescu față de H. P. Bengescu, perpetuată pe tot timpul vieții lor. De altfel, atunci când Ileana Vrancea îi solicită Monicăi să publice împreună scrisorile rămase de la tatăl ei, îi răspunde categoric: „*Nici gând. Cum poate să-și închipuie (cineva) că aș fi în stare să comentez iubirile tatei, chiar dacă aparțin literaturii?*” (5, 13).

După moartea soțului, cea care divorțase de marele critic în 1934 și semna Ecaterina ex-Lovinescu va avea grijă de moștenirea literară a acestuia, îngrijindu-i cu mare atenție manuscrisele și volumul de Memorii.

În 8 martie 1955, într-o zi răcoroasă de primăvară, în Capela Cimitirului Belu din capitală, zăcea, între alte două sicrie, trupul neînsuflit al uneia dintre cele mai mari scriitoare ale literaturii române, așteptându-și prohodul de îngropăciune, care se va săvârși într-un semi-anonimat. Episodul este descris de N. Balotă în „*Caietul albastru*”. La slujba de înmormântare participă doar câțiva dintre membrii familiei și doi-trei vecini; dintre scriitori, doar N. Balotă, Sanda Movilă, E. Jelebeanu, Aurel Baranga, I. Negoïtescu și Ovidiu Constantinescu.

În jurul sicriului, doar câteva coroane, dintre care una, din partea Uniunii Scriitorilor.

Slujba prohodului este oficiată de „*trei preoți și un diac bine îmbrăcat și cu o voce, de altfel plăcută, de castrat. Unul din preoți are, în schimb, vocea răgușită și adâncă a unui Mefistofel bătrân și alcoolice*”.

Ultimele cuvinte ale lui Balotă sunt o puternică diatribă la adresa contemporanilor; „*Rușine generației sale, rușine nouă, rușine romancierilor, rușine lui Vianu, rușine lui Cioculescu, lui Streinu, lui Perpessiciu, lui Chinezu, tuturor criticilor și scriitorilor, rușine prietenilor ei de la „Sburătorul”, rușine literaturii române*”.

Anticipându-și parcă moartea și ingratitudea contemporanilor, Hortensia îi declara lui M. Sevastos în 1916: „*Când voi muri, aș vrea să mi se pună pe mormânt o lespede de marmură albă, pe care să fie scris numai atât: „O, ce frumos ar fi putut să fie!”*”

În ultimii ani de viață, Hortensia îndură un adevărat calvar existențial. Soțul îi orbise și avea nevoie de ajutorul ei atât ziua cât și noaptea. După moartea acestuia, se mută din casa din Cotroceni la fiica mai mică, Elena Stamatiade, într-un cartier mărginaș al Bucureștiului, „*cu dughene, cu șepci, haine vechi, mărunțișuri, lumânări și coșciuge*”. Femeia înaltă și frumoasă de altădată îmbătrânise, se cocărljase iar degetele îi înțepenisera din cauza reumatismului: „*Nu mai pot să scriu. Nici de văzut nu prea văd*”, îi mărturisește lui Ov. S. Crohmălniceanu. O umbră de orgoliu o încearcă din când în când: „*Nu vreau să fiu privită... Am fost o femeie frumoasă, refuz să ofer acum oamenilor spectacolul ravagiilor la care timpul a supus obrazul meu. Nu mai ies din casă. De altfel nici n-aș putea*”.

Buna ei prietenă Claudia Millian, care o vizitase în acei ani de decădere fizică și psihică, va nota: „*Hortensia Papadat-Bengescu e bolnavă. I s-au stricat resorturile gândirii și s-au ruginit minutarele aducerilor aminte. E un cesornic încremenit pe-o singură oră: ora morții*” (5, 15).

La rugămintele lui Crohmălniceanu, Traian Șelmaru, secretar al Uniunii scriitorilor la acea vreme, i se acordă o pensie de stat, care îi va fi de mare ajutor în anii de dinaintea morții.

Era prea târziu însă, recompensa venea după atâția ani de sărăcie, mizerie și boală.

Bibliografie:

- Ciobanu, Valeriu, *Hortensia Papadat-Bengescu*, E.P.L., București, 1965;
- Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, vol.VI, București, 1929;
- Vrancea, Ileana, *Eugen Lovinescu, critic literar*, E.P.L., București, 1965;
- Baltazar, Camil, *Contemporan cu ei. Amintiri și portrete*, E.P.L., București, 1962;
- Burța-Cernat, Bianca, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică*, Cartea Rom., 2011;
- Mischie, Dana, *H. P. Bengescu*, articol în „*Adevărul de weekend*”, 8 -10 februarie, 2019.

ARISTOTEL PILIPĂUȚEANU

ARC PESTE TIMP

Se spune că economicul este înaintea culturii, dar se uită că "la început a fost cuvântul", cuvântul învățături divine. Și azi e la fel...

Ștefan Epure

În albumul astfel intitulat și publicat la Editura „Magic Print” în 2021, Ștefan Epure a colecționat scripuri culturale din „primele două decenii ale mileniului al III-lea” în arealul oneștean. Sunt însemnări privitoare la istorii și tradiții, lansări de carte, debateri, sărbătoriri de scriitori, comemorări etc. Născut și crescut, împlinit și remarcat pe aceste plaiuri, Ștefan Epure are niște avantaje de invidiat: o excelentă cunoaștere a unei zone de mare frumusețe naturală și rezonanță istorică, prieteni și colegi cu vechime apreciabilă, măsurată în decenii, bucuria de a-și întâlni și după 70 de ani o învățătoare și o profesoară de altădată, norocul de a-l fi avut, ca elev de liceu, drept mentor pe poetul Constantin Th. Ciobanu, prețuirea unor oameni de nădejde alături de care împărtășește aspirații culturale comune. La rândul său, profesorul Ștefan Epure este mândru de elevii săi precum Gheorghe Matei, autorul unei monografii a comunei Căiuți ori poeta Ștefania Pușcalău. Oricâte reproșuri i s-ar aduce (excesul pasager de severitate didactică, încăpățânarea de a-și susține un punct de vedere în pofida evidențelor, luări de poziție ușor acide față de creațiile unor colegi de condei), nu i se pot contesta lui Ștefan Epure multiplele sale calități, în special cea mai importantă: o dragoste arzătoare pentru ținuturile natale, sublimată în admirația fascinată pentru voievodul Ștefan cel Mare. Resursa principală a unor înalte trăiri sufletești este dorința irepresibilă a profesorului de a prezenta valorile culturale trotușene din zona Căiuți – Negoiești. Aici și-a petrecut copilăria, ca fiu al unui ceferist, cantonierul barierei care proteja DN 11 la trecerea de cale ferată de lângă un celebru pod de piatră medieval, aici și-a petrecut cele mai rodnice veri și toamne, aici își va încheia, cât mai târziu cu putință, o viață frumoasă, jertfită pe un triplu altar: al familiei, al școlii și al culturii.

Personalității lui Ștefan cel Mare i-a dedicat nu numai studii, ceremonii aniversare, ci și vibrante poeme recitate public. Pentru Ștefan Epure, manifestările de la Podul de Piatră, ctitorie a marelui voievod, monument istoric de clasa A, aflat între Negoiești și Căiuți, manifestări anuale ca și cele de la Monumentul Eminescu din Onești, constituie nu numai o datorie de onoare, ci și una de suflet. Deși nu este sprijinit de autoritățile locale, admiratorul marelui domnitor visează neconținut la redarea în circuitul valoric și cultural a acestui monument prin: consolidarea malului drept al Trotușului, asfaltarea căilor de acces, o troiță, un bust al voievodului, o parcare, electricitate și apă potabilă. Temperament vulcanic, profesorul declară fără manajamente: „Primăria a răspuns că nu are bani și m-am adresat Consiliului Județean Bacău să aloce fonduri, inclusiv prin GAL (Grupul de Acțiune Locală)

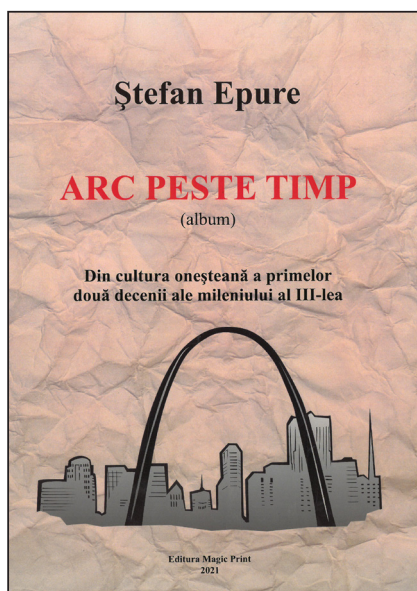
Valea Trotușului, gestionar de fonduri europene. Proiectul nu a fost acceptat, din rea voință sau poate din incapacitatea de a înțelege importanța unei astfel de moșteniri”. Și altădată, răzbit de opacitatea autorităților, Ștefan Epure își exhibă aproape nepermis indignarea: „De unde atâta nepăsare și răutate pentru cultură și pentru ce am moștenit de la Măria Sa Vodă Ștefan cel Mare și Sfânt?” Fără să vrem ne vine în minte un funest mareșal hitlerist, izbucnind mânios: „Când aud de cultură, îmi vine să scot mitraliera!”

Profesorul are dreptate. S-ar fi putut înfăptui măcar o parte din cele sugerate. Chiar trebuie ca un om care vrea să realizeze, prin sacrificii personale, ceva pentru comuna lui să stea pe la ușile unor sponsori ursuzi sau să apeleze la colecta publică? A rămas de pomină povestea cu capodopera lui Brâncuși, „Cumințenia pământului”!

O acțiune interesantă prin ineditul ei a organizat profesorul Ștefan Epure la 9 Mai 2016, zi cu triplă semnificație: proclamarea Independenței României (în 1877), Ziua Victoriei (în 1945) și a Europei. Grupuri de elevi, profesori și alți entuziaști de pe întreaga vale a Trotușului s-au întâlnit la Târgu Ocna, asistând la o ceremonie în care s-a evocat trecutul eroic al orașului (de profesorul Corneliu Stoica) și realizările contemporane (de primarul orașului, Ștefan Șilochi). Apoi s-a făcut o deplasare la Onești, la Sala de gimnastică „Nadia Comăneci” (încântare maximă), unde veteranul director Gheorghe Brașoveanu

a rememorat momente emoționante ale gimnasticii românești. Excursia a continuat cu vizitarea Complexului Muzeal de la Borzești, a monumentului eroului Gheorghe Donici, participant la ambele războaie mondiale (evocat de Corneliu Cristea în binecunoscutul său stil) și s-a încheiat triumfal la Podul de piatră ctitorit de Ștefan cel Mare. Preocupat de tot ceea ce înseamnă istorie a locurilor dragi, Ștefan Epure n-a ezitat să provoace o escală a participanților și la Conacul Roseteștilor din Căiuți, „ruinat în zilele noastre, parcă rușinat de rușinea autorităților locale”.

Alt eveniment demn de remarcat a fost lansarea cărții „Valea Trotușului, toponimie și istorie”, Editura Vasiliana, Iași 1998, în aceeași zi în trei locuri: Căiuți, Negoiești și Onești. Autorul, Ștefan Epure, l-a avut ca invitat special pe maestrul său (și al meu), prof. univ. dr. Ilie Dan, de la Universitatea „A. I. Cuza” din Iași, care a remarcat importanța cărții: „o monografie interdisciplinară, valoroasă prin cercetarea științifică, prin metodă și mai ales prin motto-ul: << Întru slava lui Ștefan cel Mare și Sfânt și urmașilor săi >>. Astăzi această carte este inclusă în mapele personalităților care ne vizitează orașul. În 2015 Ștefan Epure a lansat volumul „Înnobilare, Carte de

învățătură (după lectură!), Editura „Sfera” Bârlad. Poemele sunt adresate mai ales tineretului, derutat de avalanșa informațiilor, cele mai multe vulgare, distructive, de abolirea serviciului militar obligatoriu, de etichetarea fără discernământ a tuturor adulților drept „comuniști”.

Profesorul Ștefan Epure se preocupă și de lansarea cărților altor autori, evenimente la care este, de obicei, *vioara întâi*: Valentin Rădulescu, Gheorghe Bogza, Constanța Caităr, Ion Moraru-Cașin și alții. A contribuit la alcătuirea volumelor „Risipele senine. Antologia poezilor trotușeni”, coordonată de Valentin Rădulescu și comentată pe larg în „Amprenta de Onești”. În album este reprodus un fragment substanțial din comentariu, confirmând justetea opiniilor, fapt pentru care îi aduc mulțumiri autorului. Ștefan Epure a fost primul care a arătat carențele lucrării și necesitatea continuării ei în mai multe volume.

Manifestările culturale organizate de Ștefan Epure se bucură de prezența constantă a unor nume cunoscute: Maria Zugrăvescu (octogenara profesoară, mândră de elevul ei), Vilică Munteanu (fostul director al Direcției Arhivelor Statului, Filiala Bacău), Corneliu Cristea (apărător tenace al „Cultului Eroilor”), Corneliu Stoica (recunoscut drept cel mai competent cercetător privind istoria Văii Trotușului) și, nu în ultimul rând, Adina Mitroiu, o abilă moderatoare de dezbateri. Unele ceremonii sunt deschise de un sobor de preoți, cu înălțătoare slujbe, câteva oficiate chiar de părintele protopop Ioan Bârgăoanu și se încheie cu programe artistice, în care se remarcă formațiile de dans popular pregătite de coregraful Francisc Enășel.

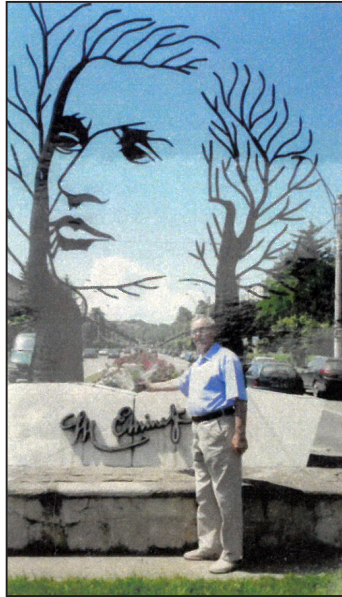
Intuind că puterea stă în unire, Ștefan Epure depune de câțiva ani eforturi pentru constituirea unui grup cultural. Prima etapă este existența Cenaclului „George Călinescu”, reunind autentice valori precum prof. dr. Emilia Boghiu, prof. dr. Gabriela Gîrmacea, poeta Cristina Iscru, dr. Adrian Boroș. Acest grup cultural, deși nu are deocamdată un sediu propriu, găsind înțelegere la Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”, Muzeul de Istorie, la Colegiul Național „Dimitrie Cantemir”, nu pierde niciun prilej de a-și îmbogăți activitatea. Ziua Culturii Naționale, Ziua Limbii Române, etc. Certifică importanța evenimentelor prezența unor oaspeți de marcă: regizorul Stelian Stativă, Dumitru Brăneanu (președintele Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România), renumitul rebusist Serghei Coloșenco, profesorul și criticul literar Petre Isachi, poezii Ioan Tudor Iovian, Alexandru Dumitru, Dan Sandu, publicistul Cornel Galben. În album sunt evocați Ion Susanu, primul învățător din Negoiești, care a îndrumat pașii lui Ștefan I. Epure, tatăl scriitorului și ai Mariei Zugrăvescu (profesoară a scriitorului), Ecaterina Ardeleanu, pictoriță, elevă a lui Nicolae Iorga la Universitatea Populară de vară de la Vălenii de Munte, regretatul Vasile Ungurașu. Au fost sărbătorii Constantin Th. Ciobanu – 80, Valentin Rădulescu – 80. Sunt comemorați poetul Gheorghe Izbășescu (cenaclul a fixat o placă specială pe zidul locuinței), Mihai Pauliuc, Daniela Caurea. Scriind despre sine Ștefan Epure i-a pus în lumină pe alții.

Răsfoind paginile impozantului album se observă că autorul și-a notat evenimente culturale mai importante, pe care le-a inițiat sau la care a participat într-un universal carnet.

În graba editării, prilejuită de împlinirea unei vârste rotunde, a lăsat multe consemnări în stare brută, nefasonată. Tot dintr-o grăbită editare, apar la finalul unor materiale însemnări de altă natură, uneori chiar în cuprinsul unui articol autonom. Dublarea informațiilor culturale cu evenimentele politice ale epocii, rest al unor concepții revoluate, nu mi se pare inspirată. Nici consemnarea fenomenelor meteorologice. În schimb, felul cum a fost întâmpinat Paștele într-un an de pandemie va rămâne o mărturie cutremurătoare. Căci această carte va ajunge în mâinile unor nepoți și strănepoți care s-ar putea să-și depășească înaintașul în ce privește gustul estetic ori talentul. Fie ca ei să judece drept, să aprecieze eforturile considerabile, realizările practice ale profesorului, rezultatele cercetărilor sale științifice, creațiile antologice ale poetului și mai puțin micile neglijențe de redactare.

Pe ansamblu, cartea justifică denumirea de „album”, fiind bogat și sugestiv ilustrată iar Editura „Magic Print” primește încă o dată o notă maximă pentru profesionalismul lucrătorilor ei. Albumul are drept corolar un „Cântec de prieten” dăruit de poetul Dan Sandu, „patriarhul de la Berzunți”, care, în neasemuitul său stil scrie: „Ștefan Epure – condeier de prestigiu și cavalier de vază la rotonda arturică a spiritului călinescian sub care ne depănăm, de ani buni, neobosit, curgerea neostoită a logosului fără pereche... Ca peste tot unde se întâmplă un asemenea fenomen cultural, este nevoie de un spirit de talia lui Ștefan Epure, hărăzit cu puterea de a-i aduna în juru-i pe toți cei de maximă credință închinători la o idee. Nu mă-ndoiesc, în trapul Pegas-ului său cam sireap și altoit din belșug cu ideea de zboruri celeste, pana domnului Profesor se crede și se vrea <<greul pământului / și ușorul vântului>> din of-ul

bunului samaritean identitar de Trotuș (toată Valea!) și de aceea, pe sub ea, se înglotesc cohorte-ntregi de slove bine strunite, pornite să inventeze noi frumuseți, iar din talentul său de incorigibil truver se prefiră numai singurătatea binecuvântării de prooroc athonit, odihnită statornic între prieteni și-n lumea neștiută”.

15 ianuarie 2019: profesorul Ștefan Epure depunând flori la statuia lui Mihai Eminescu din Onești, de lângă Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”. Statuia realizată de Eremia Grigorescu.

Târgu Ocna, Clubul Elevilor, august 2018: prof. Adina Mitroiu, moderatoarea întâlnirii, Serghei Coloșenco, care a prezentat cartea lui Ion Moraru, dar și revistele „Academia Bârlădeană” și „Viața noastră”, prof. Ștefan Epure și poetul Dan Sandu.

MARIAN ROTARU

CONSTANTIN CHIFANE DRĂGUȘANI

Dintre prietenii de care-mi amintesc, un loc aparte ocupă Constantin Chifane, marele călător, omul despre care s-a spus că este „românul cel mai umblat prin lume”, omul care l-a avut ca model de viață pe Marco Polo. Nu cred să fi întâlnit pe cineva mai profund umanist, mai optimist și mai interesat de varietatea Lumii. Considera că omul, dacă este om, merită prețuit, indiferent că este aborigen din Queensland, citadin din New York, negustor din Macao, ori văcar din Gran Chaco. A avut vocație de călător și nu de glob-trotter care fuge bezmetic prin lume ca să alunge plictiseala. A știut să privească minunățiile lumii lăsate de Dumnezeu și a avut harul să scrie despre ce a văzut, mesteșug deloc ușor. Oriunde a mers a purtat în suflet icoana României și cum nu există patriotism național fără patriotism local, nu a uitat că este fiu al Moldovei și al satului Drăgușani din județul Bacău. De aceea numele satului natal, pe care a vrut să-l facă știut în lume, l-a adăugat la numele de familie și așa, oriunde a fost, s-a prezentat ca fiind Constantin Chifane-Drăgușani.

Existența sa este dovada că momentul astral al vieții, dacă este să fie, vine oricând, la orice vârstă, chiar și atunci când, înmulțindu-se anii, nu mai sperii. Sociolog de profesie, Constantin Chifane a lucrat la serviciul personal al unui trust de construcții din București. Munca pe șantier a inspirat primul său volum, „Peisaje în mișcare”, publicat în 1985. Este o carte dedicată marilor construcții ale lumii. Când s-a pensionat, la scurtă vreme după Revoluție, avea planul de viitor făcut. În sezonul cald urma să locuiască în casa părintească de la Drăgușani, să cultive grădina, să crească păsări, să îngrijească via și pomii. Toamna, după ce va *răvăci* vinul, va prepara conservele de casă, va tăia găinile și le va pune la congelat, se va întoarce la București ca să ierneze în apartamentul din strada Liviu Rebreanu. De fapt, dacă nu socotim călătoriile, conferințele și orele petrecute la masa de scris, acesta a fost ritmul vieții lui Constantin Chifane-Drăgușani.

Într-o zi când încă nu se uscaseră cerneala pe decizia de pensionare, un prieten îi vinde un pont: UNESCO caută voluntari pentru programele sale. Desigur voluntarul nu-i salariat, dar primește cecuri de călătorie pentru deplasare, masă, cazare, diurnă și mai ales are ocazia să vadă lumea. Constantin Chifane n-a stat pe gânduri. S-a dus glonț la Comitetul Național Român pentru UNESCO și a depus o cerere. A trecut un test de cultură generală, a dovedit că stăpânește engleza și franceza și iată-l voluntar! În următorii ani va umbla pe toate continentele ca participant la programele culturale *Drumul Mătășii și Patrimoniul Mondial*, patronate de UNESCO. Doar în Antarctica nu a fost! „Nu am constituția fizică a unui sportiv, ca să ajung acolo”, îmi spunea.

În drumurile lui a întâlnit mizeria omenească! Era la Johannesburg, pe atunci capitala statului sudafrican Transvaal. Orașul a fost întemeiat de buri: așa se numesc coloniștii olandezi stabiliți în Africa de Sud din sec. XVII și care cu timpul s-au constituit într-o națiune aparte, cu o limbă proprie derivată din olandeză. Chifane vroia să viziteze o biserică

ctitorită de buri cu două secole în urmă. Biserica era așezată la limita dintre partea europeană a orașului, locuită de albi și partea africană. În partea europeană turistul era în siguranță, dar cu totul altfel stăteau lucrurile în cartierele de negri. Acolo fărădelegea era la ea acasă! Când a plecat de la hotel, Chifane a fost întrebat de recepționeră unde merge? I-a zis. „Este un loc periculos ca să mergeți singur. Să aveți în portmoneu cel puțin cinci dolari, dar nu cu mult mai mulți. Dacă aveți prea mulți se poate întâmpla să vă pară rău după bani. Dacă aveți mai puțini, riscați să vă pierdeți viața”, îl atenționează funcționara. În fine, Chifane ajunge la biserică și cum stătea cu capul pe spate privind la stucatura lăcașului, simpte că ceva

îl înțeapă prin bluză. Întoarce capul și dă nas în nas cu un negru care tocmai îl împungea în coaste cu un cuțit. „Five dollars Sir/ cinci dolari Sir”. Chifane îi dă portmoneul în care avea cinci dolari. Negrul ia banii, mulțumește și pleacă. O trăire diametral opusă a încercat Constantin Chifane la o mănăstire creștină din Munții Antiliban, aflată pe teritoriul Siriei, aproape de granița cu Înălțimile Golan, protectorat israelian. Călugării din mănăstire, ca și locuitorii a trei sate vecine, erau singurii din lume care la sfârșit de secol XX, foloseau limba aramaică, limba în care a vorbit Iisus Hristos. Starețul mănăstirii, om de aleasă

cultură, i-a citit lui Chifane poemul eminescian „Lucefărul”, tradus în aramaică. Chifane a trăit extazul sufletesc când acolo, în pragul Țării Sfante, pe pământul călcat de Patriarhii Vechiului Testament, a auzit cum sună versul lui Eminescu în graiul Mântuitorului! Impresionat a fost Chifane de splendorile Egiptului antic. La muzeul din Cairo a văzut tronul de aur al faraonilor care stăpâneau Orientul Mijlociu, mai înainte vreme ca Moise să primească Tabla Legilor pe Muntele Sinai! A fost curios și pentru lucrurile mărunte, omenești. Curiozitatea l-a împins în Paraguay să guste ceaiul din iarba mate. I-a plăcut așa de mult licoarea, că a adus acasă la București și iarbă mate și ustensilele care-i trebuiau ca să prepare ceaiul așa cum îl prepară *gauchos*, păstorii de vite seminomazi care hălăduiesc prin imensitatea Pampasului. „Ceaiul de mate are aroma nemărginirii, te face realmente să simți spațiul”, zicea Chifane.

Constantin Chifane -Drăgușani a scris cu îndârjire și cu talent. A reușit să publice 20 de cărți de călătorie. Iată câteva titluri: „Și eu am descoperit America”; „Taifunul Fotbal 2002 în Extremul Orient”; „La capătul Pământului”; „Printre sultani, califi și faraoni”; „Marco Polo, călător pe cinci continente”; „Sfidarea faraonilor”; „Cu Marco Polo pe Drumurile Mătășii de ieri și de azi”; „Am trăit (deja) un secol”. „Patrimoniul Mondial-moștenire pentru viitor”; „Scrisori către prietenul meu Marco Polo”; „Almanahul lui Marco Polo”; „Reportaje anacronice”, „Ultima soluție.... buna dispoziție”, „50 de metropole și metrourele lor”. Volumul „Taifunul Fotbal 2002 în Extremul Orient” conține note de călătorie în Coreea de Sud, Japonia, China, Taiwan, Hong Kong, Macao. La librăria *Casa Cărții* din Iași, lucrarea era plasată la standul *Sport*. Personalul nu cunoștea tema volumului al cărui titlu este înșelător, inspirat fiind de un campionat mondial de fotbal ținut în 2002 la Seul,

capitala Coreii de Sud. Le-am spus despre ce este vorba și au corectat pe loc situația.

Interculturalitatea și toleranța, informația interesantă și frumșea descrierilor, caracterizează literatura lui Chifane-Drăgușani. Iată bunăoară cum justifică una dintre lucrări: "Drumurile Mătășii ar fi rămas doar o superbă și sugestivă sintagmă dacă, dincolo de aceste cuvinte, nu am găsi în întreaga Epopee a civilizației și culturii Lumii Vechi, un Dialog permanent și peren, între oameni și popoare". Cum a putut Chifane, un biet pensionar, să publice 20 de cărți în România de azi, numai el a știut, dar ne putem imagina efortul său citind în ziarul *Adevărul*, comentariul Cristinei Modreanu: „...Omul despre care am scris este singur, nu din alegere, ci din nepăsarea altora: recent a publicat un volum despre Patrimoniul Mondial UNESCO și, cu toate încercările, nu a putut stârni suficient interes din partea Ministerului Culturii. Chiar și așa, ce reușește să facă această ființă, trebuie semnalat ca o sursă plină de speranță, într-o lume plină de blazare". Nu a putut publica și a rămas în manuscris volumul „Egiptul contemporan”. Nu a găsit sponsor pentru editarea cărții. A sperat să-l ajute prietenul lui, atașatul cultural de la ambasada Egiptului și care „pusese umărul” la apariția volumului „Printre sultani, califi și faraoni”, dar plecase din țară.

Constantin Chifane a înființat Fundația Culturală „Marco Polo”. Fondația și-a împlinit menirea, a generat acte de cultură. Prin fundație, a bătut țara în lung și în lat pentru a ține conferințe pe teme de cultură. “Ori că am avut în față trei oameni, ori că în sală erau o mie, la fel am vorbit!”, îmi spunea. Bineînțeles fundația a editat cărți de geografie și călătorii. Un exemplu este lucrarea lui Viniciu Gafița, „Albastra chemare a muntelui”, dedicată drumețiilor prin Carpați. O mare realizare a fundației a fost reeditarea lucrării „Averile Pământului. O geografie economică pentru oricine”, opera geografului german Julius Semionow. Prima ediție în limba română a cărții datează din 1938. În fine, de ar avea o țară oricât de multe bogății, și oricât de favorabilă i-ar fi poziția geografică, nu va ajunge niciodată nicăieri dacă poporului îi lipsesc destoinicia și cultura. „Cel mai mare bun economic este omul”, scria dr. Julius Semionow în prefață. Volumul cuprinde istoria anecdotică a câtorva dintre reperele economice ale Terrei: cauciucul, bumbacul, petrolul, tutunul, cafeaua, chiar și opiu! În Imperiul Indiei din anii interbelici, fumatul opiumului era legal în localuri anume autorizate. Se fabricau pastile cu opiu și chiar pastile cu conținut redus de opiu, pe care muncitorii din fabrici le dădeau dimineața copiilor ca să doarmă liniștiți cât erau ele la serviciu. În India se consumă opiu de multe milenii. Asta nu i-a împiedicat pe indieni să producă o știință, o filosofie și o literatură uriașe, încă din vremurile străvechi, iar azi India să fie cea mai mare putere în industria softurilor de computer!

În „Averile Pământului” ediția a II-a, Chifane a înserat la locul potrivit pagini despre satul natal, despre mama sa, despre viața în gospodăria de la Drăgușani, unde vara muncea grădina și via rămasă de la părinți. Financiar a suportat greu reeditarea cărții lui Semionow. A trebuit să renunțe la multe. Dar ce conta asta pentru un om cu inima mare, care cu drag și fără să ceară bani, oferea cărți oricui! *Iar* cei care cumpărau, plăteau pe cărțile sale prețuri modice. Autorul parcă își cerea scuze de la cititor, că trebuie să recupereze banii de editare, tipărire și difuzare!

În 2005, lumea comemora un secol de la trecerea în Pantheon a romancierului Jules Verne. Ca omagiu adus scriitorului francez, Constantin Chifane-Drăgușani publica lucrarea „Ocolul Pământului în 800 de zile”, care parafrazează

voit titlul romanului Jules Verne „Ocolul Pământului în 80 de zile”. Constantin Chifane a avut amabilitatea să răspundă invitației mele și, pe 2 decembrie 2005, la Casa de Cultură „George Tutoveanu” din Bârlad, a lansat această carte! Manifestarea a fost sponsorizată de S.C. OCPET S.R.L, iar regretatul doctor Aurel Ionescu Moșet l-a găzduit pe Chifane peste noapte. Am avut atunci bucuria să văd o sală plină, printre care mulți liceeni aduși de profesorii lor și care s-au dovedit foarte interesați de subiect. Am putut să văd încă o dată generozitatea autorului, care a organizat ad-hoc pentru elevii prezenți un concurs gen „Cine știe, câștigă”. Au câștigat toți participanții câte o carte cu autograful lui Constantin Chifane-Drăgușani! Autorul a povestit ore întregi despre cărările bătute. A fascinat auditoriul, iar la rândul său, a fost entuziasmat de audiență! A dorit să mai facem la Bârlad o acțiune similară. Din păcate nu a mai fost posibil.

Pe 8 ianuarie 2012, doamna profesor Oltea Rășcanu-Gramaticu lansa la Biblioteca „Stroe S. Belloescu” volumul de călătorie „Cavalcada destinului”. L-am întâlnit la bibliotecă pe domnul profesor Vasile Cârcoț, fostul meu dascăl în ale geografiei. Domnia sa, constant sprijinitor al actelor de cultură, prezentase cărțile lansate la Bârlad de Constantin Chifane-Drăgușani și Teodor Gheorghe Negoită. M-a întrebat domnul profesor ce mai face Constantin Chifane. A trebuit să-i spun că plecase la cele veșnice! La fiecare ajun de An Nou, telefonam familiei Chifane pentru convenitele urări. De fiecare dată, o auzeam pe doamna Olga Chifane strigând: „Costică, este domnul Rotaru de la Bârlad!”. Am sunat și pe 31 decembrie 2011. Doamna Olga nu și-a mai chemat soțul și atunci, o întrebând-o de domnul Chifane, mi-a răspuns: „Costică a plecat”. „Unde?”, am întrebat mirat că tocmai de sărbători plecase în cine știe ce voiaj! „Costică a murit”, vine iarăși răspunsul... În septembrie 2011, Olga și Constantin Chifane au plecat să facă un sejur pe Coasta Dalmației. În drum spre Dalmația, au ajuns în Muntenegru. Erau în munți și la un moment dat, Constantin Chifane a remarcat un peisaj. Ochiul său de scriitor de literatură de călătorie era interesat să adune impresii. Așa că a oprit mașina și, ca să vadă mai bine panorama, a coborât spre vale, pe un grohotiș. Pietrele i-au lunecat sub picioare, a căzut și s-a lovit la cap. A fost dus la spitalul din Podorița, capitala Muntenegrului. Orașul este mare cât Tecuciul și cu dotarea medicală pe măsură! Dacă era dus cu avionul la Belgrad sau la București, scăpa cu viață și încă total refăcut, au zis medicii români. Doamna Olga Chifane nu a avut bani pentru o cursă specială de avion, și nimeni din țară nu a vrut să-i ajute. După o săptămână, Constantin Chifane-Drăgușani s-a stins pe patul de spital din Podorița, cu soția la căpătâi, vechindu-l neputincioasă. A rămas în manuscris ultima sa carte, „Prietenii lui Marco Polo”, pe care după vacanța în Dalmația vroia să o publice. Aveam de la autor promisiunea unui exemplar...

Autoritățile care gestionează cultura nu au spus niciun cuvânt de regret pentru Constantin Chifane-Drăgușani, plecat în Marea Călătorie! Cum era de așteptat, mute au rămas și televiziunile. Când un manelist face guturai, dau știrea o săptămână, de cinci ori pe zi! La vremea respectivă, doar un articol din săptămânalul „Informatorul Moldovei” a cinstit memoria lui Constantin Chifane-Drăgușani. La Bârlad au rămas, ca mărturie pentru viitorime, un poster care anunța lansarea cărții „Ocolul Pământului în 800 de zile”, aflat acum în colecția de afișe a Muzeului „Vasile Pârvan” și un exemplar din carte, cu autograful autorului, intrat în patrimoniul bibliotecii Casei de Cultură „George Tutoveanu”.

ÎNTREZĂRIRI – 10

Medicul-poet Vasile Voiculescu s-a născut la 13 octombrie 1884, în localitatea Pârscov, județul Buzău. O parte din viața a petrecut-o la Bârlad: din iunie 1917 este medic șef al Spitalului nr. 472. În Bârlad îi cunoaște pe Al. Vlahuță, G. Tutoveanu, Victor Ion Popa, Tudor Pamfile ș. a., participă la ședințele *Academiei bârlădene*, îi apare cel de-al doilea volum de versuri, *Din Țara Zimbrului* (1918). În octombrie 1918 părăsește orașul.

În 1939 îi apare al șaptelea volum de poezii, *Întrezăriri*, la Editura Fundațiilor.

După foarte mulți ani, un alt pârscovean, care s-a aplecat cu multă acribie asupra vieții și operei lui Vasile Voiculescu, scoate la Pârscov revista „Întrezăriri”, împrumutând titlul de la consăteanul său. Asta se întâmplă în anul 2002. E o revistă “sătească de știință și cultură”, la care este implicată și Primăria din localitate. Este vorba de Gheorghe (Gigi) Postelnicu, fost dascăl de limbă românească, autor de romane, povestiri, eseuri, critică literară, dicționare, un autorizat monografist voiculescian. Revista se tipărește... la Bârlad, de la numărul 1! Și eu mă număr printre colaboratorii – cititori, dar și Eliza Artene și Iorgu Gălățeanu.

Prietenul nostru, Gheorghe Postelnicu, împreună cu soția, Elisabeta Postelnicu, s-au înconjurat de prieteni statornici: Dumitru Scorosanu, Elena Otavă, Constantin Costea și Enache Necula, formând un redutabil colectiv redacțional, scoțând

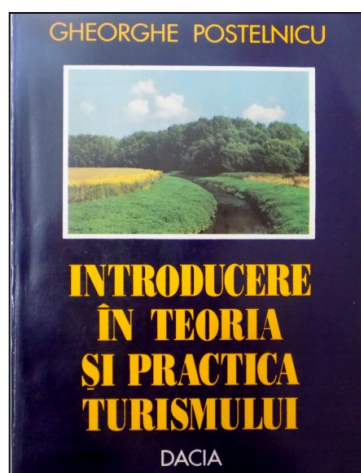
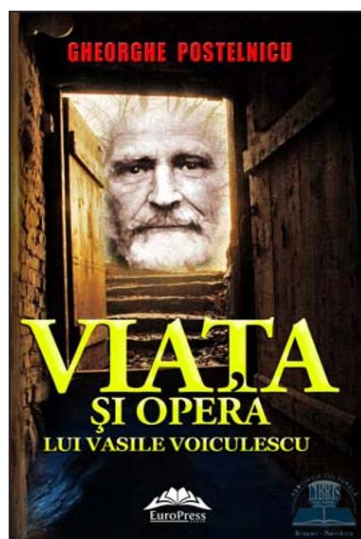

revista trimestrială, număr de număr. Revista are de toate: istorie locală, proze, poezii, cronici literare, probleme de limbă, religie, medalioane ale personalităților pârscoveane și nu numai, rareori materiale rebusiste și altele. Cei care semnează sunt nume cunoscute în arealul buzoian, dar și din țară.

În ultimul număr al „Întrezărilor”, apărut în decembrie a. c., redactorul – șef consemnează la pagina 3 evenimentul care va avea loc în 2022: împlinirea a zece ani de apariție neîntreruptă a revistei „Întrezăriri”, emblemă culturală a Văii Buzăului, invitând la eveniment, prin scris, pe cititori.

Noi îi dorim revistei viață lungă și împliniri.

SERGHEI COLOȘENCO,
Membru UZPR

EVENTIMENT

Neobositul și pasionatul rebusist și om de cultură, profesorul Serghei Coloșenco, a avut luni, 20 decembrie 2021, o frumoasă surpriză culturală.

Primăria, Consiliul local Bârlad și Biblioteca municipală „Stroe S. Belloescu” i-au acordat *Diploma de Excelență* „pentru contribuții la îmbogățirea tezaurului cultural bârlădean”.

Primarul municipiului Bârlad, av. Dumitru Boros, și directoarea Bibliotecii, prof. Cristina Vizitiu, i-au înmănat personal Diploma, în prezența soției, prof. Mândița Coloșenco (vezi foto).

Unui OM excelent, o Diplomă de Excelență!
La mulți ani cu sănătate!

Text și foto: **Florian PRICOP**

VIAȚA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

În anul 2002, la comemorarea a 100 de ani de la moartea Principesei, C.D. Zeletin, Președinte de Onoare al Academiei Bârlădene, a inițiat proiectul prin care Școlii Gimnaziale nr. 5 i-a fost atribuit numele mării artiste. Începând din toamna aceluși an, în zilele de 21 mai și 8 octombrie, școala ce-i poartă numele și Academia Bârlădeană organizează slujbe de pomenire în memoria Principesei și a familiei sale. Și de această dată slujba a fost oficiată de preotul Adrian Țapu, parohul Bisericii Sf. Gheorghe.

Participanții la ceremonie. Din partea Academiei Bârlădene:
Elena Popoiu, Elena Monu, Cezar Crăescu

Luni, 8 noiembrie 2021, de la Academia Bârlădeană a pornit o donație semnificativă de carte către Biblioteca Comunală Bogdănița, prin dra Anca Elena Ursu. Cărțile au fost donate de membri ai Academiei Bârlădene (Mirela Chicoș, Roxana Galan, Gabi Ghidoveanu, Otilia Vîrvorea) și de Asociația „Bună Ziua, Copii din România”, prin Mihaela Zanoschi. Un număr de cărți reprezintă o donație postumă din biblioteca

Anca Elena Ursu la Academia Bârlădeană,
împreună cu Elena Popoiu, Mirela Chicoș, Otilia Vîrvorea

regretatei profesoare Mihaela Tudor. Anca Elena Ursu, care a avut inițiativa dotării bibliotecii din Bogdănița și a mobilizat

Biblioteca Comunală Bogdănița, acum mai bogată.

în acest scop comunitatea locală, a declarat: „Am plecat de la Academia Bârlădeană mai bogată în cunoștințe, am pus bazele unor proiecte și am încărcat mașina cu cărți. Măine mă găsiți la Biblioteca Comunală Bogdănița.” Și s-a ținut de cuvânt! Ne bucurăm că pe rafturile bibliotecii din Bogdănița se află și cărți și reviste editate de Academia Bârlădeană.

Luni, 15 noiembrie 2021, la împlinirea vârstei de 115 ani, Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” a organizat o manifestare aniversară la care au fost invitați Primarul municipiului, av. D. Boroș și un număr de bârlădeni – scriitori sau pasionați de carte. Pe temeiul contribuției lor la viața bibliotecii, primarul Bârladului le-a înmănat Diplome de Excelență, printre cei distinși numărându-se și doi membri ai Academiei Bârlădene: dr. Iorgu Gălățeanu, bine cunoscut scriitor și fidel membru al societății noastre culturale și reputatul poet Simion Bogdănescu, a cărui antologie lirică în trei volume tocmai a apărut.

Prof. Cristina Vizitiu

PRIMAR,
Av. Dumitru Boroș

Bârlad,
15 noiembrie, 2021

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL
BÂRLAD

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ
„STROE S. BELLOESCU”

DIPLOMĂ DE EXCELENȚĂ

Se acordă domnului **IORGU GĂLĂȚEANU**
pentru contribuția la îmbogățirea tezaurului cultural bârlădean.

Prof. Cristina Vizitiu

PRIMAR,
Av. Dumitru Boroș

Bârlad,
15 noiembrie, 2021

Vineri, 26 noiembrie 2021, a avut loc ședința Consiliului local, într-un cadru festiv și plin de emoție. În baza Hotărârilor Consiliului local din 16 iulie și 31 august 2021, av. Dumitru Boroș, a înmănat două titluri de **Cetățean de Onoare al Municipiului Bârlad**. Personalitățile astfel distinse sunt doi reputați profesori : **Elena MONU**, profesor și doctor în istorie la Liceul Teoretic „M. Eminescu”, și profesor univ. dr. **Nicolae CREȚU**, de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași. „Două personalități care nu mai au nevoie de prezentare și este de două ori o onoare pentru mine și membrii Consiliului Local de a le recompensa pe măsură. Le mulțumesc, în numele cetățenilor municipiului Bârlad, pentru contribuția uriașă la viața academică, didactică și culturală a localității noastre. Amândurora le doresc sănătate multă, pentru a ne mai preda, mult timp de acum înainte, lecții de viață bună”, a spus primarul Dumitru Boroș.

Fotografie de grup cu cei omagiați, alături de primar și consilierii locali.

Duminică, 28 noiembrie 2021, neuitându-și îndatorirea de a dedica în fiecare an activități în memoria lui Alexandru Vlahuță, primul ei Președinte de Onoare, Academia Bârlădeană, reprezentată de Elena Monu și Cezar Crăescu, a convins autoritățile comunei Alexandru Vlahuță să organizeze, respectând regulile sanitare impuse de pandemie, pomenirea scriitorului, născut

Moment omagial la statuia lui A. Vlahuță.

Primarul Dumitru Boroș și cei doi Cetățeni de onoare, onorați astăzi.

La Școala „A. Vlahuță”, elevi care au participat la comemorarea scriitorului.

pe 5 septembrie 1858, în satul Pleșești, azi Alexandru Vlahuță, și care a încetat din viață la București, pe 19 noiembrie 1919. Comemorarea s-a desfășurat în spiritul datinilor creștine, pe locul casei natale a scriitorului, astăzi dispărută, unde, în anul 1958, s-a ridicat un bust din piatră, pe un impunător soclu, sprijinit

Primarul Dumitru Boroș o felicită pe Elena Monu.

pe două coloane, lucrare a sculptoriței (?) Dimitriu. Nu știm dacă există vreo legătură între artista menționată și sculptorul I. Dimitriu-Bârlad, care a realizat, din inițiativa Academiei Bârlădene, bustul scriitorului, amplasat în Grădina Publică din Bârlad, pe alea ce-i poartă numele. Organizatorii ceremoniei au fost: Dănuț Cojocar, primarul comunei, Luigi Grădinaru, directorul școlii, împreună cu un grup de cadre didactice. Slujba religioasă a fost oficiată de Pr. Ciprian Aghergheloaiei. Cu prilejul comemorării, Academia a dăruit școlii din comună un număr de cărți de literatură și istorie.

Miercuri, 1 decembrie 2021, ora 12, Galerile de artă „N.N. Tonitza” au fost gazda unei expoziții multidisciplinare închinată Zilei Naționale

Nicolae Crețu primește Placheta.

Imagine de la deschiderea expoziției.

a României. Invitată de organizatori să ia cuvântul, doamna Elena Monu a rostit aprecieri pentru exponate, îndeosebi pentru operele de artă-litografii reprezentându-l pe domnitorul Al. I. Cuza. Lucrările vor fi expuse la viitoarea Casă memorială „Al. I. Cuza”.

Sâmbătă, 4 decembrie 2021, ora 11, Școala Gimnazială „Iorgu Radu” a sărbătorit 100 de ani de la înființarea Liceului de Fete care a primit numele donatorului său. Pentru a sublinia legăturile între Liceul de Fete și Academia Bârlădeană, Elena Monu, invitată la festivitatea aniversară, a argumentat rolul Academiei, precizând că inițiativa înființării școlii l-a avut în primele rânduri pe G. Tutoveanu, președintele tinerei Societăți literar-artistică. Poetul a semnat Apelul către

Ministerul Instrucțiunii publice și chemările la Consfăturile din iulie-august 1921. Elena Monu a adus informații noi despre familia boierească Radu, scoțând în evidență pe Iorgu Radu (1810– 1900), unul din suitorii viitorului ctitor de școală. Și o altă informație inedită: Iorgu Radu este cel care l-a adus pe moșia sa de la Dealul Mare pe tânărul ardelean Ioan Popescu (1830–1901). La festivitate, s-a lansat monografia *Școala Gimnazială Iorgu Radu. 100 de ani*, lucrare remarcabilă a prof. Marcel Proca.

Elena Monu, fostă elevă a Liceului de Fete, rostindu-și alocuțiunea.

Imagine din curtea școlii centenare.

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ, ACASĂ...

Nici în acest al doilea an al pandemiei, nu am găzduit, în sala noastră-biblioteca, doritele întâlniri academice lunare. Ne-am invitat membrii și oaspeții la reuniuni programate în afara casei. Dar ușile ne-au rămas deschise pentru întâlniri în 2-3-4 și, cu deosebire, pentru lucrul la revistă.

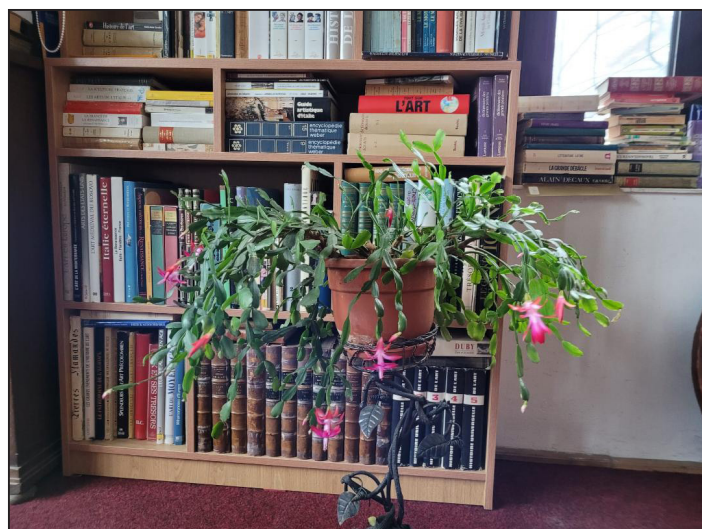
Ne gândim cu speranță la anul ce vine.

În acest mijloc de Undrea, în decor încă autumnal, dar cu gândul la iarna Sfintei Sărbători a Nașterii Domnului, vă oferim simbolice, grăitoare imagini de *acasă*:

1. Toamna ce-și etalează ultima bravă redută: sădită de noi în anul Centenarului, 2015, Salcia ce veghează treptele Academiei, ne dăruiește, sub pași, ultimul covor de frunze al anului.

2. În *casă*, împodobind cărțile Bibliotecii, frumoasă și punctuală la întâlnire, ne zâmbește Crăciunița, înflorită, ca în fiecare an, anume pentru a ne inspira ultimile pagini ale numărului 4 al revistei...

Simion Bogdănescu

Armura amurgurilor

Fărădenopțile mele,
zilele,
zilele
pe care
le-am cărat
în gânduri,
în spate,
în față.
Fărădezilele mele,
noaptele,
noaptele
pe care
le-am ascuns
în urechile
mușilor,
în saci
de-ntuneric,
în gol.
Fărădezorii mei,
zorii,
zorii
pe care
i-am strigat
în uși amuțite,
în colțuri
de case
de aer
de vid!
Toate,
toți,
toți,
toate
asurzitor mi-au căzut
din armura
Amurgurilor!...

Rouă (orfism)

Rouă nu e rouă rouă nu e plouă
oul alb năierul fluieră prin os
parc-a plâns la capăt înapoi în ouă
creierul sub pieptul mării dureros.

Rouă nu e rouă rouă nu e plouă
valul și nisipul nici nu se ajung
un răsad de gânduri dă-ne mâine nouă,
că doar stropii singuri ne privesc mai lung.

Rouă nu e rouă rouă nu e plouă
carne precurată am copilărit
mi se văd picioare singure și două
cum s-au dus aiurea de la răstignit.

Rouă nu e rouă rouă nu e plouă
celui din lumină cuibul i-l arăt
dac-o fi să iasă paseri amândouă
Moartea tot va plânge oul pe omăt.

Doină

Auzi-o-vei tu nuca
sus, în dealul de la Hupca,
adunându-se cum geme
licuricii în sisteme,
iar cum geme, cum adună
doar zădărnicii de lună,
nuca, nuca de la Hupca
singură precum năluca,
nuca altor șase frați
în părere-ngemănați,
îi păzește pe părinți
de singurătate-n dinți
și-i gîndește pe băieți
în mușenii de pereți,
și tot geme-ascunsă-n pod,
și nici șoarecii n-o rod,
și tot tace, și tot tace,
că n-are cine-o desface,
și gîndește, și gîndește
că degeaba-mbătrînește
și lucarnele, și gerul,
și nervurile, și cerul,
și lumina, și securea,
și un vîrf de nuc aiurea,
și mișcarea, și vederea...

și-o mănîncă-ncet părerea...

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.
Anul XXVII, nr. 4(85), decembrie 2021, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

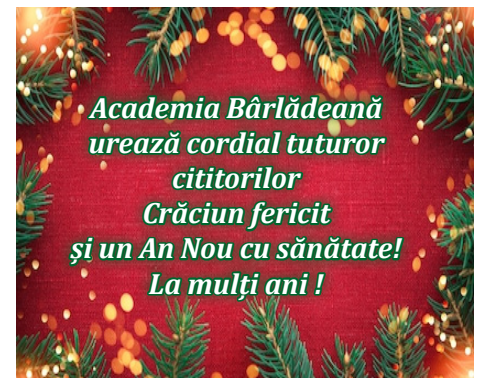
Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Otilia Vîrvorea, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.

Fotografii: Cezar Crăescu, Otilia Vîrvorea, Barlad Online www.b-o.ro, www.primariabarlad.ro

Responsabili de număr: Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Serghei Coloșenco.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul Primăriei, al Consiliului Local Bârlad și al doamnei Elena Monu